

Notulen -gewijzigd vastgesteld-

Provinciale Staten van Noord-Holland

Datum Statenvergadering	:	10 oktober 2022
Voorzitter	:	dhr. A.Th.H. van Dijk
Griffier	:	mw. K. Bolt
Contactpersoon griffie	:	mw. V. Mulder – statengriffie@noord-holland.nl

Aanwezig:

- 5 Mw. R. Alberts-Oosterbaan (SP), mw. W. van Andel (CDA), Statenlid S. Becker (GL), dhr. D.J. van den Berg (JA21), mw. Bouhlef-Lascaris (SP), Statenlid M.T. Cardol (GL), dhr. J.J. Carton (PvdA), Statenlid J.W. Dulfer (GL), mw. G. Van Geffen (Liberaal Noord-Holland), Statenlid A. Gielen (GL), dhr. J.P.H.M. van Gilse (VVD), mw. L. Gonggrijp (D66), Statenlid J. Gringhuis (GL), mw. J.M.E de Groot (SP), dhr. G.J.W. Hartog (JA21), dhr. D.G. Heijnen (CDA), dhr. J.P. Hollebeek (PvdD), dhr. Van Hooff (PVV), mw. A.A.J. Jellema (PvdA), dhr. E.W.J. Jensen (JA21), mw. J.F.L. Kaamer van Hoegee (VVD), dhr. E.B. Kanik (D66), dhr. M.C.A. Klein (ChristenUnie), Statenlid R.P.M. Kocken (GL), dhr. G.H.J. Köhler (JA21), mw. W. Koning-Hoeve (CDA), Statenlid I. Kostić (PvdD), dhr. S. Koyuncu (DENK), mw. C.D.M. Kuiper-Kuijpers (CDA), dhr. G.L.J. Leerink (PvdA), dhr. E.J. van der Maas (VVD), dhr. I.J.M. Mantel (JA21), mw. M.A.H. van Meerten-Kok (VVD), dhr. H.S. Mulder (D66), dhr. A.J.M. Muurlink (PvdA), dhr. N.A.L. Roosendaal (VVD), mw. W. van Soest (50PLUS/PvdO), dhr. M.C. Steeman (D66), mw. A.J.C.E. Strens (D66), dhr. K.J. Terwal (VVD), mw. A.T.B. de Vries (PvdA), Statenlid N.M. van der Waart (GL), dhr. B.G.P. de Wit (VVD), Statenlid T.K. van Wijnen (GL), dhr. G.R. Zaal (GL), Statenlid F.A.S. Zoon (PvdD).

- 20 **Afwezig:** Mw. S. Abdi (PvdA), dhr. R.J.P. Baljeu (Fractie Baljeu), mw. I.A. Bezaan (PVV), dhr. M. Deen (PVV), dhr. R.J. Dekker (FvD), dhr. J. Dessing (FvD), Statenlid Er (GL), mw. A.C. Kapitein (D66), mw. A. Nanninga (JA21), mw. J. Vastenhouw (FvD).

25

Agenda

1. Opening en mededelingen. (3)
2. Vaststelling agenda en regeling van werkzaamheden. (3)
- 2a. Beëdiging en installatie duo-commissielid fractie CDA. (10)
- 2b. Actualiteiten (onder voorbehoud van instemming Provinciale Staten) (11)
- 2b.1 Actualiteit JA21/PVV/Liberaal Noord-Holland "PS en inwoners niet geïnformeerd over mogelijke opvang statushouders Zwaagdijk-West". (23)
- 2b.2 Actualiteit JA21/CDA "Gevolgen rapport Remkes voor agrarische bedrijven NH". (34)
- 3a. Bekrachtiging besluit GS inzake opgelegde verplichting tot geheimhouding. (34)
- 3b. Lijst geheimhouding PS. (34)
4. Vaststelling notulen en besluitenlijst van de Statenvergadering van 19 september 2022. (34)
5. Vaststelling Strategische Statenagenda. (34)
6. Vaststelling lijst ingekomen stukken. (34)
7. Voortganglijst van moties. (35)
8. Voorlopig aangemerkt als hamerstuk. (35)
- 8a. Aanwijzen nieuw lid namens PS in Algemeen Bestuur Recreatieschap Spaarnwoude (VD-52). (35)
- 8b. Naar een toekomstbestendig Randstedelijke Rekenkamer (VD-50). (35)
- 8c. Protocol voor de accountantscontrole op de jaarstukken 2022 (VD-48). (35)
- 8d. Vaststelling legesverordening 2023 en tarieventabel 2023 (VD-49). (35)

Paginanummer:

Pagina 2

8e.	Zienswijze PS Ontwerp meerjarenbegroting 2022-2023 Gemeenschappelijk Orgaan Hollandse Waterlinies (VD-51).	(35)
9.	Initiatiefvoorstel ChristenUnie en PvdD inzake "Noord-Holland Impact" (NR-53).	(35)
10.	Vragenuur	(47)
11.	Indien aan de orde: advies GS motie(s) Vreemd aan de Orde van de Dag.	(47)
12.	Gebundelde stemming van alle motie(s) amendement(en) en initiatiefvoorstel.	(49)
13.	Sluiting	(52)

Opening om 13.04 uur.

30

1. Opening en mededelingen.

35

De **VOORZITTER**: Goedemiddag, dames en heren, welkom. 10 oktober 2022, Statenvergadering van de provincie Noord-Holland. Ik open de vergadering. Ik verzoek u mobiele telefoons op stil te zetten. We gaan niet beginnen nadat we eerst mevrouw De Vries van de PvdA hebben gefeliciteerd, want het is haar verjaardag vandaag. Hoe mooi is dat. Zingen. Ja, als u dan toch zingt, wilt u dan tegelijkertijd inzetten? En dan zou ik willen zeggen dat we driestemmig canon doen. Nee. Maar wel fijn dat u op uw verjaardag hier bent. En na afloop zullen we zeker met u daar nog even een drankje op drinken.

40

Natuurlijk ook welkom aan de overige Statenleden, de leden van GS. De heer Olthof zal om 14.15 uur heel even de zaal verlaten vanwege een versneld gesprek met de minister; of die minister komt hier om iets te tekenen. Natuurlijk ook hartelijk welkom aan de belangstellende mensen die ons volgen via de website of hier aanwezig zijn op de publieke tribune. En natuurlijk ook welkom aan onze ambtelijke ondersteuning.

45

50

Voordat ik ga beginnen, wilde ik ook even melden dat, als u goed gekeken heeft beneden, dan kunt u zien dat de tentoonstelling 'Verborgten Noord-Holland' vandaag is beëindigd, eigenlijk vrijdag, en alles is ook weer keurig opgeruimd. En zoals toegezegd hebben wij een kunstwerk van Frederick Calmes, de kunstenaar die aantal schilderijen heeft gemaakt, hebben wij aangeschaft en dat hangt beneden nu ook in de hal. En dat is het schilderij met als titel 'Wortels'. Het is nu een beetje een rommeltje beneden, want het moet nog allemaal een beetje opgeruimd worden, maar uiteindelijk krijgt het schilderij een iets prominenter plek dan dat het nu heeft. Maar vorige week hebben we dat onthuld en daar is een filmpje van gemaakt. Ik weet niet precies wanneer, maar dat zal binnenkort op onze website worden geplaatst.

55

60

We hebben bericht van verhindering, en dat hebben we eigenlijk nog nooit zoveel gehad, van tien Statenleden. Dat is de heer Baljeu van Fractie Baljeu, mevrouw Bezaan van de PVV, de heer Deen van de PVV, de heer Dekker van Forum voor Democratie, de heer Dessing van Forum van Democratie, mevrouw Kapitein van D66, mevrouw Nanninga van JA21, mevrouw Er van GroenLinks, mevrouw Vastenhout van Forum voor Democratie, mevrouw Abdi van de PvdA. In ieder geval, wij weten dat de Eerste Kamerleden iets koninklijks hebben. Dus die met een dubbelfunctie met de Eerste Kamer. Het is denk ik een van de eerste keer dat wij tien afwezig hebben. Dat is veel.

65

2. Vaststelling agenda en regeling van werkzaamheden.

70

De **VOORZITTER**: Dan ben ik bij agendapunt twee. Dat is de regeling van de werkzaamheden. En u weet, op grond van ons Reglement, dient voor aanvang van deze vergadering het lot bepaald te worden met welk Statenlid een hoofdelijke stemming dient aan te vangen. Dat is nummer 25 en dat is mevrouw Kaamer Van Hoegee.

75

Gaan we naar het vaststellen van de agenda. Op de agenda bij hamerstuk 8a staat een voordracht. Die heeft betrekking op het benoemen van een Statenlid in de functie. De griffier heeft u per mail gevraagd of deze stemming bij acclamatie kan plaatsvinden en dat, als dat akkoord is, dan zal dat bij hamerstuk 8a gaan plaatsvinden.

80

Er zijn twee actualiteiten ingediend voor deze Statenvergadering. Het eerste verzoek tot het houden van een actualiteit conform ons Reglement van Orde is ingediend door de fracties van JA21, de PVV en Liberaal Noord-Holland, met als titel 'Provinciale Staten en inwoners niet geïnformeerd over mogelijke opvang van statushouders in Zwaagdijk-West. Het presidium heeft daar positief over geadviseerd. Ik zou u willen vragen of u met het advies van het presidium kunt instemmen. En ik heb afgesproken in het presidium om te vragen of er iemand is die stemming nog noodzakelijk acht. Anders kan worden aangenomen dat u instemt. Ik zie geen handen van iemand die specifiek stemming vraagt. En voor de luisteraars: een vijfde van de Staten moet instemmen voor het houden van een actualiteit. Maar u ziet het, de hele Staten gaan daarin mee.

85

90

Dan gaan we naar het tweede verzoek tot het houden van een actualiteit conform ons Reglement van Orde. Dat is ingediend door de fracties JA21 en CDA, met als titel 'Gevolgen rapport Remkes voor de agrarische bedrijven in Noord-Holland'. Ook daar heeft het presidium positief geadviseerd. En de gelijke procedure of er iemand is die stemming wil houden? Of neemt u het

advies van het presidium over? Ik zie geen handen omhooggaan. En daarmee hebben we ook besloten de tweede actualiteit door te laten gaan.

95 Er zijn geen mondelinge vragen ingediend voor het vragenuur.

100 Dan kom ik aan de moties Vreemd aan de Orde van de Dag. We hebben een vijftal moties Vreemd aan de Orde van de Dag. En de eerste is ingediend door de SP. En die heeft het onderwerp 'Beëindiging internationale relaties' en dan stel ik mevrouw De Groot daartoe nu in de gelegenheid om deze nader toe te lichten.

105 Mevrouw **DE GROOT** (SP): Dank u wel, voorzitter. De SP heeft de motie Vreemd voorbereid. Het blijkt namelijk dat het buiten Provinciale Staten om mogelijk is om internationale relaties aan te gaan. Ongetwijfeld zal Provinciale Staten dit op enig moment hebben gemandateerd aan Gedeputeerde Staten. Het is niet anders. Wat ook blijkt, is dat het beëindigen van internationale relaties nogal wat voeten in de aarde heeft. We hebben het gezien bij de beëindiging van de relatie met Shandong, waarom de SP al jaren geleden vroeg. Nu zien we dat we nog steeds een relatie hebben met Kyonggi en Niigata – ik spreek het vast verkeerd uit – in Zuid-Korea en Japan. Met deze regio's is sedert 2002 geen actief contact geweest. De relaties zijn dus slapend.

110 Ongeacht de mensenrechtensituaties in deze landen kunnen, wat ons betreft, deze relaties worden beëindigd. Maar wellicht zijn ze nog waardevol. Dan verdient het een onderzoek. In onze motie vragen wij tevens om te onderzoeken of een buitenlandse relatie nog waardevol is als er gedurende vijf jaar geen contact is geweest, dan kunnen de relaties eventueel beëindigd worden. Dat lijkt ons ook een stap in de goede richting. Het dictum van onze motie luidt: besluit

115 Gedeputeerde Staten opdracht te geven te onderzoeken of de relaties met Kyonggi en Niigata op de een of andere wijze nog waardevol zijn; als dat niet het geval is de relaties met Kyonggi en Niigata te beëindigen; voortaan bij elke internationale relatie, indien er langer dan vijf jaar geen actief contact is geweest, te onderzoeken of deze relatie op de een of andere wijze nog waardevol is; en als dat niet het geval is, deze relaties te beëindigen, ongeacht in welk

120 buitenlands gebied deze relaties zich bevinden. En gaat over tot de orde van de dag, moet ik dan zeggen. En hierbij dienen we hem in. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. En maakt hij onderdeel uit van onze beraadslagingen.

125 **Motie Vreemd aan de Orde van de Dag 178-10 oktober 2022**
Tijdige beëindiging internationale relaties.

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 10 oktober 2022
Constaterende dat:

- 130
- *De zusterrelatie met de Chinese provincie Shandong op 7 juli 2022 beëindigd werd;*
 - *De zusterrelatie beëindigd werd omdat u overging van een 'country based economic policy naar een 'more task orientated policy';*
 - *De provincie Noord-Holland in het verleden ook relaties legde met de provincie Kyonggi in Zuid-Korea in 1995 en met de prefectuur Niigata in Japan in 1997;*
- 135
- *Met deze regio's sedert 2002 (20 jaar geleden) geen actief contact is geweest.*

Overwegende dat:

- 140
- *Het Langdurig ontbreken van contact met internationale relaties een reden is om deze relaties te beëindigen;*
 - *Ook de relaties met Kyonggi en Niigata relaties zijn in verband met 'country based economic policy;*
 - *Op dit moment internationale samenwerking vooral wordt gezocht in Europese regio's en landen.*

Verzoeken GS:

- 145
- *Te onderzoeken of de relaties met Kyonggi en Niigata op de een of andere wijze nog waardevol zijn;*
 - *Als dat niet het geval is de relaties met Kyonggi en Niigata te beëindigen;*
 - *Voortaan bij elke internationale relatie, indien er langer dan vijf jaar geen actief contact is geweest, te onderzoeken of deze relatie op de een of andere wijze nog waardevol is;*
 - *Als dat niet het geval is, deze relaties te beëindigen, ongeacht in welk buitenlands gebied deze relaties zich bevinden.*
- 150

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Anna de Groot (SP).

155 De **VOORZITTER**: Dan gaan we naar de tweede motie Vreemd aan de Orde van de Dag en zal worden ingediend door het CDA, met als titel 'Bescherming landbouwhuisdieren tegen de wolf'. En de indiener is mevrouw Koning van het CDA. Ik stel u in de gelegenheid om deze motie toe te lichten.

160 Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Wij hebben in Nederland te maken met een groeiend aantal wolven. Het gaat vandaag niet over de vraag of de wolf er wel of niet zou moeten zijn. We pleiten ook niet voor afschot van wolven, maar wij willen wel aandacht vragen voor het beschermen van landbouwhuisdieren tegen de wolf. We hebben onlangs dit besproken met een discussienota en de commissie NLG. Wat is namelijk het probleem? In Nederland zijn dit
165 jaar in bijna zeventienhonderd bevestigde gevallen landbouwhuisdieren slachtoffer geworden van de wolven. Onder de slachtoffers veel schapen, koeien, kalveren, pony's en ezels. Door de beschermde status van de wolf mag een dierhouder nu helemaal niets doen. Ze mogen hem niet eens van het erf afjagen.

170 De wolf is een roofdier en weet zijn prooi op een gruwelijke wijze te verwonden en te verscheuren. Daarbij pakt en doodt hij meestal meerdere dieren, terwijl hij die niet nodig heeft om zijn honger te stillen. De taferelen zijn afschuwelijk. Naast enorm veel dierenleed veroorzaakt de wolf ook veel emotioneel leed bij de verzorgers van de dieren. Verdriet en angst gaan
175 overheersen. Je ziet ook dat steeds meer mensen hun dieren niet meer buiten durven laten lopen. Dat is toch niet een richting die we op willen gaan met elkaar? We willen landbouwhuisdieren zoveel mogelijk buiten laten lopen, maar daar hoort wel bij dat we ze moeten kunnen beschermen tegen gevaar, net zoals we ze met een stal beschermen tegen weersinvloeden. Daarmee lijkt het ons ook logisch dat we landbouwhuisdieren beschermen tegen de wolf. Partijen die hier in de Staten vragen om bescherming met schuilstallen tegen de zon lijkt me logisch dat
180 ze die dieren ook willen beschermen tegen de wolf.

De eerste wolf is gesignaleerd in Noord-Holland. We vinden het belangrijk dat GS aan de voorkant regelt dat wij kunnen ingrijpen om de landbouwhuisdieren te beschermen. Er is een landelijke schaderegeling voor wolvenschade. Die loopt via Bijl2. Veel provincies hebben de landelijke
185 regeling uitgebreid en provinciaal beleid gemaakt en regelingen voor preventieve maatregelen, zoals het plaatsen van rasters. We moeten met elkaar bepalen wat in onze Noord-Hollandse situatie nodig is. Ik zeg het nogmaals: het gaat dus niet over afschot van de wolf, maar we moeten met elkaar monitoren en voldoende mogelijkheden hebben voor het beschermen van landbouwhuisdieren, het verjagen van de wolf en eventueel vaststellen van wolfvrije gebieden
190 door bijvoorbeeld rasters.

Is het te vroeg? Nee, wij denken van niet. Voorbereiden van beleid leidt tot discussie, maar niet voorbereiden leidt tot verwijten achteraf. Daarom – en ik lees nu dictum van de motie voor –
195 verzoeken wij GS om bij het Rijk duidelijk te maken dat er meer mogelijkheden moeten komen om landbouwhuisdieren te beschermen tegen wolven; beleid op te stellen voor bescherming van landbouwhuisdieren tegen de wolf in Noord-Holland; en, naast schadevergoeding, ook een regeling te maken voor vergoeding van preventieve maatregelen; in de uitvoering aan de slag te gaan met het bijhouden van het monitoringsdossier rond de wolf, kennis op te bouwen over het voorkomen van predatie van landbouwhuisdieren en te zorgen dat deze kennis actief ter
200 beschikking komt van individuele eigenaren van landbouwhuisdieren. En let op: het dictum is iets aangepast na de eerste versie. Dus dit laatste dictum is het goede.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. En dan gaat u hem vast indienen. Ja, dank u wel. Ook deze motie maakt onderdeel uit van onze beraadslagingen.

205
Motie Vreemd aan de Orde van de Dag 179-10 oktober 2022
Bescherming landbouwhuisdieren tegen de wolf

210 *Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 10 oktober 2022*
Constaterende dat:

- *Dit jaar volgens meldingen van Bijl2 in Nederland al in bijna 700 bevestigde gevallen landbouwhuisdieren slachtoffer zijn geworden van wolven, waaronder schapen, koeien, kalveren, pony's, en ezels. (Herkomst cijfers Bijl2);*
 - *Deze wolvenaantallen vaak groot dierenleed veroorzaken door de manier waarop de wolf zijn prooi aanvalt en verscheurt. Dat het verscheurd worden van landbouwhuisdieren daarnaast ook groot emotioneel leed betekend voor hun eigenaren, familie en andere betrokkenen;*
- 215

• *Dat de wolf dit jaar is gesignaleerd in Noord-Holland in het Goois Natuur Reservaat.*
Overwegende dat:

- 220 • *De beschikbaarheid van natuurlijk habitat voor de wolf – zeker in Noord-Holland – beperkt is.*
- *Daardoor jaarlijks veel uitzwervende jonge dieren zijn te verwachten;*
- *Juist landbouwhuisdieren op brute wijze ten prooi vallen aan wolven;*
- 225 • *In Nederland landbouwhuisdieren vaak op percelen lopen die op afstand liggen van de boerderij, waardoor dieren in de nacht niet naar binnen kunnen;*
- *Er nu geen juridische mogelijkheden zijn voor het verjagen van wolven;*
- *De mogelijkheden voor individuele houders van landbouwhuisdieren om preventieve maatregelen in te zetten beperkt zijn;*
- 230 • *Niet iedereen een wolfwerend raster kan zetten. Dat bovendien grote impact op het landschap heeft;*
- *Het verstandig is om beleid te ontwikkelen ter bescherming van landbouwhuisdieren dat ingezet kan worden als de wolf in Noord-Holland wordt gesignaleerd, c.q. zich verder verspreidt;*
- 235 • *Een optie zou kunnen zijn om te onderzoeken of het mogelijk is om wolfvrije gebieden aan te wijzen.*

Verzoeken GS:

- *Bij het Rijk duidelijk te maken dat er meer mogelijkheden moeten komen om landbouwhuisdieren te beschermen tegen wolven;*
- 240 • *Beleid op te stellen voor bescherming van landbouwhuisdieren tegen de wolf in Noord-Holland en naast schadevergoeding ook een regeling te maken voor vergoeding van preventieve maatregelen;*
- *In de uitvoering aan de slag te gaan met het bijhouden van een monitoringsdossier rond de wolf, kennis op te bouwen over het voorkomen van predatie van landbouwhuisdieren en te zorgen dat deze kennis actief ter beschikking komt van individuele eigenaren van landbouwhuisdieren.*

245

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Willemien Koning (CDA) en Gerard Hartog (JA21).

250 De **VOORZITTER**: Dan gaan we naar de volgende motie Vreemd. Dat is de motie met als titel 'De wolf welkom in Noord-Holland' en die zal worden ingediend door de Partij voor de Dieren. De heer Hollebeek zal deze nader toelichten.

255 De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Ja, voorzitter, dank u wel. Volgende maand is het vier jaar geleden dat toenmalig PvdD fractievoorzitter Bram van Liere hier op deze plek stond tijdens de behandeling van de begroting, uitgedost als sprookjesfiguur. Wie kan het zich nog herinneren? Hij waarschuwde toen al voor het Roodkapje-syndroom: de oneigenlijke angst van mensen die op basis van sprookjes geloven dat de wolf sluw, meedogenloos en gewelddadig zou zijn. Termen als 'gruwelijk' en 'verscheuren' worden gebruikt om hier nog een stukje extra dramatiek aan toe te voegen. Een paar dagen geleden hebben we gezien waar dit toe kan leiden, dit soort veronderstellingen. Vijftig Friese ruiters hebben zaterdag symbolisch de wolf verdreven uit hun provincie. Het was weliswaar, gelukkig, maar een symbolische actie. Maar toch was het beangstigend, een beangstigend beeld. Het leek wel een scène uit Game of Thrones of the Lord of the Rings. Voorgegaan door enkele aanvoorders met vlaggen en vaandels reden ruiters in linie langs spandoeken met afbeeldingen van de wolf. Dit had niet eens meer de sfeer van sprookjes, maar meer van middeleeuwse sagen, waarin dappere ruiters het opnemen tegen een verschrikkelijke vijand. Maar, voorzitter, gelukkig laten wij als volksvertegenwoordigers ons zelden leiden door sprookjes en oude volksverhalen, maar bij voorkeur door de wetenschap. In april nog bevestigde gedeputeerde Rommel dat het bezoek van een wolf van 't Gooi aantoont dat het steeds beter gaat met de natuur aldaar. Tevens onderschrijft onze provincie op haar website dat de wolf een belangrijke bijdrage levert aan de biodiversiteit, omdat de wolf namelijk vooral zieke en zwakke hoefdieren dood. Hiermee houdt de wolf de populatie van die prooidieren gezond. Ook laat de wolf prooiresten achter, waar bijvoorbeeld vossen, buizerds, raven en kraaien van kunnen profiteren. Dit zorgt voor een betere balans in het ecosysteem. Dat zijn geen sprookjes, voorzitter, dat zijn feiten.

275

Voorzitter, de fracties van GroenLinks, Partij voor de Dieren, SP en DENK vinden het belangrijk dat we als Provinciale Staten de gedeputeerde steunen in het positieve verhaal over de wolf. Daarom dienen wij gezamenlijk een motie in, met als dictum" spreken uit dat de wolf welkom is in Noord-Holland, en gaan over tot de orde van de dag. Dank u wel voor uw aandacht.

280

De **VOORZITTER**: Dank u wel. En hiermee is ook deze motie een onderdeel van onze beraadslaging geworden.

285 **Motie Vreemd aan de Orde van de Dag 180-10 oktober 2022**
De wolf welkom in Noord-Holland

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 10 oktober 2022
Constateerend dat:

- 290 • *Begin april 2022 het Goois Natuurreservaat bezoek heeft gehad van een wolf.*

Overwegende dat:

- *Gedeputeerde Rommel over het bezoek van de wolf zich uitsprak dat de komst van de wolf aan het Gooi aantoont dat het steeds beter gaat met de natuur aldaar en dat de provincie daar samen met het Goois Natuurreservaat ook hard voor heeft gewerkt;*
- 295 • *Zij tevens uitsprak dat de wolf een belangrijke bijdrage levert aan de biodiversiteit, omdat de wolf vooral zieke en zwakke hoefdieren doodt. Hiermee houdt de wolf de populatie van die prooidieren gezond. Ook laat de wolf prooiresten achter, waar bijvoorbeeld vossen, buizerds, raven en kraaien van profiteren. Dit zorgt voor een betere balans in het ecosysteem;*
- 300 • *De wolf een beschermde diersoort is;*
- *De provincie op haar website op 21 april 2022 over "Wolf ook in Noord-Holland" stelt over eventuele gevolgen voor boeren: "De verantwoordelijkheid om vee te beschermen ligt bij de dierhouder.";*
- 305 • *Die verantwoordelijkheid een wettelijke verplichting is, zoals vermeld staat in de algemene huisvestings- en verzorgingsnormen van het Besluit houders van dieren (art. 1.6, lid 3: "Een dier wordt, indien het niet in een gebouw wordt gehouden, bescherming geboden tegen slechte weersomstandigheden, gezondheidsrisico's en zo nodig roofdieren.;*
- *Er bewezen effectieve bescherming bestaat waarvan voorbeelden worden gegeven op de site van de provinciale uitvoeringsorganisatie Bli125;*

310 *Verzoeken GS:*

- *Dat de wolf welkom is in Noord-Holland.*

En gaan over tot de orde van de dag.

315 *Ondertekening: Jaap Hollebeek (Partij voor de Dieren), Ruchama Bwefar (GroenLinks), Remine Alberts (SP) en Süleyman Koyuncu (DENK).*

De **VOORZITTER**: Gaan we door naar de volgende. Die zal worden ingediend door de Partij voor de Dieren, de SP en GroenLinks, met als titel 'Steun voor het recht op zelfbeschikking'. Statenlid Kostić zal nader toelichten.

320 Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Dank u wel, voorzitter. Allereerst welkom aan de gasten die hier zitten. Heel fijn dat jullie er zijn en dat we extra publiek hebben vandaag, want dit is een belangrijk onderwerp; voor mij persoonlijk ook. In de Tweede Kamer wordt binnenkort gestemd over de wijziging van de Transgenderwet. Daarmee krijgen transgender, intersekse en non-binaire personen eindelijk meer recht op zelfbeschikking. Dat is het mensenrecht om zelf de keuze te mogen maken over wie je bent. De overheid heeft in het verleden schade aangericht bij onder andere transgenderpersonen met bijvoorbeeld het verplichten van sterilisatie. Met deze wijziging wordt weer een stapje gezet in het repareren van het onrecht dat ze is aangedaan. Met deze motie willen we de transinwoners van onze provincie een hart onder de riem steken en onze steun uitspreken voor hun recht op zelfbeschikking. Ik noem daarvoor twee redenen, voorzitter.

335 1, de provincie noemt zich een regenboogprovincie en zegt in haar beleid actief op te komen voor de rechten van onder andere transgenderpersonen en uit te dragen dat iedereen zichzelf mag zijn. Ook hebben de meeste partijen hier, waaronder de VVD, vlak voor de verkiezingen het Regenboogakkoord getekend. Daarin staat dat de provincie zich inzet voor een samenleving waar onder andere transpersonen zich veilig en geaccepteerd voelen, met name kwetsbare groepen, zoals jongeren, ouderen en biculturele.

340 En als tweede argument, onze inwoners vragen ons om steun uit te spreken. Misschien wel het belangrijkste argument, want transpersonen hebben bovengemiddeld veel te maken met discriminatie en geweld. Meer dan 73 procent van transjongeren heeft te maken met depressie en zelfmoordgedachten, omdat ze weinig sociale steun ervaren en niet zelf mogen beslissen over wie ze zijn. Ik sprak een vriendin die trans is over deze motie. Zij benadrukte hoe belangrijk het

345 is als meer mensen opkomen voor de transgemeenschap. Ze benadrukte dat veel transpersonen zich eenzaam voelen. Met de discussie rondom hun zelfbeschikkingsrecht, lezen zij bijna dagelijks op social media en in de krant hoe ze tot in de Tweede Kamer worden vergeleken met potentiële verkrachters. Ze zei, en ik quote: "Ik voel me al jaren een soort tweederangsburger. Het gaat in Nederland heel vaak over vrijheid, maar ik heb nooit de vrijheid gehad om zelf te beslissen over wie ik ben. Het zou rust en zelfvertrouwen geven als dat verandert." Transgender
350 personen hebben dus behoefte aan overheden die actief laten zien dat ze nu en in de toekomst achter ze staan.

Voorzitter. Ik begrijp dat sommige collega's hier nog worstelen met de motie, omdat dit een zaak van de Tweede Kamer zou zijn. Het is nadrukkelijk niet de bedoeling dat we elke maand de
355 landelijke overheid ergens toe oproepen. Dat snapt iedereen hier heel goed. Maar een oproep wordt af en toe wel al gedaan als het nodig is, zoals eerder met Tata Steel of waterrecreatie door de VVD. Ik was onlangs in een Gronings dorpje bij mijn schoonmoeder. Haar buurman, een soort kerstmanversie van Johan Derksen, had een progressieve regenboogvlag hoog bij zijn huis wapperen. Wat bleek? Hij had een transgender meisje in huis genomen, omdat ze door haar
360 ouders uit huis is gezet om wie ze is. De vlag is hoe hij haar zich welkom en geliefd wilde laten voelen. Hij had ongetwijfeld veel argumenten kunnen bedenken om het niet te doen, maar hij had er maar een nodig: medemenselijkheid. Een ander gunnen wat je jezelf ook zou gunnen. Het gaat hier dus niet om abstracte hokjes om woke-gedoe en cijfers. Het gaat hier om onze inwoners, onze vrienden, kennissen, familieleden. Het gaat om mentale gezondheid en het recht om zelf te
365 beslissen wie ze zijn en daarin gesteund te worden. Daarom vraag ik de collega's, alle collega's hier, om over de eigen procedurele bezwaren heen te stappen. Ik doe een beroep op de liberale waarden waar nodig of juist de sociale waarden waar nodig. Het zelfbeschikkingsrecht is een mensenrecht en dus partijen overstijgend. De keuze zou dus heel simpel moeten zijn: kies vandaag voor medemenselijkheid. Daarom dien ik een motie in, mede namens SP, GroenLinks en
370 Partij van de Arbeid. Verzoeken het college van Gedeputeerde Staten om voorafgaand aan de stemming in de Tweede Kamer de publiekelijke steun van Provinciale Staten voor het recht op zelfbeschikking van de trans, intersekse en non-binaire personen; en voor de wijziging van de Transgenderwet aan de Tweede Kamer over te brengen. En gaat over tot de orde van de dag. Dank u wel.

375 De **VOORZITTER**: Dank u wel. En deze motie maakt ook onderdeel uit van de beraadslagingen.

Motie Vreemd aan de Orde van de Dag 181-10 oktober 2022 **Steun voor het recht op zelfbeschikking**

380 *Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 10 oktober 2022*
Constaterende dat:

- *Provincie Noord-Holland zich sinds 31 januari 2019 officieel een Regenboogprovincie noemt;*
- 385 • *In het afgesproken Regenboogbeleid van de provincie onder andere staat dat we "ons inzetten om de veiligheid, zichtbaarheid en sociale acceptatie" van LHBTQIA+ inwoners verder te bevorderen en dat we "actief uitdragen dat iedereen in Noord-Holland kan en mag zijn wie men is";*
- *Er binnenkort in de Tweede Kamer wordt gestemd over de wijziging van Transgenderwet die recht doet aan zelfbeschikking van trans, intersekse en non-binaire personen;*
- 390 • *Persoonlijke vrijheid en het recht op zelfbeschikking mensenrechten zijn en dus partij overstijgend;*
- *Het college en de raad van Amsterdam onlangs al steun hebben uitgesproken voor de wijziging van de Transgenderwet en ook de Tweede Kamer opriepen dit te doen;*

395 *Overwegende dat:*

- *Het belangrijk is ons in te zetten tegen alle vormen van discriminatie;*
- *Het van groot belang is om het zelfbeschikkingsrecht van alle inwoners van provincie Noord-Holland zo goed mogelijk te waarborgen;*
- *Het steunen van de wijziging van de Transgenderwet goed aansluit op het*
400 *eerdergenoemde Regenboogbeleid van Noord-Holland om actief uit te dragen dat we achter LHBTQIA+-gemeenschap staan;*
- *Erkenning van wie ze zijn van belang is voor de (mentale) gezondheid van trans en non-binaire personen;*
- *Trans en non-binaire personen al decennialang te maken hebben met bovengemiddeld*
405 *veel discriminatie en geweld en nu extra onder druk staan door de haat en desinformatie die verspreid worden;*

• *Daarom juist nu de LHBTQIA+ gemeenschap zoveel mogelijk steun sterk kan gebruiken;*
Verzoeken GS:

- 410 • *Om voorafgaand aan de stemming in de Tweede Kamer, de publiekelijke steun van Provinciale Staten voor het recht op zelfbeschikking van de trans, intersekse en non-binaire personen, en voor de wijziging van de Transgenderwet aan de Tweede Kamer over te brengen.*

En gaan over tot de orde van de dag.

415 *Ondertekening: Ines Kostić (Partij voor de Dieren), Anna de Groot (SP), Robert Zaal (GroenLinks) en Jorrit Carton (PvdA).*

De **VOORZITTER**: En dan gaan we bij de laatste, althans de mij bekende laatste, motie Vreemd en die zal worden ingediend door de VVD met als titel 'Canal Pride'. De indiener is de heer Terwal.

420 De heer **TERWAL** (VVD): Ja, voorzitter, dank u wel. Als mobiliteitswoordvoerder heb ik hier een aantal keren mogen staan toen het over auto's ging, over treinen, over fietsen, maar dit keer gaat het over boten. En wel een bijzondere boot, namelijk de boot van de Canal Parade, waar ik met een aantal gedeputeerden, maar ook **andere** Statenleden, 6 augustus op heb mee mogen varen
425 samen met de provincies Limburg en Gelderland. En ik kan u niet anders zeggen: het was één groot feest. Niet alleen voor ons als Staten en gedeputeerden, maar nog belangrijker: ook voor de inwoners uit Noord-Holland die mee mochten varen en zo uiting konden geven aan hun gevoel wie ze waren en wie ze willen zijn.

430 Dus vandaar, voorzitter, dient mijn fractie, en mede ook dank aan de mede-indieners PvdA, SP, CDA, GroenLinks en D66, de volgende motie in. En staat u mij toe om toch even kort de constatering en overwegingen dus voor te lezen? Want dan zult u ook zien waarom wij tot dit dictum zijn gekomen. Ik vind het wel belangrijk om dat ook te noemen. Provinciale Staten van Noord-Holland in vergadering bijeen op 10 oktober 2022 constaterende dat de provincie Noord-
435 Holland met de provincies Gelderland en Limburg op 6 augustus met een gezamenlijke boot hebben deelgenomen aan de Canal Parade 2022. Hiermee de provincie actief uitvoering geeft aan haar beleid om als regenboogprovincie de emancipatie van LHBTIQ+ – en voor de mensen thuis: dat staat voor lesbisch, homoseksueel, biseksueel, transgender, intersekse, queer en andere vormen van diversiteit in gendersekse en seksualiteit – om dit te bevorderen. Ook constaterende
440 dat naast enkele gedeputeerden en Statenleden ook een aantal inwoners van onze provincie de kans kreeg om mee te varen onder de boodschap 'We've got stories to share' en zo de zichtbaarheid van LHBTIQ+ konden vergroten. Overwegende dat op basis van de reacties van de deelnemers op de boot en het publiek langs de kant, de deelname van de provincieboot aan de Canal Parade 2022 op veel enthousiasme kon rekenen, er meerderen media aandacht hebben
445 geschonken aan de deelname van de provincieboot en hiermee het proactieve LHBTIQ+-beleid dat de provincie Noord-Holland voert een groot podium heeft gekregen en zo tot steun kan zijn voor iedereen in onze provincie die wil kunnen zijn wie die is en mag houden van wie die wil. Verzoekt Gedeputeerde Staten om ook de komende edities van de Canal Parade met een gezamenlijke provincieboot deel te nemen en daarna te streven dat alle twaalf provincies meevaren. Om bij de
450 komende edities nog zichtbaarder te zijn door de gezamenlijke provincieboot nog feestelijker aan te kleden. Het was al een feest, maar het kan altijd meer, zeker voor een partij als de VVD. Dank u wel.

455 De **VOORZITTER**: Dank u wel. En ook deze motie maakt onderdeel uit van onze beraadslagingen.

Motie Vreemd aan de Orde van de Dag 182-10 oktober 2022
Deelname provincie Noord-Holland aan komende edities Canal Parade

460 *Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 10 oktober 2022*
Constaterende dat:

- 465 • *De provincie Noord-Holland met de provincies Gelderland en Limburg op 6 augustus met een gezamenlijke boot hebben deelgenomen aan de Canal Parade 2022;*
• *Hiermee de provincie actief uitvoering geeft aan haar beleid om als regenboogprovincie de emancipatie van LHBTIQ+ (Lesbisch, Homoseksueel, Biseksueel, Transgender, Intersekse, Queer en andere vormen van diversiteit in gender, sekse en seksualiteit) te bevorderen;*
• *Naast enkele Gedeputeerden en Statenleden ook een aantal inwoners van onze provincie de kans kregen om mee te varen onder de boodschap 'We've got stories to share' en zo de zichtbaarheid van LHBTIQ+ konden vergroten;*

470 Overwegende dat:

- Op basis van de reacties van de deelnemers op de boot en het publiek langs de kant de deelname van de provincieboot aan de Canal Parade 2022 op veel enthousiasme kon rekenen;
- Er meerdere media aandacht hebben geschonken aan de deelname van de provincieboot en hiermee het proactieve LHBTIQ+-beleid dat de provincie Noord-Holland voert een groot podium heeft gekregen en zo tot steun kan zijn voor iedereen in onze provincie die wil kunnen zijn wie die is en mag houden van wie die wil;

Verzoeken GS:

- Om ook de komende edities van de Canal Parade met een gezamenlijke provincieboot deel te nemen en ernaar te streven dat alle twaalf provincies meevaren;
- Om bij de komende edities nog zichtbaarder te zijn door de gezamenlijke provincieboot nog feestelijker aan te kleden;

En gaan over tot de orde van de dag.

485 Ondertekening: Klaas-Jeroen Terwal (VVD), Anouk Gielen (GroenLinks), Emre Kanik (D66), Jorrit Carton (PvdA), Dennis Heijnen (CDA) en Remine Alberts (SP).

490 De **VOORZITTER**: Zijn er nog andere fracties die een motie Vreemd aan de Orde van de Dag willen indienen? Zo niet, dan zal stemming over deze moties plaatsvinden aan het eind van de vergadering.

Wenst iemand over deze agenda nog het woord? Zo niet, dan is deze agenda overeenkomstig het voorstel van het presidium vastgesteld.

495 Aldus vastgesteld.

2a. Beëdiging en installatie duo-commissielid fractie CDA.

500 De **VOORZITTER**: Dan kom ik bij agendapunt 2a. Dat is de installatie en de beëdiging van het duocommissielid van de fractie van het CDA. De fractievoorzitter van het CDA heeft de heer Dijk als duocommissielid bij mij voorgedragen. Op grond van artikel 61 lid 4 van het Reglement van Orde voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van onze Provinciale Staten en Staatscommissies dient een commissielid dat geen lid van Provinciale Staten is in de vergadering van Provinciale Staten in de handen van uw voorzitter de eed of verklaring en belofte af te leggen.

505 Ik verzoek dan ook de heer Dijk naar voren te komen in het midden van de zaal en ik verzoek u allen te gaan staan.

510 Welkom in deze prachtige zaal. Ik ga u thans in de gelegenheid stellen om de eed of de verklaring en belofte in mijn handen af te leggen. Ik verzoek u straks, als ik u naam noem, onder het opsteken van uw voorste twee aaneengesloten vingers van de rechterhand uit te spreken, de woorden 'zo waarlijk helpe mij God Almachtig' of 'dat verklaar en belof ik'. Dat kan. Het is de belofte wat u gaat afleggen. U gaat de belofte afleggen? Ja. Ga ik eerst de formule van de belofte voorlezen.

515 Ik verklaar dat ik om tot lid van een commissie van Provinciale Staten benoemd te worden, rechtstreeks nog middellijk onder welke naam of voorwendsel ook enige gift of gunst heb gegeven of beloofd. Ik verklaar en beloof dat ik om iets in dit ambt te doen of te laten rechtstreeks noch middellijk enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen.

520 Ik beloof dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als lid van een commissie van Provinciale Staten naar eer en geweten zal vervullen. De heer Dijk.

De heer **DIJK**: Dat verklaar en beloof ik.

525 De **VOORZITTER**: Van harte gefeliciteerd en ik wens u heel veel geluk met uw duocommissielidmaatschap. Ik hoop dat u een fijne tijd gaat meemaken hier in de Provinciale Staten van de provincie Noord-Holland. Aan mij de eer om u als eerste te feliciteren. Dus ik schors nog even niet. U wacht nog even netjes en dan daarna schors ik even de vergadering, zodat u gefeliciteerd kan worden.

530

Schorsing 13.31 tot 13.37 uur.

2b. Actualiteiten (onder voorbehoud van instemming Provinciale Staten)

535 **2b.1 Actualiteit JA21/PVV/Liberaal NOH "PS en inwoners niet geïnformeerd over mogelijke opvang statushouders Zwaagdijk-West"**

De **VOORZITTER**: Ik heropen de vergadering. Ik ben bij agendapunt 2b, de actualiteiten. In principe hebben wij met elkaar afgesproken dat we elke actualiteit in zestig minuten proberen af te ronden. De aangemelde sprekers hebben dus drie minuten spreektijd, GS vijftien minuutjes en 540 de spreektijd is inclusief interrupties en antwoorden daarop. Uiteraard bij het indienen van de motie wordt de klok stilgezet.

De eerste actualiteit is ingediend door de fracties JA21, de PVV, Liberaal Noord-Holland. Die heeft als titel 'Provinciale Staten en inwoners niet geïnformeerd over mogelijke opvang statushouders 545 Zwaagdijk-West. De volgende sprekers hebben zich aangemeld: dat is natuurlijk de indiener, de heer Köhler van JA21, de mede-indiener mevrouw Koning van het CDA, Statenlid- O, sorry, de heer Van den Berg. Ik zit al bij twee- Dit is waarschijnlijk 2b.1. De heer Van den Berg van JA21; excuses. Mede-indieners mevrouw Van Geffen van Liberaal Noord-Holland, de heer Van Hooff van de PVV, de heer Mülder van D66, Statenlid Van Wijnen van GroenLinks, mevrouw Van Andel van 550 het CDA, Mevrouw Bouhrel van de SP, de heer Hollebeek van de Partij voor de Dieren, de heer Klein van de ChristenUnie en de heer Koyuncu van DENK. Als het goed is, heb ik daar alle sprekers mee genoemd.

Dan verzoek ik nu aan de heer Van den berg om de actualiteit aan de orde te stellen. Daar heeft u 555 drie minuten voor. Dan ga ik achtereenvolgens het woord aan de Statenleden geven die zich hebben aangemeld. Het woord is nu aan de heer Van den Berg.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ik vond het eigenlijk wel een compliment dat ik voor de heer Köhler werd aangezien. Dus dank daarvoor. 560

Voorzitter, enkele weken geleden kregen wij signalen van verontruste inwoners uit Zwaagdijk-West over de mogelijke komst van huisvesting voor statushouders. Wij hebben vervolgens schriftelijke vragen ingediend over dit onderwerp. In de beantwoording gaf u aan in overleg te zijn met gemeenten en de Staten vanzelfsprekend te informeren als er meer nieuws is. Die 565 vanzelfsprekendheid, die trekken wij zo langzamerhand in twijfel. De gemeente Medemblik heeft namelijk op raadvragen van lokale fracties aangegeven dat de provincie een haalbaarheidsstudie uitvoert naar een locatie in Zwaagdijk-West. Dat leidt dus in een verder stadium dan enkel overleg met de gemeente. Wij zien dan ook een discrepantie of verschil tussen de beantwoording van de provincie en de beantwoording van Medemblik. Ook zien de inwoners allerlei activiteiten, zoals 570 het slopen van een kas, die duiden op ontwikkelingen op deze locatie. Inwoners worden echter niet op de hoogte gehouden over de ontwikkelingen. Ja, en dit leidt tot onrust in een klein dorp met slechts 575 inwoners. Graag willen wij vandaag focussen op een drietal zaken: die discrepantie tussen de beantwoording van de provincie en de gemeente; de informatievoorziening aan de omwonenden; en de impact van de huisvesting van statushouders op een dorp met slechts 575 inwoners.

Provinciale Staten heeft een controlerende taak. Wij moeten in staat zijn Gedeputeerde Staten goed te controleren, zeker op gevoelige kwesties als deze. Wij vragen ons af of Gedeputeerde Staten en de commissaris van de Koning zich bewust zijn van het feit dat Provinciale Staten het 580 hoogste orgaan van de provincie is. Bent u zich bewust van de actieve informatieplicht die u aan ons heeft? Waarom blijft de actieve informatievoorziening op dit dossier uit? Het is niet een middel wat je willekeurig kan inzetten, alleen wanneer het uitkomt. Om inzicht te verkrijgen in het verloopproces en om opheldering te verkrijgen, stellen wij u de navolgende vragen. Hoe kan het zijn dat er verschil zit tussen de beantwoording van de provincie – alleen in gesprek – en de 585 gemeente Medemblik naar een haalbaarheidsstudie? Wanneer en op welke wijze heeft het college van Gedeputeerde Staten de gemeente in Noord-Holland gevraagd c.q. opdracht gegeven voor het inventariseren en gereed maken van provinciaal vastgoed voor asielopvang en, of de opvang voor statushouders aan gemeenten? Klopt het concrete signaal dat de provincie Noord-Holland bezig is met plannen in deze richting in Zwaagdijk-West in de gemeente Medemblik? In welke fase 590 bevindt de haalbaarheidsstudie zich? Is de gemeente volledig op de hoogte van iedere stap die door de provincie wordt gezet in deze concrete casus? En wat is de reden van dat op het terrein in kwestie inmiddels werkzaamheden worden verricht, namelijk het verwijderen van een kas? We sluiten uit dat de werkzaamheden worden verricht ten behoeve van opvang op dit terrein, zonder dat de gemeente van deze stap in het proces op de hoogte is. Buiten provinciale Staten zijn ook 595 omwonenden overvallen door de vergevorderde stappen die op deze locatie gaande zijn. De

600 onrust wordt verder aangewakkerd door de sloop van de kas op deze locatie. Wij vragen ons af of Gedeputeerde Staten zich voldoende realiseert wat de impact van dergelijke ontwikkelingen op een kleine gemeenschap is. Begrijpt u de grote behoefte aan informatie onder omwonenden? Hoe gaat het college van Gedeputeerde Staten inwoners en de gemeenteraad proactief informeren? En wordt-

De **VOORZITTER**: Meneer Van den Berg, uw spreektijd is bijna voorbij. Dus wilt u afronden?

605 De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ik wil gaan afronden, maar tegelijkertijd ben ik ook de indiener van deze actualiteit. Dus dan heb ik ook tijd om het aan de orde te stellen. Volgens mij-

De **VOORZITTER**: Ja, nee, ik bepaal hier hoe de orde van de vergadering is. U heeft drie minuten spreektijd en ik verzoek u nu om uw bijdrage af te ronden.

610 De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Alright. Dat is vervelend. Ik ga het afronden.

De **VOORZITTER**: U zit al in de reservetijd. Dus ik zou, als ik u was-

615 De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ik heb er begrip voor, maar dit zijn natuurlijk ook belangrijke vragen die wij wel willen stellen. Ja, en er zijn nogal wat vragen die we dan-

De **VOORZITTER**: Wilt u het nu afronden, meneer Van den Berg?

620 De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, maar ik wil wel mijn punten van orde daarop maken. JA21 vindt het belangrijk dat zowel Provinciale Staten, gemeente als omwonenden goed meegenomen worden in processen met zoveel impact op de omgeving als de huisvesting voor statushouders in een klein dorp. Wij zien dan ook graag de beantwoording van GS tegemoet om tot inzicht te komen in het gelopen proces omtrent Zwaagdijk-West en ruis in de toekomst te voorkomen.

625 De **VOORZITTER**: Dank u wel.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Dank u wel, voorzitter, en ook voor de mede-indieners een woord van dank.

630 De **VOORZITTER**: Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Van Geffen van Liberaal Noord-Holland.

Mevrouw **VAN GEFFEN** (Liberaal Noord-Holland): De heer Van den Berg heeft namens mij ook gesproken.

635 De **VOORZITTER**: Geldt dat ook voor de heer Van Hooff?

De heer **VAN HOOFF** (PVV): Nee, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dan geef ik nu het woord aan de heer Van Hooff van de PVV.

640 De heer **VAN HOOFF** (PVV): Voorzitter, de PVV heeft deze actualiteit mede-ingediend met JA21 en Liberaal Noord-Holland – we zitten achterin – omdat ook wij ons zorgen maken over de gang van zaken in Zwaagdijk-West. Waar de overheden wordt gewezen op participatie, transparantie en draagvlak zie je hier de zaal met onze werkgroep burgerparticipatie, een aantal heel positief ingestelde mensen, het beleid bepalen richting de kiezer wat ze dan van ons mogen verwachten, 645 lijken die zaken steeds meer onder druk te komen. Immers, je haalt niet voor niks, ogenschijnlijk zonder bijvoorbeeld PS te informeren, een kassenbedrijf weg dat al jaren leeg staat. Daarbij komt de ogenschijnlijke discrepantie tussen de beantwoording van de provincie en de gemeente Medemblik inzake het haalbaarheidsonderzoek en de betrokkenheid van een woningcorporatie. Er dient dan ook zo snel mogelijk volledige openheid van zaken gegeven te worden inzake de 650 ontwikkelingen in Zwaagdijk-West, voordat onomkeerbare stappen worden genomen. Wanneer is bijvoorbeeld dat haalbaarheidsonderzoek klaar? Want, voorzitter, wanneer het kabinet Rutte IV niet alleen bereid is om gemeenten genadeloos te omzeilen via artikel 3.2, besluit Omgevingsrecht, maar dat in geval van bijvoorbeeld Tubbergen ook daadwerkelijk heeft gedaan, leert onze fractie de vrees dat de provincie mogelijk ook die kant op gaat via artikel 3.1 van 655 datzelfde besluit Omgevingsrecht. Daarom wil onze fractie, ondanks onder andere de opmerkingen van ons college inzake goede communicatie en overleg in de beantwoording van onze statenvragen en die van JA21, de volgende vraag stellen: is het college bereid de garantie te geven dat nooit gebruikt zal worden gemaakt van artikel 3.1?

660 Voorzitter, onze fractie is niet tegen het huisvesten van statushouders. Wat de PVV steekt is dat statushouders onterecht enorm worden voorgetrokken ten opzichte van andere groepen woningzoekers. Er is vanuit de provincie geen enkele wil om tegen Rutte IV te zeggen dat je onmogelijk kunt dweilen met de kraan open en dat de informatievoorziening niet volledig lijkt te zijn. In het kader van 'de aanhouder wint', zullen wij het college wederom oproepen zich uit te spreken tegen het samenleving ondermijnende migratiebeleid van Rutte IV en waar mogelijk geen medewerking meer te verlenen. Tot zover, voorzitter. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan is het woord aan de heer Mulder van D66.

670 De heer **MÜLDER** (D66): Dank u wel, meneer de voorzitter, voor het woord. De actualiteit van de vluchtelingenopvang is al maanden urgent. De onmenselijke omstandigheden in het opvangcentrum in Ter Apel zijn schrijnend en zouden elke overheid en de Nederlander tot barmhartigheid moeten stemmen. De opgave tot het vinden van huisvesting voor statushouders is een gevoelige, een kwestie waarin alle gemeenten moeten kijken naar creatieve oplossingen. 675 Helaas zijn er nog altijd gemeenten die statushouders niet de voorrang geven die we nodig hebben om een menselijke opvang te kunnen garanderen. Een twintigjarige die op zolder woont bij zijn ouders, is nog steeds niet te vergelijken met een vluchteling die veiligheid zoekt in ons land en moet slapen in de buitenlucht. De actualiteit die nu voorligt, is opmerkelijk. Het lijkt voornamelijk gebaseerd op een vermoeden van omwonenden, zonder dat er daadwerkelijk 680 feitelijk een verandering is. Ik steun de vraag van JA21 dat de informatievoorziening zo goed mogelijk moet plaatsvinden naar omwonenden, maar ben ook van mening dat een debat als dit de angstgevoelens van inwoners alleen maar extra aanwakkert. Ik hoop dat gedeputeerde ons en de inwoners gerust kan stellen, maar ook wil ik wijzen op het belang van het regelen van de opvang voor deze statushouders. Daarnaast hoop ik dat niet elke sloop van vervallen vastgoed 685 een aanleiding zou zijn voor JA21 om een actualiteitendebat aan te vragen.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Het woord is aan Statenlid Van Wijnen van GroenLinks.

[...]

690 Ja, komt u maar terug. Een korte interruptie, ongetwijfeld, van de heer Van den Berg.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Korte benen. Excuus, voorzitter. Ik denk dat het voor JA21 duidelijk is dat wij niet voor een opengrenzenbeleid zijn, maar is dan de heer Mulder het niet met ons eens dat dit simpelweg gaat om transparantie en om communicaties naar de inwoners? Het heeft niets te maken met die kassen, maar gewoon het gebrek aan communicatie, dat heeft nu de onrust veroorzaakt. En dat heeft verder niks te maken met de vraag of we wel of niet daar mensen moeten gaan opvangen.

700 De heer **MÜLDER** (D66): Ik ben helemaal voor transparantie. De vraag is wanneer u dat doet. Ik denk dat het op dit moment, nu er nog een haalbaarheidsstudie wordt gedaan, nog niet hoeft te gebeuren.

705 De **VOORZITTER**: Oké, dank u wel. En dan is nu het woord aan Statenlid Van Wijnen van GroenLinks.

710 Statenlid **VAN WIJNEN** (GL): Ja, de heer Van den Berg begon ook al over onze verschillende rollen; kaderstellend, controlerend, volksvertegenwoordigend. Ik was daar ook een beetje mee bezig, maar ik kwam toch tot een andere conclusie. Ik dacht eigenlijk, toen ik het allemaal zo las van, nou, dat gaat heel keurig, zoals het hier voorgesteld wordt. Het zoeken van bouwlocaties, het overleggen met gemeentes, ja, dat is de core business van de provinciale afdeling Wonen. Ik kan eigenlijk ook wel snappen dat, als de haalbaarheid nog helemaal niet bekend is van die locatie, dat je dan ook weinig hebt om mee naar de bewoners toe te gaan, dat je ze ook niet ongerust wil maken met niks. Dus dat vond ik eigenlijk wel netjes als ik dat zo las. Als ik ook naar de agenda 715 kijk van de commissie RWK volgende week, dan zie ik het onderwerp daar ook weer op terugkomen, het huisvesten van spoedzoekers en van statushouders. En dan zie ik daar ook weer diverse locaties op staan waar we dan zeg maar meer uitgebreid informatie over krijgen. Dus ik kreeg ook niet echt het gevoel dat het nou de stijl van GS is om dingen er tussendoor te rommelen. Dus ik wou dat er ook wat dat betreft- Kom ik tot een andere conclusie. 720

725 En dan, ja, volksvertegenwoordigend, dat vond ik dan wel verontrustend. Het ergert me een beetje dat asielzoekers en statushouders in het voorstel, in de titel van deze actualiteit, op één hoop gegooid worden. Dat zijn verschillende groepen, die via heel verschillende trajecten gehuisvest worden. En volgens mij is het helemaal niet aan de orde, om dat, ja, nu door elkaar te laten lopen. Ik vraag me heel erg af waarom JA21 en de andere indieners van deze actualiteit ervoor kiezen om deze groepen zo concreet te benoemen in hun actualiteit.

730 De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Zou mevrouw Van Wijnen van GroenLinks kunnen aangeven wanneer ik op welk moment het woord 'asielzoekers' in mijn mond heb genomen?

Statenlid **VAN WIJNEN** (GL): Volgens mij is het niet in de mond genomen, maar volgens mij staat het in de titel van uw actualiteit.

735 De **VOORZITTER**: De heer Van den Berg, via de voorzitter, alstublieft.

740 De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Via de voorzitter inderdaad. Jazeker, ja. Het ging in de titel van de actualiteit over het opvangen van statushouders. Dus daar zijn we heel specifiek in geweest. Het is voor ons, nogmaals, niet de vraag van, gaan wij wel, niet asielzoekers, statushouders, spoedzoekers, noem het maar, opvangen. Ik snap dat die behoefte er ligt, zelfs voor een partij als die van ons. Maar het gaat hier om de transparantie en de communicatie naar de inwoners. Het is GS te sieren – en ik hoop dat u dat met mij eens bent – dat ze dit nu op de agenda zetten, maar als we dat tegelijkertijd ook in een vertrouwd document, zoals dat wel vaker gebeurt, dit van tevoren kunnen delen met Provinciale Staten, zeker in een gevoelige kwestie als deze.

745 Statenlid **VAN WIJNEN** (GL): Ik heb geen vraag gehoord, dus ik vraag me een beetje af of de heer Van den Berg zijn interruptietijd nu gebruikt om een punt te maken. Maar ik zal verder gaan met mijn betoog. Mijn klok loopt wel.

750 Mijn vraag is dan ook eigenlijk, waarom in de titel- Als de heer Van den Berg zegt, ja, het gaat ons zuiver om transparantie- U noemt die groepen- De heer Van den Berg noemt die groepen wel heel duidelijk in zijn actualiteit. Dus bij ons roept dat de vraag op: is het een probleem dat een dorpsraad wellicht overvallen wordt met een mogelijk groot bouwproject of is het probleem dat het gaat om asielzoekers of statushouders?

755 De **VOORZITTER**: De heer Van den Berg heeft nog een vraag voor u, Statenlid van Wijnen.

760 De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, het ging mij juist net om of u het niet met mij eens bent dat die communicatie en die transparantie naar de inwoners dus juist goed moet zijn en dat dat losstaat van de vraag of het om asielzoekers, statushouders, dan wel spoedzoekers gaat. En één toevoeging daarop met een andere vraag. Ik hoop dat u begrijpt dat inwoners na het verhaal Tubbergen voorzichtig zijn en soms ook angstig van, wat gaat hier gebeuren? En de woorden van de provincie Noord-Holland-

765 De **VOORZITTER**: Wilt u tot een vraag komen, meneer Van den Berg?

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Of ze dat met mij eens is.

770 Statenlid **VAN WIJNEN** (GL): Ik ben ontzettend blij dat de provincie ontzettend zorgvuldig omgaat met het onderzoeken van bouwlocaties en de mogelijkheden daarmee, voordat ze naar bewoners gaat, zodat ze ook alle vragen van bewoners gelijk zorgvuldig kunnen beantwoorden als die aan de orde zijn.

De **VOORZITTER**: Gaat u verder.

775 Statenlid **VAN WIJNEN** (GL): Het standpunt van GroenLinks is, wat dat betreft, voor ons eenvoudig. In alle groepen gaat het gewoon om mensen die ten alle tijde een veilig dak boven hun hoofd moeten kunnen hebben. En, nou, dat is eigenlijk waarom we blij zijn met de zorgvuldigheid die de provincie in deze betracht.

780 De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan gaan we naar mevrouw Bouhlef van de SP.

[...]

785 Een moment, want eerst komt mevrouw Van Soest van de Partij van de Ouderen met een interruptie voor Statenlid Van Wijnen.

Mevrouw **VAN SOEST** (50PLUS/PvdO): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik wil graag weten van GroenLinks hoe we dat doen met onze economisch daklozen? Krijgen die ook opvang zoals deze mensen?

790 Statenlid **VAN WIJNEN** (GL): Nou, ik zou ontzettend graag willen dat de provincie meer doet voor, onderzoek doet naar de economisch daklozen: hoeveel dat er zijn en hoe we die ook goed kunnen huisvesten.

795 De **VOORZITTER**: Ach, ik heb eerst mevrouw Van Andel staan van het CDA. Excuses aan mevrouw Bouhlel.

Mevrouw **VAN ANDEL** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Ja, wij hebben er als CDA eerder op aangedrongen dat de provincie ook zijn eigen vastgoed inzet om bij te dragen aan het lenigen van de nood die de heer Mülder al genoemd heeft. In april, mei heeft het CDA vragen gesteld van, zijn er mogelijkheden met het eigen vastgoed? En toen is ook de mogelijkheid in Medemblik genoemd, en volgens mij nog in twee andere plekken in deze provincie. We hebben contact gehad met het CDA in Medemblik om te vragen wat ze nu van deze locatie vinden nu er kennelijk wat ontwikkelingen zijn. En die geven ons ook aan dat het op deze locatie wellicht kansrijk is en dat het in ieder geval goed is dat het onderzocht wordt. De dorpsraad is op de hoogte en zij heeft ook eerder gezegd dat er uiteraard wel rekening moet gehouden worden met de grootte van Zwaagdijk-West. De lokale bevolking moet de groei van de bevolking op kunnen vangen. Maar zo'n initiatief als dit kan natuurlijk ook een impuls voor voorzieningen betekenen. Dus wij zijn benieuwd hoe het staat met dat onderzoek naar de maatschappelijke consequenties, want dat werd ook meegenomen in het onderzoek, lazen wij.

800 Op 6 oktober, dus afgelopen donderdag, heeft de gemeente nog een brief aan de gemeenteraad geschreven, dat het college van Medemblik graag randvoorwaarden wil meegeven voor onder andere het ontwerp van de tijdelijke woningbouw, een groene inpassing, de verkeerssituatie en de ontsluiting. En daarnaast wil het college van Medemblik onderzocht zien of het gekoppeld kan worden aan toekomstige woningbouw voor met name starters en senioren uit Zwaagdijk-West. Hoe dan ook zal een vergunningverlening procedure gevolgd moeten worden, schrijft het college. Daarom de vraag hoe de formele bevoegdheden in dit gebied precies liggen. Hoe kan Medemblik die eisen- Kan zij die ook formeel stellen? En hoe gaat het daar nu mee verder? Is er een koppeling te maken met ook woningen voor starters en senioren, samen met statushouders? 820 Waaraan wordt gedacht? De gemeente schrijft dat de provincie samen met een lokale woningcorporatie en de gemeente een definitief besluit gaat nemen. Hoe gaat dat in zijn werk? En wanneer zal het ongeveer zijn?

825 En dan over de communicatie. Ja, het is in dit soort projecten altijd ook de vraag wanneer omwonenden precies te betrekken. De dorpsraad is op de hoogte. Dat is een goede zaak. Moet je dan ook nog richting omwonenden eerst vragen of dit een goed idee is of moet je eerst onderzoeken of het plan eigenlijk wel kansrijk is? Als je tot die conclusie komt, dat het kansrijk is, in hoeverre laat je het dan nog weer van de omwonenden afhangen? Dat is ook hartstikke lastig. Daarom zeggen wij: goed dat de dorpsraad al betrokken is. Gaat de provincie ook zelf met hen in overleg, zodat op die manier getracht kan worden het draagvlak onder de bevolking te verkrijgen? En bent u het met ons eens dat als de gemeenteraad openbaar geïnformeerd wordt, de stukken in de krant staan en de dorpsraad het gelukkig ook weet, het dan misschien ook wel tijd wordt om de omwonenden op de hoogte te brengen in welk stadium, welke plannen verkeren? En wiens taak is het dan precies om deze voor deze communicatie te zorgen? Deze, ja, vragen, nu dit zo op tafel wordt gelegd, deze casussen, hebben wij – maar ondertussen sluit ik me eigenlijk ook aan bij de woorden van mevrouw Van Wijnen – niet de indruk dat hier nu iets heel raars gaat of op een verkeerde manier. Dus wat dat betreft steun voor de ontwikkelingen in Zwaagdijk-West. Dank u wel.

840 De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan nu het woord aan mevrouw Bouhlel van de SP.

Mevrouw **BOUHLEL-LASCARIS** (SP): Dank u wel. Het Rijk heeft zijn provincies opdracht gegeven te onderzoeken waar in iedere gemeente statushouders gehuisvest kunnen worden en waar noodopvang voor asielzoekers gerealiseerd kan worden. Het artikel vermeldt alleen dat de vervallen kassen zijn gesloopt en onderzocht wordt of de Balkweiterhoek een serieuze optie is

850 voor noodopvang. Er is verder nog niks bekend. Dus welke informatie hadden JA21 en de rest van de partijen dan willen hebben? Of weten zij meer dan de rest van PS? Iedere gemeente, dus ook Zwaagdijk-West, dient solidair te zijn met gemeenten die wel al voor opvang gezorgd hebben in welke vorm dan ook. Dan kan je beter kleinschalige opvanglocaties hebben. Dat is voor iedereen beter.

855 Ik ben het wel eens met de communicatie. Bewoners zijn vaak al snel tevreden als ze kennis hebben gemaakt met de locatie. Zodra dat in beeld is, is open en eerlijk communiceren belangrijk.

860 Ik snap niet zo goed, wat JA21, de PVV en Liberaal Noord-Holland met deze actualiteit willen bereiken. Ze ondermijnen hierin in ieder geval de solidariteit. Ik word ook een beetje moe van het framen van sommige partijen en dat ze doen alsof statushouders voorgetrokken worden, et cetera. Dit is niet zo. Voer eens een gesprek met ze. Statushouders kunnen ook een verrijking zijn voor cultuur en leefomgeving. Dank u wel.

865 De **VOORZITTER**: U ziet mij 'nee' schudden naar de heer Van den Berg. Dit was uw maidenspeech, mevrouw Bouhlel.

Mevrouw **BOUHLEL-LASCARIS** (SP): Dat klopt.

[applaus]

870 De **VOORZITTER**: Nee, het is gebruik dat u gewoon mag zeggen wat u wilt, en dat heeft u keurig gedaan. Gefeliciteerd.

Dan geef ik nu het woord aan de heer Hollebeek van de Partij voor de Dieren.

875 En even voor de indiener. U bent door uw spreektijd heen. Als er straks nog echt een interruptie moet komen, dan wil ik één ding nu vragen. Dat is dat u geen standpunten herhaalt dat u slechts kort uw vraag neerlegt, want anders ga ik u het woord ontnemen, want u heeft geen spreektijd meer. Maar ik snap dat bij een actualiteit geldt, dat geldt ook voor de volgende straks, dat het voor de indieners soms belangrijk kan zijn dan toch die vraag te stellen. Maar dan wil ik aan u verzoeken om dat heel kort te doen.

880 Het woord is aan de heer Hollebeek.

885 De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Fijn, voorzitter, dank u wel. Ja, voor veel mensen in andere delen van de wereld ontbreekt het aan veiligheid en bestaanszekerheid. Klimaatcrisis en biodiversiteitscrisis zorgen er niet alleen voor dat gebieden onleefbaar worden en dat voedselzekerheid van mensen in gevaar komt, ze zijn ook een bron van conflicten. Wanneer mensen door conflicten bedreigd worden, wanneer land onvruchtbaar wordt of wanneer er niet meer genoeg water is om te drinken, slaan mensen op de vlucht. De Partij voor de Dieren wil de grondoorzaken aanpakken, zodat mensen zich niet langer genoodzaakt voelen om te vluchten. Zo hebben we deze zomer al 890 33 miljoen ontheemden gezien door de overstromingen in Pakistan. Dat zullen er in de toekomst steeds meer worden, tenzij rijke landen nu echt serieus werk gaan maken van de klimaat- en biodiversiteitsopgave.

895 Maar, voorzitter, waar vluchtelingen zijn, zal hun huisvesting zorgvuldig plaats moeten vinden; evenredig verdeeld over gemeenten, waar het kan zelfs op wijkniveau. Veel mensen zijn huiverig voor grote aantallen mensen die hier komen wonen en aanspraak maken op de Nederlandse voorzieningen en schaarse woningen. Dat is begrijpelijk, want veel jongeren, studenten en gezinnen hebben moeite om een passende woning te vinden. Daarom moeten we meer woningen 900 bouwen en moeten de opvang zorgvuldig plaatsvinden. Wanneer mensen eenmaal elkaar kennen, leert de ervaring dat we vaak begripvol en behulpzaam zijn voor de opgevangen vluchtelingen. Excuses. Recent onderzoek onderschrijft dat ook. En ja, daar hoort het tijdig informeren van mensen ook bij, want ook in dat opzicht maakt onbekend dikwijls onbemind. Maar wat is tijdig? Te vroeg, als er nog niets aan de hand is en men reden tot paniek geeft om iets wat wellicht 905 helemaal niet staat te gebeuren. Te laat, als mensen voor voldongen feiten worden gesteld. Dat is een interessante vraag. Ik ben dan ook wel benieuwd naar de visie van GS daarop, als ik naar de heer Van den Berg zijn vragen luister.

910 Dus laten we inzetten op structurele en kleinschalige opvang, waarbij de menselijke waardigheid en de menselijke maat centraal staat. Waarbij niet vergeten mag worden dat we nu wel even een inhaalslag te maken hebben, omdat in de afgelopen jaren onze asielopvang dusdanig is aangekleed, dat het niet altijd mogelijk is om dit te doen. 'Helaas', zeg ik daarbij. Maar laten we vooral de oorzaken aanpakken als het gaat om klimaat en biodiversiteit, zodat niemand in ieder geval daarvoor haard en huis hoeft achter te laten. En, laten we ons blijvend verzetten tegen
915 onderdrukking door de Poetins en de Khameneis van deze wereld. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De heer Klein van de ChristenUnie.

920 De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ja, wij zagen niet zoveel toegevoegde waarde in dit actualiteitsdebat, want volgens ons is er niet zoveel aan de hand. Het is heel goed dat de provincie invulling geeft aan haar belofte om het eigen vastgoed te onderzoeken, om te kijken of dat een bijdrage kan leveren aan het oplossen van de opvangcrisis in de asielketen. Want dat is heel erg belangrijk. We moeten voorkomen dat vluchtelingen in Nederland buiten moeten slapen. Maar ja, om dan voor iedere locatie een spoeddebat aan te vragen, is wat ons betreft wat
925 overdreven.

930 GS doet nu onderzoek naar een aantal locaties en betreft de beide gemeenten en de dorpsraad, in dit geval. Goede communicatie is wat ons betreft van groot belang en we roepen GS dan ook op om die goede communicatie te blijven betrachten en proactief alle betrokkenen te informeren, want we moeten voorkomen dat er geruchtencircuits rond staan. En dat is ook wat wij horen vanuit onze fracties in de regio. En gaan er allemaal verhalen in de rondte. Dat voedt onrust en daar is niemand bij geholpen. Kortom, laten we met elkaar de schouders zetten onder het oplossen van de opvangcrisis en daarbij de omgeving goed blijven betrekken.

935 De **VOORZITTER**: Een korte vraag, interruptie, door de heer Van den Berg.

940 De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, dank u, voorzitter. Ik ben benieuwd wat de meneer Klein ervan vindt dat de dorpsraad geïnformeerd is en daarin werd gevraagd om vooral niet te communiceren over de studie die nu gaande is naar de inwoners.

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ik weet niet wat er precies aan de dorpsraad gevraagd is. Ik ben blij dat de dorpsraad geïnformeerd is en betrokken is in dit traject. En het lijkt me ook heel goed dat alle aandachtspunten vanuit de omgeving meegenomen worden in het beslisproces.

945 De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Een korte-

De **VOORZITTER**: Een heel korte vraag dan.

950 De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Bent u dan niet met mij eens dat die dorpsraad dan juist moet communiceren naar inwoners? Want als het enkel bij die dorpsraad blijft liggen, dan gaan er juist verhalen ontstaan wat dus nu die onrust heeft gecreëerd. We proberen dat te voorkomen.

955 De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ik denk dat het belangrijk is, wat ik gezegd heb, dat de provincie met alle betrokkenen communiceert over wat er feitelijk aan de hand is, welke fase van de besluitvorming dat is. En dat ze daarbij als eerste naar de dorpsraad kijken, lijkt mij heel logisch.

De **VOORZITTER**: Dan gaan we nu naar de heer Koyuncu van DENK.

960 De heer **KOYUNCU** (DENK): Ja, dank u wel, voorzitter. Op zich heb ik er begrip voor dat sommige collega's vragen hebben over de manier van communicatie over de mogelijke komst van een opvang voor statushouders in Zwaagdijk. Met het vertrouwen dat het college haar best doet om de communicatie zo goed mogelijk in te richten, wacht ik ook de beantwoording van deze vragen af.

965 Voorzitter, we kunnen het hebben over de manier hoe er gecommuniceerd wordt, maar de discussie over wel of niet en in hoeverre opvangen van asielzoekers vind ik erg ongelukkig. Het is wat mij betreft vanzelfsprekend dat we asielzoekers opvangen. Want stelt u eens voor? We hebben in dit prachtige land oorlogen meegemaakt, enorme natuurrampen ook. Ik wens het niet, maar als dat weer gebeurt, waar gaan we dan heen? Dan zou ik het voor ons allemaal heel erg fijn vinden als er een plek is waar we heen kunnen. Het liefst met een dak boven ons hoofd. En dat dat niet afhangt van allerlei politieke discussies. Wat mij betreft is het dan ook vanzelfsprekend
970

dat wij asielzoekers opvangen en een veilig, warm verblijf faciliteren. Maar is er dan helemaal geen ruimte voor discussie? Juist wel. Laten we het bijvoorbeeld hebben over de gemeenten die al jaren hun verantwoordelijkheid niet nemen in deze. Laten we met zijn allen deze gemeenten oproepen om een bijdrage te leveren in de opvang van asielzoekers.

Voorzitter, in plaats van heel erg te focussen op politieke verschillen, en wat mij betreft ook hierdoor onnodig energie te verspillen, kunnen we met zijn allen één stevig signaal afgeven richting Den Haag. Afgelopen week vroeg ik wethouder Groot Wassink van Amsterdam over asielzoekers, waarvan we weten dat ze een grote kans maken op een verblijf in Nederland in zeer vroege stadium al kunnen voorbereiden op een baan, bijvoorbeeld binnen de sectoren waar personeelstekorten zijn. Het antwoord deed heel erg pijn. Hij gaf namelijk aan dat hij het heel graag zou willen, maar dat het niet mag. 'Waarom?', denk ik dan. We hebben er toch allemaal baat bij dat deze mensen, als ze eenmaal statushouder zijn, zo snel mogelijk aan het werk gaan? Ook begrijp ik dat asielzoekers soms maanden moeten wachten om te horen of ze mogen blijven. Dit moet en kan sneller. Maanden in onduidelijkheid verblijven is zowel voor de asielzoeker, als voor de overheid onwenselijk. Voorzitter, ik zou het graag over dit soort obstakels willen hebben met zijn allen en kijken hoe we een bijdrage kunnen leveren aan oplossingen. Ik denk dat we daar wat aan hebben. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Als het goed is, heb ik daarmee alle sprekers vanuit de Staten gehad. Ik kijk even naar de gedeputeerde, de heer Loggen. Kan u gelijk antwoorden? Ja. Dan is het woord namens GS aan gedeputeerde Loggen.

Gedeputeerde **LOGGEN**: Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, het is niet gebruikelijk, maar ik zou toch bijna in de verleiding komen om een wedervraag aan de heer Van den Berg van JA21 te stellen om, toen hij benaderd werd door de bewoners van Zwaagdijk, die hem vroegen van 'goh, wat gebeurt daar nou allemaal?', dat hij natuurlijk vanzelfsprekend wel de positie van Provinciale Staten teruggelegd zou hebben van, goh, de Staten hebben opgeroepen, GS, om ook het provinciaal vastgoed in te zetten. Wij waren het er niet mee eens – dat gun ik hem dan nog – wij waren het er niet mee eens, maar dat je in ieder geval wel uitlegt wat de provincie dan aan het doen is. Want ik denk dat je daar al de eerste lijn van communicatie te pakken hebt. Maar kennelijk is dat dus niet gebeurd. En leidt dat niet alleen tot schriftelijke vragen, maar ook nog tot dit actualiteitsdebat in deze Staten, waarvan ik denk, dat draagt niet bij aan verdere rust op dit dossier, maar het is meer zorgen dat er onrust ontstaat. Want wat is er nu feitelijk aan de hand? Want dat is namelijk de kernvraag die hier gesteld wordt. Wat is er daar nu aan de hand? Nou, u weet allemaal dat wij, mede ook door een oproep van u, maar ook door het inzicht dat GS zichzelf al had verschaft op basis van de signalen en de contacten met het Rijk, met wat onze taakstelling zal zijn. Dat wij ook moeten kijken naar ons provinciaal vastgoed in deze discussie als het gaat over statushouders. En tegelijkertijd zijn we ook met de gemeenten in overleg, dus ook op deze locatie, met welke doelgroepen zou je dat toch nog meer kunnen uitbreiden? Ik denk dat het CDA dat heel terecht stelt, dat we ook moeten kijken welke andere doelgroepen – spoedzoekers, et cetera – daarin passen. Nou, dat wordt ook meegenomen in het haalbaarheidsonderzoek: kunnen wij nou – en daar zijn we ook op zoek naar – in deze provincie- En we kijken ook wel degelijk of daar het provinciale vastgoed een rol in kan spelen, naar permanent tijdelijke locaties. Dat zijn locaties die er voor wat langere periode zijn om tijdelijke huisvesting te kunnen realiseren. En dat niet alleen voor de doelgroep statushouders, maar ook voor de spoedzoekers. Ook voor degenen die al heel lang wachten op een woning, hè, de starters. Kortom, het wordt breder getrokken. Wij proberen dat wel vooralsnog te trekken over de hele breedte van die startersvraag, of die vraag van de woningmarkt. Dat is wat er feitelijk aan de hand is, voorzitter. En nu zijn we aan het inzoomen op een locatie of het daar mogelijk is. Daar is niks geheims aan. Dat wordt ook met u- U weet dat wij bezig zijn met dit soort onderzoeken. En in samenspraak met de gemeente zijn we aan het onderzoeken of dit zo'n locatie zou kunnen zijn. We weten nog helemaal niet of het daarvoor geschikt is. Dat weten we nog helemaal niet. Daarom ben je ook zeer zorgvuldig in de communicatie, want het levert gelijk heel veel onrust op als je daar de verkeerde communicatie op loslaat. Dus, voorzitter, ook hier geldt dat je het eerst onderzoekt. Als het kansrijk is, dan ga je een communicatieslag dieper. En ik zou het heel verkeerd vinden als wij de dorpsraad, die de bewoners vertegenwoordigt, gaan inzetten om de communicatie van de overheid met die eigen inwoners te gaan opzetten. Ik vind, dat is een taak voor de gemeente, dan wel, mocht het ooit leiden tot een Provinciaal Inpassingsplan – waar ik op dit ogenblik helemaal geen aanwijzingen voor heb – dat de provincie dat gaat doen. Maar dat is wel de koninklijke route waarop dat gebeurt. En dan gaan we niet vragen aan mensen die in hun vrije tijd in zo'n dorpsraad gaan zitten om te vragen of ze zo'n zwaar dossier met hun eigen inwoners, met hun eigen omgeving, voor de overheid willen gaan verrichten. Ik vind het echt een

1035 fundamenteel verkeerde beweging als we dat op die manier zouden doen, voorzitter. Dus dat even vooraf.

Nou, wat is het probleem? U weet, wij worden geconfronteerd met een hoge instroom in het asiel. Dat speelt hier niet. Dat gaat hier over statushouders. Alleen in die opvang zitten op dit ogenblik
1040 heel veel mensen die statushouders zijn. Die hebben een status gekregen en die zouden eigenlijk uit die opvang moeten waar de asielzoekers in zouden moeten. Dat is de enige relatie die er op dit ogenblik tussen die twee groepen is. Dus ik ga er ook verder niet op in als het gaat over de asielzoekers. De heer Koyuncu zei er wel wat over, maar dat speelt hier nu niet. Het gaat echt over de statushouders.

1045 Dus op het moment, voorzitter, dat wij het dan hebben over 'we proberen dit in een wat bredere, een brede context te plaatsen, op permanent tijdelijke locaties in onze provincie waar provinciaal vastgoed een rol kan spelen, dat is het probleem waar wij mee te maken hebben. Dan is het proces als volgt, voorzitter. We hebben een vraag, een aanleiding. Dan vervolgens gaan we dat
1050 onderzoeken. We treden in overleg met de gemeenten. Daar gaan we kijken van, wij denken dat dit een goed idee is; vindt u dat ook? Dan gaan we dat onderzoeken. En mocht het zo zijn – dat zeg ik dan ook maar even in alle openheid, in alle eerlijkheid – als de gemeente het geen goed idee vindt en wij zouden het wel een goed idee vinden, dan sluit ik niet uit dat we dat alsnog gaan onderzoeken. Maar dan gaan we met de gemeente later, proberen we te kijken op basis van
1055 hun argumenten en op basis van zo'n onderzoek of het dan wel of niet een goed idee is. Maar dan hebben we het in ieder geval onderzocht. En op het moment dat wij met elkaar constateren dat het een kansrijke locatie is, dan gaan we die communicatie opschalen. Dan gaan we de omgeving daarbij betrekken. In eerste aanleg ga ik ervan uit dat we dat altijd in harmonie met de gemeente doen. Dan is dat ook de taak aan de gemeente om die eerste communicatie op te
1060 pakken. Pas als de provincie een heel actieve rol, bijvoorbeeld middels een PIP – nogmaals, geen aanleiding voor – middels een PIP, dan komt de rol van de provincie nader in beeld om daar die communicatie op te doen. Maar in de eerste aanleg de gemeente. Natuurlijk zullen we als provincie daar de gemeente wel in ondersteunen en bij helpen. Nou, voorzitter, in zoverre het proces. Hoe gaan we om dan met de uitkomsten en hoe gaan we dan om met de communicatie?
1065 Volgens mij heb je dan de kern van de discussie die hier vandaag op tafel ligt, te pakken.

En als ik dan kijk, nog heel even, naar van, goh, de relatie met de kassen. Want, ja, we leven helaas in een samenleving, dat al heel snel verbanden worden getrokken, gelegd die er niet zijn. Hier gaat het over, voorzitter, dat er al jaren geleden een vergunning is aangevraagd voor de
1070 sloop van die kassen, dat die zeer recentelijk is afgegeven. Dat er al schade is. Dat er nevenschade is op die complexen. Dat het verloederend met zich meebrengt. En daarvoor is er gekozen om meteen na het afgeven van die vergunning ook de sloop ter hand te nemen. En natuurlijk snap ik best wel dat er iets achter gezocht wordt, maar dat is op dit ogenblik absoluut niet aan de hand, voorzitter.

1075 De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, allereerst neem ik afstand van de persoonlijke feiten die er net op mij werden gelegd, want daar is niks van waar. Ten tweede zegt u dat er al jarenlang een sloopvergunning wordt aangevraagd bij de gemeente. Wanneer zou die vergunning dan aangevraagd zijn?

1080 Gedeputeerde **LOGGEN**: Ja, voorzitter, kijk, als ik kijk wat van- Volgens mij is het al enige tijd geleden, en dan praten we over een aantal jaar terug, is die aangevraagd en die is recentelijk afgegeven. Als u vraagt 'tijd en datum', die heb ik hier niet paraat. Dan zou ik die even moeten nazoeken.

1085 En dan zou ik ook wel willen weten welke persoonlijke aantijging ik naar u gedaan heb. Volgens mij heb ik alleen gezegd: ik zou het heel logisch gevonden hebben – en die vraag heb ik aan u gesteld – heeft u dat ook teruggelegd aan die bewoners die u benaderd hebben?

1090 De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ik heb beperkt de tijd, voorzitter. Het gaat mij vooral om de sloopvergunning, dat u net zegt van, ja, ik weet niet wanneer die is aangevraagd. Maar de gemeente Medemblik, die vereist enkel een sloopmelding. Bent u zich daar bewust van?

1095 Gedeputeerde **LOGGEN**: Ja, voorzitter, nu gaan we in een uitvoeringsproces, dat ik me afvraag of de heer Van den Berg wel snapt hoe bepaalde zaken binnen overheden werken. Ik sta als gedeputeerde niet met- Bij van, hoe wordt nou zo'n vergunning precies aangevraagd? Dat hoort gedaan te worden. Dat hoort volgens de regels gedaan te worden. En hoe dat nou precies zit?

Voorzitter, dit is een sub-detailniveau. Dat is misschien voor u heel erg interessant, maar het is gewoon voor het bestuur in Nederland echt niet relevant.

1100

De **VOORZITTER**: De heer Van den Berg, de laatste interruptie.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Zeker, ja, het is nog een persoonlijk feit dat dat vooral voor mij interessant is, maar ik sta hier niet voor mezelf; ik sta hier voor die inwoners. En waar het om gaat, is dat die mensen in één keer van de ene op de andere dag volledig vrachtverkeer in hun boonwijk hebben en dat daar ineens een kas wordt gesloopt, terwijl zij ook de geluiden horen dat er mensen opgevangen zouden kunnen worden. En dat is de een plus een die mensen maken. Daarover wil ik duidelijkheid. En het zou u sieren, denk ik, zeker als Gedeputeerde Staten- Kijk, u zegt wel dat u jarenlang een sloopvergunning aanvraagt, maar het gaat om sloopmeldingen. Dan zou ik ook willen vragen of u dan accuraat zou willen zijn in wat u zegt.

1105

1110

Gedeputeerde **LOGGEN**: Ja, voorzitter, ik constateer dat de heer Van den Berg en ik allebei van vissen houden, alleen ik doe dat in helder water en de heer Van den Berg kennelijk in troebel water. Ik vind dat echt een insinuatie, die slaat kant noch wal, voorzitter. Dus ik- We gaan nu naar een detailniveau in deze discussie, die volgens mij de hoofdlijnen van het proces, zoals ik dat zojuist geschetst heb, ernstig verlaten; dragen ook niet bij de oplossing. Dus, voorzitter, ik kan daar niet zoveel mee.

1115

De **VOORZITTER**: Gaat u verder.

1120

Gedeputeerde **LOGGEN**: O, nou, voorzitter, volgens mij kwam ik tot de afronding om dan heel even- Zal ik volledigheidshalve kijken wat de andere partijen misschien nog hebben gevraagd. Ja, ik deel wel wat de woordvoerder van DENK daarover zegt. Er zit natuurlijk ook nog een hele wereld achter, die eigenlijk ook aanpak verdient. Dat deel ik met u. Want op het moment dat de mensen toegelaten zijn, zou je ze ook liefst zo snel mogelijk aan het werk hebben om ook optimaal te kunnen integreren. Alleen, dat is een discussie die thuishoort bij de Rijksoverheid. Dat maakt natuurlijk wel onderdeel uit van de gesprekken. Op het moment dat we dit met het rijk zouden hebben, zou ik dat zeker inbrengen. Maar daar hebben wij als middenbestuur geen positie in. Ik vind het alleen verstandig om, op het moment dat wij met die permanent tijdelijke locatie aan de slag gaan, dat we ook proberen met het Rijk daar ook afspraken over te maken. En dan zeg ik ook eerlijkheidshalve, dan moet je ook wel kijken naar een schaal en een omvang, waarin het ook allemaal wel op een goede manier vormgegeven kan gaan worden. Hetzelfde met het aanbrengen van voorzieningen.

1125

1130

Nou, volgens mij heb ik, wie informeert, heb ik volgens mij ook wat over gezegd. Informatievoorziening bij de partijen, heb ik al wat over gezegd. Haalbaarheidsonderzoek.

1135

O ja, artikel 3.1. Ja, die garantie ga ik natuurlijk helemaal niet afgeven, want dat weet ik helemaal niet of we daar wel of geen gebruik van maken. Kennelijk heeft u een glazen bol, waarmee u wel in de toekomst kan kijken. Ik helaas niet. Ik kijk graag een keer met u mee. Maar daarom kan ik deze garantie nooit afgeven.

1140

De **VOORZITTER**: Dat was uw bijdrage. Nog een interruptie?

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, eerder een punt van orde, voorzitter. Het gaat me meer om dat er nog veel meer vragen zijn gesteld dan de vragen die nu enkel beantwoord zijn door de gedeputeerde en ik zou daar graag antwoord op willen namens onze fractie.

1145

De **VOORZITTER**: De heer Loggen.

1150

Gedeputeerde **LOGGEN**: Ja, voorzitter, kijk, nogmaals, ik heb geantwoord op hoofdlijnen. En de heer Van den Berg gaat wel over zijn vragen, maar ik ga over mijn antwoorden. Ik denk dat al mijn antwoorden de essentie van uw vragen regarderden.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, ik denk dat dit-

1155

De **VOORZITTER**: Meneer Van den Berg, we gaan daar nu niet over in discussie.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Nogmaals, het was een punt van orde en die ga ik wel maken. Maar dit is exact het punt wat hier gemaakt is, dat we antwoorden krijgen op schriftelijke vragen-

1160

De **VOORZITTER**: Meneer Van den Berg, volgens mij-

1165 De heer **VAN DEN BERG** (JA21): -volgens inzet van de gedeputeerde. Wij hebben een controlerende functie. Ik wil die antwoorden hebben. Daar zitten wij voor. En nu bepaalt de gedeputeerde van-

1170 De **VOORZITTER**: Ik wil u nu verzoeken, meneer Van den Berg, om bij de microfoon weg te gaan. Ik heb u al heel veel extra ruimte gegeven. U heeft overigens geen tweede termijn meer. Dan moet ik u zeggen, er zijn nog een aantal Statenleden die dat wel hebben, een korte spreektijd. Volgens mij was de heer Loggen klaar namens het college.

1175 Gedeputeerde **LOGGEN**: Voorzitter, ik denk dat in aanvulling op de schriftelijke vragen die gesteld zijn, waar ook op geantwoord is, en op de vragen die gesteld zijn, waar in hoofdlijnen op geantwoord is, dat ik volledig ben en zorgvuldig ben geweest in mijn antwoorden richting JA21, voorzitter.

1180 De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan gaan we nu door naar de tweede termijn. Er zijn nog een aantal-

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Nog een punt van orde dan.

1185 De **VOORZITTER**: Nou, ik wil u verzoeken terug te gaan naar uw plaats. Mag u een ordevoorstel doen als u dat wilt, maar niet bij de interruptiemicrofoon.

1190 We gaan verder met de tweede termijn. Er zijn nog een aantal partijen die spreektijd hebben in de tweede termijn. En dat is mevrouw Van Geffen. Wilt u daar nog gebruik van maken? Nee? De heer Van Hooff, ook niet. De heer Mulder van D66? Nee. Dan heb ik staan, mevrouw Bouhlef van- Nee. De heer Hollebeek. De heer Klein. Nee. De heer Koyuncu, ook niet. Dan zijn er ook geen vragen meer namens het college. Dan sluit ik hiermee deze actualiteit.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Voorzitter.

1195 De **VOORZITTER**: De heer Van den Berg.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, dank u wel. Ik zou enkel nog een motie willen indienen, los van het spreken in de tweede termijn. Het is enkel een motie.

1200 De **VOORZITTER**: Die ruimte is er zeker. Als u dat had gezegd, dan is het geen enkel probleem.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ik wilde u niet verder-

De **VOORZITTER**: Maar komt u maar naar voren.

1205 De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ik wilde u niet verder tegenspreken, voorzitter. Maar ik kom eraan.

1210 De **VOORZITTER**: Dat kan ook niet van uw spreektijd afgaan, het voorlezen van een dictum. Maar ik hou u wel strak als indiener van de motie.

1215 De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Dank u wel voor uw coulance, voorzitter. Ik snap trouwens dat u ook een rol moet nemen in deze en ik denk dat u dat goed heeft gedaan. Ik hoop dat u ons ook begrijpt met de insteek van zojuist. Ik heb nog wel een motie die wij willen indienen namens JA21 met de navolgende titel en dat is: Betrek de omwonenden en informeer Provinciale Staten. Met het volgende dictum, en ik zal hem zo laten verspreiden voor de rest van de Provinciale Staten: wij verzoeken het college van Gedeputeerde Staten nauw contact te houden met de inwoners en de dorpsraad van Zwaagdijk-West en de gemeente Medemblik over de ontwikkelingen, zoals zojuist besproken, en in de toekomst bij soortgelijke casussen proactief omwonenden en dorpsraden in een vroeg stadium te gaan betrekken; en over de ontwikkelingen rondom huisvesting statushouders, spoedzoekers en asielzoekers Provinciale Staten actief te informeren. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel.

1225 De heer **VAN DEN BERG** (JA21): In tweevoud.

De **VOORZITTER**: Ja, in tweevoud en ondertekend. Prima gedaan.

1230 De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Allemaal ondertekend, ja.

De **VOORZITTER**: En daarmee is deze motie ingediend en maakt onderdeel uit van onze beraadslagingen. Dank u wel.

Motie 183-10 oktober 2022

1235 **Betrek de omwonenden en informeer Provinciale Staten**

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 10 oktober 2022

Constaterende dat:

- 1240
- *Provincie Noord-Holland op dit moment een haalbaarheidsonderzoek doet naar de eventuele mogelijkheid tot huisvesting van statushouders in Zwaagdijk-West, middels tijdelijke woningen;*
 - *Zwaagdijk-West een kleine dorpskern is in de gemeente Medemblik met 575 inwoners;*
 - *Gedeputeerde Staten een actieve informatieplicht heeft richting Provinciale Staten.*

Overwegende dat:

- 1245
- *De provincie Noord-Holland zelf stelt dat het informeren en betrekken van inwoners essentieel is voor het draagvlak.*

Verzoeken GS:

- 1250
- *Nauw contact te houden met de inwoners en dorpsraad van Zwaagdijk-West en de gemeente Medemblik over de ontwikkelingen;*
 - *In de toekomst bij soortgelijke casussen proactief omwonenden en dorpsraden in een vroeg stadium te betrekken;*
 - *Over de ontwikkelingen rondom huisvesting statushouders, spoedzoekers en asielzoekers Provinciale Staten actief te informeren.*

En gaan over tot de orde van de dag.

1255 *Ondertekening: Daniël van den Berg (JA21).*

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Zou die voor de overwegingen en constateringën verspreid kunnen worden?

1260 De **GRIFFIER**: Daar gaan we voor zorgen.

De **VOORZITTER**: Daarmee zijn we aan het eind gekomen van deze actualiteit.

1265 [...]

Nee, meneer Loggen.

1270 De heer **VAN DER MAAS** (VVD): Voorzitter, een punt van orde.

De **VOORZITTER**: Ja, meneer Van der Maas.

[...]

1275 De motie moet eerst verspreid worden. Dan schorsen we even voor vijf minuutjes de vergadering.
Schorsing 14.24 tot 14.39 uur.

1280 De **VOORZITTER**: Dames en heren, ik heropen de vergadering en ik geef kort het woord aan de gedeputeerden om als laatste in de bespreking van deze actualiteit het preadvies mee te geven van het college op de ingediende motie. En dat is, als het goed is, motie 183, ingediend door JA21 met als titel 'Betrek de omwonenden en informeer Provinciale Staten.

1285 Gedeputeerde **LOGGEN**: Ja, voorzitter, ik kon mij niet geheel aan de indruk onttrekken dat de heer van den Berg mij toch enigszins verweet dat ik niet naar hem zou luisteren. Wat natuurlijk niet waar is, want ik luister naar iedereen. Maar ook hier kan ik weer de wedervraag stellen dat,

als ik naar de motie kijk, dan kan ik met toch zelf niet aan de indruk onttrekken dat die al van tevoren geprepareerd was. Dus had het geen enkel effect of geen enkele zin om te vertellen wat ik heb verteld, omdat hier toch al een vooringenomen motie lag. Maar dat is een observatie
1290 mijnerzijds, voorzitter. Maar ik ben het ook niet eens-

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Voorzitter, ik ben niet bij machte om hierop te kunnen reageren.

1295 De **VOORZITTER**: Meneer van den Berg, we krijgen nu een reactie van het college en daar moeten we het mee doen. De heer Loggen, uw advies.

Gedeputeerde **LOGGEN**: Ja, voorzitter, ik zou op allerlei details kunnen ingaan. Of het nou wel hier gaat over een actieve of een passieve informatieplicht van GS, maar dat laat ik maar even buiten beschouwing. Dan ga ik naar het dictum, voorzitter. "Verzoekt het college van
1300 Gedeputeerde Staten nauw contact te houden met de inwoners en dorpsraad van Zwaagdijk." Daar heb ik zojuist van gezegd in mijn beantwoording dat wij daar een proces voor hebben. Wij onderzoeken dat. Wij doen het in samenwerking met de gemeente en dan is de gemeente de eerste aangewezen partij om dat contact ook te onderhouden. Pas op het moment dat er een
1305 Provinciaal Inpassingsplan zou zijn, dan komt de communicatielijn van Gedeputeerde Staten in beeld. En dan zullen we dat natuurlijk in samenspraak met bewoners en dorpsraden doen. Maar zolang we in het normale, reguliere proces zitten, is dat aan de gemeente. "In de toekomst soortgelijke casussen proactief omwonenden en dorpsraden in een vroegtijdig stadium te betrekken." Ja, ook die moet ik afwijzen, voorzitter, verwijzend naar mijn bijdrage in mijn reguliere termijn. "En de ontwikkelingen rondom huisvesting statushouders, spoedzoekers en
1310 asielzoekers Provinciale Staten actief te blijven informeren." Voorzitter, volgens mij doen we dat al. Ook daarbij is dit overbodig en moet ik u een negatief stemadvies voor deze motie geven.

De **VOORZITTER**: Dank. Dan sluiten we hiermee de beraadslagingen over deze actualiteit.

1315 **2b.2 Actualiteit JA21/CDA "Gevolgen rapport Remkes voor agrarische bedrijven NH"**

De **VOORZITTER**: En dan gaan we naar de volgende actualiteit. Die is ingediend door JA21 en het CDA. En daarvan is de titel 'Gevolgen rapport Remkes voor agrarische bedrijven Noord-Holland'. De indiener, de heer Köhler, geef ik graag het woord. Aangemeld hebben zich – ik kijk even –
1320 mede-indiener is ook het CDA, mevrouw Koning, Statenlid Van Wijnen van GroenLinks, mevrouw Alberts van de SP, Statenlid Zoon van de Partij voor de Dieren, de heer Klein van de ChristenUnie, de heer van Hooff van de PVV, de heer De Wit van de VVD, de heer Leerink van de PvdA, mevrouw Strens van D66. Als het goed is, heb ik iedereen gehad. Ja. Dan geef ik nu het woord aan de heer Köhler. En ik moet u er al op wijzen dat, u heeft drie minuten inclusief interrupties.

1325 De heer **KÖHLER** (JA21): Ja, dank u, voorzitter. Dat is me opgevallen. Dus ik heb mijn betoog met vijftig procent ingekort. Dus eigenlijk, de jou is eraf vind ik zelf, maar ik zal-

1330 De **VOORZITTER**: Alle vertrouwen in u, meneer Köhler, alle vertrouwen in u.

De heer **KÖHLER** (JA21): En die tijd loopt maar door. Maar desalniettemin toch even mijn dank aan de fractie van GroenLinks en aan de griffie, dat ze de hobbels op de weg naar deze actualiteit voor mij weg hebben genomen. Nogmaals dank.

1335 Vorige week verscheen dan het rapport Remkes over de stikstofkwestie. En hoewel wij zelf weinig van het rapport verwachtten, hadden de media die verwachtingen wel flink opgeblazen. We hebben inmiddels diverse reacties van de verschillende spreekbuizen tot ons kunnen nemen.

1340 Dan over het rapport. Wij zijn blij met de erkenning voor het boerenbedrijf, maar tegelijkertijd bezorgd over de acute problematiek voor die boerenbedrijven. Remkes adviseert namelijk om vijf- tot zeshonderd piekbelasters van stikstof binnen een jaar uit te kopen. Even een quote van de reactie van de provincie: "het is niet duidelijk of er op de lijst ook Noord-Hollandse veetelers komen te staan". Onze provincie kent weinig intensieve veehouderij, maar industriële spelers als Tata Steel en Schiphol voeren de lijst van grootste uitstoters aan. Deze uitspraak klopt helemaal,
1345 maar het is te afwachtend. Een afwachtende houding van de provincie kan enkel leiden tot meer onrust en dat willen we nou juist voorkomen.

Even technisch. In Noord-Holland zijn er slechts 27 intensieve melkveehouders, waarbij aangetekend moet worden dat juist deze veehouders door de industriële bedrijfsvoering vaak

1350 geen piekbelasters zijn. We zien dan ook in de verschillende stikstof tophonderds – want er zijn er meer – geen veehouderijen uit Noord-Holland voorkomen. Er zou dus inderdaad reden kunnen zijn om rustig achterover te leunen en af te wachten in onze provincie. Echter, we lezen in het rapport dat er wordt geadviseerd om de grootste piekbelasters in nabijheid van Natura 2000-gebieden uit te kopen. Een kleine uitstoter vlakbij Natura 2000 kan onder deze voorwaarden
1355 zomaar ineens het piekbelastersetiket krijgen, terwijl een groter bedrijf verder weg van Natura 2000 niet als piekbelaster wordt aangemerkt. Met andere woorden, niet de hoeveelheid stikstofuitstoot van je bedrijf, maar de ligging bepaalt of je piekbelaster bent of niet. In de duinen, in de Kop van Noord-Holland, voornamelijk akkerbouw- en bollengebied, alsmede in zeevang, worden binnen onze provincie hoge stikstofwaarden gemeten. Gezien de hoofdzakelijk
1360 zuidwestelijke winden in onze provincie, kan dat niet anders dan door Tata en de Zaanse cacao worden aangevoerd. Toch kunnen we verwachten dat, gezien de onmogelijkheden de cacao- en staalfabrieken uit te kopen, de focus in de provincie op de veehouderij zal komen te liggen. Hierdoor vrezen wij dat ook in de provincie Noord-Holland agrarische bedrijven onder de vijf- tot zeshonderd piekbelasters van het rapport Remkes vallen. Om dit zo snel mogelijk in kaart te
1365 brengen, willen wij van de gedeputeerde weten of er een lijst beschikbaar is binnen de provincie van de uitstoot – ik moet echt vaak voortmaken; ik ben er bijna – per veehouderij. Is er een beeld van de effecten van de ligging van de agrarische bedrijven en de gevolgen die het mogelijk heeft?

1370 Remkes toont zich met dit plan voorstander om vooral heel gericht op plekken waar de juridische nood hoog is boeren uit te kopen. Dat schept juridische ruimte om PAS-melders te legaliseren en vergunningen voor de woningbouw te verstrekken. Is dit ook een overweging voor de provincie? En zo ja, waarom?

1375 Remkes stelt in zijn rapport ook dat provincies er verschillend inzitten. Sommige provincies willen een zo duidelijk mogelijk rijksbeleid, andere pleiten voor zoveel mogelijk maatwerk. Wat is daarin de lijn van de provincie? En waarom? Een belangrijke vraag hierin: welk standpunt heeft u ingenomen in het IPO?

1380 En tot slot, deze wil ik toch ook nog even doen. Voorzitter, tot slot namelijk een vraag over het dierenwelzijn. In de fabriekshallen kan met nieuwe technologie veel emissie verwerkt worden, maar daar is dan ook geen weidegang meer nodig. Dit is ook in de ogen van JA21 ongewenst. Een ontwikkeling die met name in de provincie Friesland zich al voltrekt. Hoe denkt onze provincie deze ontwikkeling te voorkomen en zich daarmee van Friesland te onderscheiden? Ik doe een appèl op de Gedeputeerde Staten om zo snel mogelijk, zo zorgvuldig mogelijk
1385 duidelijkheid te realiseren. Er is geen tijd voor achterover leunen, maar een tijd voor duidelijkheid. Dank u wel, voorzitter.

1390 De **VOORZITTER**: Dank u wel, de heer Köhler. U voelt dat ik u iets meer tijd heb gegeven, dus ik wil u verzoeken om straks qua interrupties daar heel voorzichtig mee om te gaan. De mede-indiener, mevrouw Koning van het CDA.

1395 Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Voorzitter, Statenleden, Remkes heeft zijn bevindingen over de aanpak van de stikstofreductie gepresenteerd. Wij zien een samenleving, die over het algemeen houdt van het platteland en van de agrarische ondernemers die daar voedsel produceren. Wij zien een samenleving, die houdt van de natuur en de natuur ook verder wil versterken. Dat kan samen. De politiek gaat daar echter veel harder in. Het is belangrijk dat polarisatie wordt weggenomen, dat de kloof tussen stad en platteland wordt weggenomen. We moeten het met elkaar doen. In grote lijnen is het CDA blij dat Remkes op veel punten aanpassing van het beleid van het kabinet vraagt. Het kabinet heeft een forse tik op de vingers gehad. Remkes heeft gezien
1400 hoe redelijke, normale, toekomstgerichte boeren wanhopig zijn geworden doordat het onmogelijke van hen wordt gevraagd. De tijdlijn wordt soepeler en krijgt ijkmomenten. Remkes geeft daarnaast aan dat het goed is om de KDW uit de wet te halen en te sturen op de staat van de natuur. Er ligt een breed pakket met aanbevelingen. Daarbij een afrekenbare stoffen balans en veel meer ruimte voor innovatie. Dat vinden wij positief. Toch hebben wij ook zorgen en vragen
1405 bij de adviezen uit dit rapport. Zorgen zijn er op het gebied van het matchen van extensivering met een verdienmodel. Zorgen of het wel gaat lukken om zonering te combineren met goede gebiedsprocessen die bottom-up worden ingestoken. En is het in deze tijd van oorlog en hongersnoden nog wel verstandig om de agrarische sector te sturen naar krimp? Wij maken ons ook zorgen over de rol van de keten en de consument. Kunnen zij bij de transitie langdurig
1410 voldoen aan wat er van hen wordt verwacht?

Statenlid **ZOON** (PvdD): Is het CDA het ook met ons eens dat de natuur ook in staat van paniek is?

1415 Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Als er wordt gezegd dat het vijf voor twaalf is: nee, de natuur is heel sterk en er kunnen dingen verbeterd worden, maar paniek is niet de juiste reactie.

Statenlid **ZOON** (PvdD): En dat vindt dan ook het CDA, dat dan 2035 ook een mooie tijdlijn is? Dus zo weinig paniek is er dat er zelfs nog uitstel kan plaatsvinden.

1420 Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Ik ga daar verder op in zo meteen nog in mijn betoog.

Statenlid **VAN WIJNEN** (GL): Ja, u noemt allerlei zorgen. Ik vraag me even af wat de portee is van die boodschap. Wat wilt u ermee? Wat gaat u ermee doen?

1425 Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Ik vervolg mijn betoog. Dat zal blijken.

1430 Is het in deze tijd van oorlog en hongersnoden nog wel verstandig om de agrarische sector te sturen naar krimp? En dan dus die zorg en ook over de consument: kunnen zij bij de transitie langdurig voldoen aan wat er van hen wordt verwacht? Zijn zij bereid en in staat structureel nog meer te betalen voor voedsel dan ze nu al doen? Geldt dat voor alle bevolkingsgroepen in Nederland? Als dat niet lukt, kunnen landbouwbedrijven na een eventuele transitie niet langdurig voortbestaan. De effecten moeten dus goed in beeld zijn, voordat aanpassing van bedrijven wordt gevraagd. In onze concrete vragen aan GS willen wij vooral inzoomen op de processen die provinciaal spelen.

1435 1, het is waarschijnlijk lastig om nu al aanpassingen te doen aan de gebiedsprocessen naar aanleiding van dit adviesrapport van Remkes, maar het wordt misschien ook lastig om nu gewoon door te gaan met de gebiedsprocessen. Hoe gaat GS hiermee om?

1440 2, herkent GS de uitspraak van Remkes dat er een kloof is tussen stad en platteland en dat polarisatie het moeilijker maakt om uit de stikstofimpasse te komen? Welke inzet kunt u en wilt u plegen om die kloof tussen stad en platteland en de polarisatie in Noord-Holland te verkleinen?

1445 3, Remkes gaf aan dat er voor piekbelasters verschillende opties zijn: uitstoot reduceren tot nul, verplaatsen of laten opkopen. En hij wil dat dat binnen een jaar gebeurt. GS, kunt u in beeld brengen hoeveel industriële en hoeveel agrarische piekbelasters er zijn in Noord-Holland? En wij verzoeken u bij het beschikbaar stellen van de gegevens alleen de aantallen te benoemen en hun gezamenlijke uitstoot op de N2000-gebieden zonder dat er direct wordt verwezen naar specifieke bedrijven.

1450 4, onlangs heeft Noord-Holland in het kader van de versnellingsvoorstellen stikstof van het Rijk vijftig miljoen ontvangen voor de opkoop van gronden. Op vragen van het CDA heeft GS aangegeven dat ze die vijftig miljoen waarschijnlijk niet gaan inzetten, omdat de voorwaarden niet passend zijn om stikstof te reduceren. Is GS bereid bij het Rijk te pleiten voor aanpassing van de voorwaarden, zodat deze vijftig miljoen gebruikt kan worden voor het realiseren van oplossingen voor PAS-melders en interimmers?

De **VOORZITTER**: Mevrouw Koning, uw tijd is op.

1460 Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Nog drie regels. Waarvan Remkes ook aangeeft dat legaliseren prioriteit moet krijgen. En wanneer kunnen wij een uitgebreide reactie van GS verwachten op het rapport? Dank u wel.

1465 De **VOORZITTER**: Dank u wel. Volgens mij had u ook de vragen keurig al in iBabs gezet, hè? Dus de gedeputeerde kan daarnaar kijken.

Statenlid Van Wijnen van GroenLinks.

1470 Statenlid **VAN WIJNEN** (GL): Ja, nou, vorige week dus het langverwachte rapport van Remkes, het nieuwe rapport, wat wel kan. Een goede reden om hier met elkaar weer over stikstof te gaan praten. En als ik het rapport samen zou mogen vatten, dan zou ik het zien vooral ook als een oproep om wat meer nuance ook in het debat weer te brengen, met oog voor verschil tussen Randstad en omliggend gebied – volgens mij had het CDA het daar ook al – over diversiteit tussen agrariërs. ‘De boeren’, kunnen we dat wel zo benoemen? Betrokkenheid van
1475 natuurorganisaties blijkt ook nog wel verbetering – Een mogelijkheid te zijn. En samenhang met

andere opgaves. We kunnen de vragen van het CDA ook echt wel goed begrijpen. We vinden het wel inderdaad, als je het hebt over piekbelasters en je gaat dat zo met naam en toenaam noemen, ja, dat kan ook afleiden. Hebben we in Noord-Holland wel echt die piekbelasters? Gaat het wel echt om die piekbelasters? We willen niet de indruk wekken dat het probleem niet
1480 opgelost zou worden. Nou ja, ik ga nu heel warrig worden volgens mij. Ik wil in ieder geval niet de suggestie wekken dat als we alleen de piekbelasters aanpakken die in een lijstje staan, dat we dan ook het probleem, waar het echt om gaat, oplossen. En dat wordt ook in dat rapport zo benoemd: we moeten het gaan hebben over natuurherstel en natuurverbetering, en daar moet het over gaan.

1485 Maar we zien het rapport ook als een bestendiging van de koers en juist ook een onderstreping van de kwaliteit daarvan. En eigenlijk zijn de belangrijkste vragen van GroenLinks op dit moment ook of GS hier nu voldoende aan heeft om zich ook echt te committeren aan het halen van stikstofdoelen in 2030. En dat zouden we echt graag concreet bevestigd willen. En of we ons nu
1490 ook echt gaan committeren aan die kritische depositiewaarde, KDW, als norm voor wat we moeten gaan halen en daar niet elke keer opnieuw een discussie over gaan starten. Dus dat zijn voor ons eigenlijk de belangrijkste vragen die daar op dit moment uit voortvloeien.

1495 Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Ja, dank u wel. Bent u het met mij eens dat er juist staat dat die KDW's, dat daar een aanpassing voor nodig is en dat daar naar gezocht moet worden?

1500 Statenlid **VAN WIJNEN** (GL): Ik ben het volledig met u eens dat dat daar staat, maar daar staat ook bij dat dat op termijn moet en dat we nu moeten gaan focussen op het juist wel hanteren van die KDW's, omdat we anders helemaal geen steek opschieten. En ik herinner me ook, hè, nu we bijna tegen het einde van onze eerste termijn zitten allemaal hier, of nou ja, in ieder geval deze termijn, dat deze discussie vier jaar oud is inmiddels en dat we nog steeds aan het hakkentakken zijn over wie, wat, wanneer, waarom en hoe. En dat we het dus nog steeds niet hebben over natuurherstel en natuurverbetering.

1505 Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Bent u het met mij eens dat het inderdaad gaat om natuurherstel en dus niet om het halen van cijfertjes zoals de KDW?

1510 Statenlid **VAN WIJNEN** (GL): Ik vind dat het halen van cijfertjes, zoals de KDW, fundamenteel zijn voor het bevorderen van natuurherstel.

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Daar constateer ik dat we het daarin niet met elkaar eens zijn, maar voor de rest wel over de kloof dichten tussen stad en platteland.

1515 De **VOORZITTER**: Graag tot een vraag komen.

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Bent u dat met mij eens?

1520 De **VOORZITTER**: Ja, nee, dat snap ik. Maar ik ga u in de gaten houden. Statenlid Van Wijnen, u mag afronden.

Statenlid **VAN WIJNEN** (GL): Ja, dat was het wel. De kloof moeten we dichten.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan gaan we naar mevrouw Alberts van de SP.

1525 Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Dank u wel, voorzitter. Ik wou zelf iets minder op de inhoud van het rapport ingaan, maar vooral blijven stilstaan bij de noodzaak om inderdaad aan stikstofreductie te doen. We hebben eigenlijk al zo lang erop zitten wachten. Ik vond het rapport zelf overigens ook een soort van vertragingstactiek. Maar goed, als daarmee alle neuzen dezelfde kant op komen te staan, is dat alleen maar mooi.

1530 Ik heb aan de gedeputeerde, heb ik een soort van procesmatige vraag, want dat is dan wel weer een beetje de inhoud. Die 2500 PAS-melders bijvoorbeeld, hoeveel hebben wij daarvan in de provincie? Kunnen we dat al te horen krijgen? Ik heb bij een eerder gesprek in de Commissie, heb ik ook al gezegd over de piekbelasters, dat wij onze top-piekbelasters, Tata en Schiphol,
1535 natuurlijk niet mogen overslaan.

Maar dat neemt natuurlijk niet weg dat er voor de boeren wel degelijk een taak ligt en die zal niet makkelijk zijn. Daarom moet het ook zorgvuldig gebeuren, maar het moet wel nu- We moeten nu

1540 wel aan de slag en niet weer proberen terug te onderhandelen en weer vertraging daarin toepassen. Dus dat is de opmerking die ik daarover wil maken namens de SP. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De heer Zoon, Partij voor de Dieren.

1545 Statenlid **ZOON** (PvdD): De groenknolorchis, het pimpernelblauwtje, wilde tijm, de nauwe korfslak, ronde zonnedauw. Voorzitter, een handvol soorten van heel veel soorten in Noord-Holland die te lijden hebben onder de stikstofdruk. We lijken het wel eens te vergeten. Het gaat niet om het mogelijk maken van staalproductie, vee-industrie of de export, maar het gaat om de natuur. Remkes had woensdag deels dezelfde boodschap als twee jaar geleden: pak het probleem aan bij de wortels. Zolang het grote uitsterven van planten en dieren nog geen halt is
1550 toegeroepen en gaat herstellen, zijn we illegaal bezig.

Met de focus op de vijfhonderd, zeshonderd piekbelasters landelijk gaan we het niet redden. Met de latente ruimte die nu nog vergund is, zal onze natuurlijke omgeving alleen maar achteruit gaan. Met het toestaan van megastallen en uitbundige groei in de vee-industrie, bijvoorbeeld in
1555 Alkmaar, Enkhuizen en Purmerend, door gebruik te maken van dubieuze technische maatregelen in oude vergunningen zal het ook alleen nog maar verslechteren. Onze afwachtende houding zorgt dat we de verkeerde keuzes gaan maken met het risico dat een biologische boer nabij een Natura 2000-gebied straks moet worden gestopt om vervolgens een gigakippenschuur te laten groeien. Prioriteer de vee-industrie en de akkerbouw die niet toekomstbestendig is. Niet-
1560 natuurinclusief heeft uiteindelijk geen toekomstperspectief. Gebruik die ruimte om natuur, inclusief voorbeelden, de ruimte te geven tot extensivering. Het stoppen van de piekbelasters moet ook snel, maar ook slim gebeuren. Room als eerste die latente ruimte af. Daarmee verbetert de natuur nog niet, maar stopt tenminste de grootste groei aan uitstoot van stikstof. Dat zal alleen landelijk moeten gaan gebeuren. En kijk naar de industrie. De mega uitstoters Tata en
1565 Schiphol hebben ook een opgave. Niet alleen, omdat ze bovenaan het stikstofuitstootlijstje staan, maar ook, omdat de leefomgeving, de natuur en de biodiversiteit in zijn algemeenheid wordt aangetast.
Tot slot-

1570 De heer **KÖHLER** (JA21): Vraagje aan collega van de Partij voor de Dieren. Begrijp ik uit uw betoog dat u de piekbelastersbenadering uit het rapport Remkes, dat u dat afwijst?

1575 Statenlid **ZOON** (PvdD): Nee, ik denk dat dat heel goed is om juist te kijken naar die piekbelasters, maar ik denk dat het ook heel goed is om te kijken naar de voorbeeldorganisaties, boeren die er zijn, die nu al biologisch en natuurinclusief aan het werken zijn, om die niet het kind te laten zijn van de rekening.

1580 Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Ja, u doet net alsof er een uitbundige groei komt van de vee-industrie in Noord-Holland, maar bent u ermee bekend dat door de fosfaatregels er geen één koe bij komt en dat in Noord-Holland de koeien buiten lopen? Dat er helemaal geen sprake is van vee-industrie.

1585 Statenlid **ZOON** (PvdD): Ik geloof dat de definitie van vee-industrie van het CDA en de Partij voor de Dieren definitief anders is. Nee, ik zie nog steeds een grote groei aan de hoeveelheid melkkoeien die in Noord-Holland gaan staan. Ik zie dat er bij Purmerend een grote varkenshouder gaat uitbreiden. Ik zie nog heel veel vergroting van die vee-industrie. Dus als ze dat nou eens een keer- En ik roep u ook op om dat te gaan doen, juist om toekomstgericht te gaan kijken, om juist de megastallen en dergelijke uit onze verordening te schrappen en juist in te zetten op het toekomstgerichte boerenbedrijf.

1590 Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): U geeft geen antwoord. Door de fosfaatregels kan er geen één koe bijkomen. Dus ik hoop dat u dat ook in uw betogen laat zien en niet de verkeerde vooronderstelling wekt.

1595 Statenlid **ZOON** (PvdD): Ik geloof dat we het daar ook over hebben inderdaad, voorzitter, over dan die latente ruimte die er is. Want we zien dat er nog zoveel ruimte vergund is, dat er nog zoveel groei kan bijkomen, dat we dat juist een halt toe moeten roepen.

1600 Tot slot, voorzitter. Kom snel met een twee kilometerzone rondom natuurgebieden, plekken waar stikstof, landbouwgif en kunstmest moeten verdwijnen. Want laten we duidelijk zijn: niet alles kan overal, want wat wel kan is natuurinclusief. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Meneer Klein van de ChristenUnie. O, mevrouw van Soest. Ik denk dat de heer Zoon voor u nog wel tijd heeft voor één vraag.

1605

Mevrouw **VAN SOEST** (50PLUS/PvdO): Dank u wel. Dank u wel, voorzitter. Nee, mijn vraag is: wat doen we nou eigenlijk met die heel grote bedrijven die zo vervuילend zijn? Gaan we daar ook eens een keer iets aan doen? Zoals Tata Steel.

1610

Statenlid **ZOON** (PvdD): Ja, ik geloof dat ik het helemaal met u eens ben. Ja, daar moeten we inderdaad wat aan doen. Volgens mij zijn we daarin bezig vanuit de provincie. U weet onze oproep om juist te kijken naar die vervuiling van Tata Steel en dat te verminderen en sterk terug te dringen. Misschien zelfs wel richting sluiting. Maar dat is niet iets waar wij over gaan. Dat is iets wat ook bij het land ligt. Dus ja, ook een landelijke oproep om daarnaar te kijken.

1615

De **VOORZITTER**: Mevrouw van Soest, u- Ja? Dan gaan we nu naar de heer Klein van de ChristenUnie.

1620

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Dank u voor het woord, meneer de voorzitter. Wat ons betreft had deze actualiteit ook afgedaan kunnen worden met een rondvraag. Het zijn op zich goede vragen van het CDA en JA21, maar we gaan ervan uit dat GS ook hard bezig is, dat het rapport ook ontvangen heeft. En we zitten hier allemaal zo bovenop dat wij ervan uit gaan dat we binnenkort een reactie krijgen, bijvoorbeeld op onze wekelijkse of maandelijks bijpraatsessie in de commissie.

1625

Nou, laten we dan iets meegeven voor die bijpraatsessie en de reactie. Onze piekbelasters zijn voornamelijk industrieel. Dus wellicht ziet GS kans om deze mogelijkheid aan te grijpen om te combineren met andere provinciale doelen, zoals bijvoorbeeld het verbeteren van de leefomgeving. Het zou natuurlijk geweldig zijn als we hiermee kunnen zorgen dat bijvoorbeeld de meest vervuilende fabriek van Tata gesloten kan worden. Of wellicht zijn er nog wat banen op Schiphol die we uit kunnen kopen. En wellicht kunt u ook eens kijken naar de piekbelasting in de Zandvoortse duinen in september. Goed. Wij wachten de reactie van GS af.

1630

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan gaan we naar de heer Van Hooff van de PVV.

1635

De heer **VAN HOOFF** (PVV): Voorzitter, het stikstofrapport van Remkes. Van de PVV kon het meteen de shredder in. Maar het enige juiste advies had moeten zijn van het kabinet Rutte IV: haar samenleving ontwrichtende en op drijfzand gebouwde stikstofbeleid volledig zou moeten schrappen. Er wordt doodleuk aanbevolen dat de beoogde halvering van de stikstofuitstoot in 2030 vooralsnog voorrang heeft en overeind moet blijven en binnen een jaar vijfhonderd tot zeshonderd piekbelasters uitgekocht moeten worden, waarbij dwang niet wordt uitgesloten. Wie die vijf- tot zeshonderd piekbelasters precies zijn, is nog niet bekend, maar, voorzitter, je kunt er vergif op innemen dat ook Noord-Holland hier zwaar getroffen gaat worden. Misschien moeten we eens praten over Tata Steel en Schiphol. Het zou een leuke discussie zijn. En dat allemaal in een onzekere tijd waarin bijvoorbeeld de voedselcrisis dreigt, de Nederlandse industrie onder andere door wanbeleid van het kabinet Rutte IV al te maken heeft met explosief gestegen energiekosten met alle mogelijke gevolgen van dien. Voorzitter, de PVV vindt het dan ook betreurenswaardig dat het college – ik heb nog twee minuten – een afwachtende houding aanneemt en eerst wil kijken waar het keuzes van kabinet Rutte IV gaat maken. Nu is juist een goed moment om als provincie duidelijk richting Rutte IV aan te geven dat we honderd procent staan voor onze boeren en industrie. En dat we niet accepteren dat voor een niet-bestaand probleem onze economie en voedselvoorziening in welke mate dan ook beschadigd wordt.

1640

1645

1650

Voorzitter, Jesse Klaver liet zich verleden week per ongeluk ontvallen dat hij snel een reactie van het kabinet wil, omdat hij vreest dat er weer boerenprotesten komen als boeren doorhebben dat alles waar ze boos over waren gewoon is blijven staan. En dat onderstreep ik helemaal. Dat gebeurt niet vaak, maar nu wel. De PVV staat honderd procent achter ons boeren en steunen volmondig eventuele protesten. Dank u wel, voorzitter.

1655

1660

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Het woord is aan de heer De Wit van de VVD.

De heer **DE WIT** (VVD): Ja, voorzitter, waarvoor dank. En toch even fijn om de gelegenheid te hebben om iets te zeggen over het rapport van Remkes. Hoewel uiteraard de reactie van het kabinet van volgende week, of van deze week ondertussen, natuurlijk minstens zo belangrijk is

1665 en we daar ook graag zien hoe ons college daarop uiteindelijk gaat doorpakken. Maar we zijn toch voorzichtig positief over een wellicht prille kentering van de toon van het gesprek van, 'niet alles kan overal' naar 'wat kan er wel?'. En dat is natuurlijk veel uitnodigender om samen met elkaar hier de schouders onder te zetten. En heb ik het over alle sectoren die moeten bijdragen aan het oplossen van dit probleem. Dus niet alleen de boeren, maar ook de industrie. Maar denk
1670 bijvoorbeeld ook aan wij hier allemaal als individuen door misschien eens na te denken: waar halen we ons voedsel op; of wat heb ik überhaupt over voor dat voedsel wat hier dichtbij gemaakt wordt? Maar ook, kijk niet alleen naar het opkopen van bedrijven, maar geef wel een toekomst aan bedrijven. En dat zijn precies de woorden die wij ook nodig denken te hebben om uiteindelijk in onze provincie Noord-Holland tot concrete maatregelen te kunnen komen. En daarbij – en daar
1675 sluit ik aan bij de woorden van het CDA – is wat ons betreft niet de KDW heilig, maar uiteindelijk staan natuur en biodiversiteit daarin centraal. Daar moet ons beleid op focussen, en niet op de KDW. Waarbij ik me wel aansluit bij de kanttekening die Remkes daarbij ook terecht maakt: laten we nu niet, voordat we onze problemen hebben opgelost, ons hele systeem overhoop halen, want daarmee creëren we nog meer problemen op korte termijn als we dat wel zouden doen.

1680 Het sleutelwoord van de VVD betreft 'vertrouwen'. Vertrouwen in mensen die dit uiteindelijk mogelijk moeten maken. En onze insteek daarvoor is dat mensen wel willen veranderen, maar niet veranderd willen worden. En dat betekent dat wij mensen en bedrijven zelf de regie willen geven over hun omgeving en over hun bedrijf. En dat wij als overheid daartoe in staat moeten
1685 zijn, dat zij weten wat ze kunnen doen en dat wij ook de hulp kunnen bieden die daarvoor nodig is. En dat zou wat ons betreft ook de belangrijkste vraag zijn van ons college aan het kabinet: kom uit Den Haag nou een keer door met die gereedschapskist, waarmee wij en de bedrijven aan de slag kunnen.

1690 Statenlid **VAN WIJNEN** (GL): Ja, ik hoor een mooi betoog over het vertrouwen in mensen en ik hoop dat ik dat ook met u kan delen. Tegelijkertijd betaalt eigenlijk elke Noord-Hollander mee aan natuurherstel en natuurverbetering. En moet dan elke Noord-Hollander maar wachten totdat andere mensen willen veranderen, zodat ze eindelijk een keer waar krijgen voor het geld wat zij bijdragen aan natuurverandering?

1695 De heer **DE WIT** (VVD): Voor mij is het wel gepast, voorzitter, dat mensen meebetalen aan iets wat ons allemaal aangaat, namelijk de kwaliteit van onze leefomgeving en onze natuur. Daar plukken we allemaal de vruchten van in dit ecosysteem waarin we leven. Dus volgens mij zit daar niet zo'n heel gekke redenatie achter. En waar het ons om gaat is, we kunnen wel van bovenaf
1700 aansturen hoe het land eruit zal moeten komen te zien, maar volgens mij is het de kwaliteit van onze liberale democratie dat het initiatief juist van onderaf, van vrije verantwoorde mensen, moet komen en dat we daarmee uiteindelijk de mooiste uitkomsten in deze samenleving kunnen creëren.

1705 De **VOORZITTER**: Statenlid Van Wijnen.

De heer **DE WIT** (VVD): Goed, ik verwijs nog even naar een werkbezoek dat wij vorige week hebben gehad, om af te sluiten op mijn inbreng. Dat ging namelijk over de gebiedsprocessen en 'hoe pak je dat nou aan'. En uiteindelijk staan we voor een heel grote verbouwing van Nederland op dit punt. En wat de VVD betreft, stellen we onszelf de vraag: wie geef je nou uiteindelijk de sleutel van je huis in handen om die verbouwing te regelen? Is dat aan de aannemer die koste wat kost je budget gaat opmaken? Of is dat aan de aannemer die met je meedenkt, die kijkt wat je wensen zijn en de beste oplossing kiest om je huis aan te passen aan de toekomst. En wat ons
1710 betreft is het antwoord op die vraag volstrekt helder. Wij vertrouwen de mensen die aan de lat staan voor deze opgave en willen ze helpen daar waar het onze taak is. Tot zover.

De **VOORZITTER**: Het woord aan de heer Leerink van de PvdA.

De heer **LEERINK** (PvdA): Ja, dank u wel, voorzitter. Jammer dat het nodig was, maar goed dat het
1720 tweede rapport Remkes er is. Laten we hopen dat het kabinet de aanknopingspunten, die het rapport zeker biedt om van vanaf nu samen vooruit te komen, ook daadwerkelijk aangrijpt. Op zich snappen we dat partijen deze actualiteit hebben aangevraagd. De presentatie was bijna een landelijk evenement, het werd rechtstreeks uitgezonden op tv. En je wilt toch laten merken als partij dat je daar bovenop zit. En tegelijkertijd gebiedt eerlijkheid natuurlijk te zeggen dat we,
1725 denk ik allemaal, ook wel weten dat alle vragen die worden gesteld, ook de relevante vragen die voorbij zijn gekomen, op deze korte termijn in deze vergadering eigenlijk niet te beantwoorden zijn. Goed daarom dat het onderwerp op de agenda staat van de eerstvolgende agenda NLG, want

1730 ook wij willen natuurlijk weten wat dit alles betekent voor de vastgestelde aanpak in Noord-Holland. En ook wij willen natuurlijk weten hoe dat in Noord-Holland zit met die piekbelasters, et cetera.

1735 Voorzitter, wat voor dit moment overblijft, is wat ons betreft een vraag en een opmerking. En de vraag is, ik heb begrepen dat het IPO nog voornemens is om met een reactie te komen op het rapport Remkes, voordat het kabinet eind deze week met een kabinetsreactie komt. En ik zou graag willen weten: wat is daarbij de insteek van de provincie Noord-Holland? En wat ons betreft is dat in ieder geval niet dat weer van alles ter discussie te gaan stellen, maar zou de basis van die reactie moeten zijn: laten we nu zo snel mogelijk met mekaar aan de slag gaan. Want praten hebben we nu ondertussen wel genoeg gedaan. Er moet tempo worden gemaakt. In het verlengde hiervan een opmerking: laat al het gepraat over het rapport Remkes en ook alle discussie die

1740 weer kan oplaaien ons niet afleiden van het eigenlijke werk. We hebben in Noord-Holland stikstofdoelen vastgesteld. Er is een plan om die doelen via een gebiedsgerichte aanpak te realiseren. Laten we daar in ieder geval in volle vaart mee doorgaan, want de opgave zal eerder groter worden dan kleiner. Ik dank u.

1745 De **VOORZITTER**: Dank u wel. En als laatste geef ik het woord aan mevrouw Strens van D66.

Mevrouw **STRENS** (D66): Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, het is natuurlijk verleidelijk om op dit moment uitvoerig en inhoudelijk stil te staan bij het rapport, maar waar een aantal anderen ook al aan hebben gerefereerd: het staat op onze volgende NLG-agenda en ook het kabinet komt nog

1750 met een reactie. Het rapport van Remkes onderstreept wat D66 betreft de noodzaak tot natuurherstel in combinatie met het bieden van perspectief, houdt vast aan de gestelde reductiedoelen en het voorlopig blijven hanteren van de KDW. Daar bovenop adviseert Remkes extra tempo te maken om op korte termijn te zorgen dat ons land weer van het slot kan en er oplossingen kunnen worden gevonden voor de PAS-melders en de interimmers. Daarvoor stelt

1755 Remkes voor om op korte termijn wat aan de piekbelasters te doen, waarbij hij zelf ook een actieve rol voor het Rijk weggelegd ziet. En daarover, voorzitter, hebben wij juist een vraag, want hoe kijkt GS aan tegen onze rol bij de aanpak van de piekbelasters? Zeker als het zou betekenen dat het Rijk mogelijk gronden of bedrijven gaat opkopen. Want we weten dat voor extensivering en transitie van de landbouw grond noodzakelijk is. En wat D66 betreft is het cruciaal in de gebiedsprocessen dat juist wij als provincie gronden in handen hebben om onze doelen te

1760 kunnen bereiken. Is GS het met D66 eens? En is dat ook de inzet van GS richting het Rijk?

Tot slot nog een laatste opmerking. Het rapport van Remkes benadrukt de noodzaak om snel stikstof te reduceren en te werken aan sterke natuur. Laten we in de Noord-Hollandse gebiedsaanpak vooral tempo blijven maken en het proces niet te veel laten afleiden door keuzes en discussies die ongetwijfeld nog veel in de Tweede Kamer en op landelijk niveau worden

1765 gevoerd. Dank u wel, voorzitter.

1770 De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan geef ik nu in eerste termijn het woord aan gedeputeerde Rommel, die namens GS zal reageren en de vragen beantwoorden.

Gedeputeerde **ROMMEL**: Dank u, voorzitter. Ja, het is goed dat deze actualiteit voorligt en ik zou het op zich heel kort af kunnen doen door te zeggen van, we moeten er nog in GS over spreken en ook binnen IPO en het Rijk. Het is een advies aan het Rijk. Maar zoals u mij kent, zal ik dat

1775 niet doen. En ook even een duiding geven van hoe ik erin sta. Ik moet zeggen, ik ben wel blij dat het advies er nu ligt, want net als dat u ook aangaf, het was iedere keer: eerst het rapport van Remkes en dan gaan we wel weer kijken. En nou ja, ook al wat de PvdA- Om aan te geven: wij zijn daar niet van. Wij zijn nog steeds bezig, heel druk, met onze eigen gebiedsgerichte aanpak en daar gaan wij ook mee door.

1780 Dan over het rapport. Ja, ik vind het zelf wel een evenwichtig rapport. Ook wel een, ja, een rapport waarin je ziet dat hij wel duidelijk ook naar iedereen heeft geluisterd. Want ik ben zelf bij de gesprekken geweest van onze provincies en daar zie je ook dat wat hij noemt, de PAS-melders, ammoniak uit zee – alhoewel in hele kleine lettertjes, maar ik heb het gevonden – nou

1785 ja, dus minder strenge voorwaarden aan de financiële middelen, maar ook de staat van de natuur. Het staat er allemaal in; met de emotie en de waardering, ook voor de agrarische sector. En waar het hier en daar is gaan schuren en hoe dat dan gekomen is. Dus die zorgen die hij benoemt en ook dat hij schrijft van, ja, ik ben gewoon geschrokken van de wanhoop. Het is ook weleens goed om dat ook een keer op te schrijven. Want ja, ik bel dagelijks met boeren en

1790 dagelijks heb ik ook te maken met die wanhoop die er is en dat iedereen eigenlijk zo zat van, ja,

ik weet het gewoon even niet meer. Wat moet ik nou doen? Moet ik gaan investeren? Moet ik mijn dochter of mijn zoon of mijn kinderen, moet ik die gaan zeggen van, ja, neem dat bedrijf maar over en dan heb je een pracht van een toekomst met alle zorgen die ze ook aan de keukentafel meemaken.

1795

Maar we zijn al drie jaar bezig, hè, in Noord-Holland. En ook dat is wel genoemd. En we komen echt wel een heel eind. Maar ook in de gebiedsgerichte aanpakken zijn we goed aan het kijken van, waar gaat het nou over? Maar we hebben nog steeds dat geld in de instrumenten over. En daarom is het ook goed dat Remkes ook tegen het kabinet heeft gezegd: kom nou dan ook met die middelen. Alleen, ja, wat ook bekend is: er komt gewoon geen stikstofruimte vrij op dit moment, omdat niemand beweegt. Dus er moet echt wel wat gebeuren. Dus we kunnen ook niet, zelfs niet, de agrariërs helpen die zeggen van, ja, ik wil wel ergens anders naartoe of ik wil stoppen. Daar kunnen we gewoon niks mee doen. En gelukkig ben ik- Ik ben ook blij dat Remkes hier ook echt aandacht voor vraagt.

1800

1805

Ja, er zijn heel veel vragen over de piekbelasters van, wat is dat nou eigenlijk? Nou, zoals u ook in het rapport heeft kunnen lezen, zegt Remkes van, nou, ministerie, geef daar nou eens een definitie van. Nou, ik heb mijn eigen definitie van piekbelasters. En dat is gewoon grote uitstoters. Dus dat is inderdaad de- Ja, u lacht erom, meneer Zoon. Maar dat moet je soms doen als je door wil pakken. Wij hebben een lijstje ook gezien van het ministerie. Nou ja, bijvoorbeeld waar ik mee in gesprek ben, dat zijn de vijftien industriële piekbelasters bij ons in de provincie. En die gesprekken zijn veelbelovend. Dus we maken ook grote stappen. We hebben met Tata al afspraken gemaakt, en daar gaan we ook mee door. Die vergroening, die er gaat komen, de roadmap zeg maar, die er is. En gelukkig benadrukte Remkes ook dat de provincie nog steeds een heel belangrijke taak heeft in die oplossing. Daar ben ik ook blij om, want je moet toch niet willen dat we weer wildwestpraktijken krijgen. Dat het Rijk – wat ze overigens al wel hier en daar doen – maar de provincies in gaat en gaat opkopen, zoals Brabant dat heeft gedaan. Ik heb het al eerder genoemd. Wij hebben bij ons, hebben we de beheercheck waar we aandacht aan geven. Van, hoeveel boeren heb je nodig of koeien heb je nodig om te beheren? Want we willen die natuur ook behouden. En we hebben die boeren nodig en die pinken hebben we nodig om bijvoorbeeld veengebieden ook te helpen. Een agrarische kaart zijn we aan het maken. En ik heb u ook de afgelopen jaren, heb ik u regelmatig ook meegenomen de gebieden in. En ik vind het ook goed om hier, omdat het zo'n belangrijk onderwerp is, om daar goed aandacht aan te besteden. Nou ja, ik heb webinars. Ik spreek met iedereen, maar zeker ook met jullie. Dus dit is wel een aanvulling op wat we doen op onze gebiedsgerichte aanpak. Maar het is het Rijk die hier nog wat mee gaat doen.

1810

1815

1820

1825

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Ja, dank u wel. U zei van, ja, dat het Rijk alles over gaat nemen. Dat er een rol blijft voor de provincies. Nou adviseert Remkes zo'n landelijk procesteam. Hoe staat u daar tegenover? Want dat wordt als onafhankelijk betiteld en om de boel vlot te trekken. Maar ik kan me voorstellen dat u daar positief tegenover staat? Klopt dat?

1830

Gedeputeerde **ROMMEL**: Ja, op zich sta ik daar wel positief tegenover, als het maar net is- Want het is eigenlijk een soort kopie – zoals ik het zie – van onze Regietafel over de NNN. En als dat het is, dan is dat wel een heel handige- Nou ja, even een link om misschien die integraliteit te bevorderen.

1835

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): En heeft u daar al signalen over opgevangen of is dat iets wat uit het Rijk nog benoemd moet gaan worden van 'dat gaan we doen'? Want dat is het advies van Remkes aan het Rijk. Maar heeft u daar al signalen over opgevangen? Want ik kan me zo voorstellen dat dat vlot trekken – u zegt, niemand beweegt – dat dat vlottrekken wel handig is.

1840

Gedeputeerde **ROMMEL**: Het Rijk heb ik nog niet over het advies gehoord, maar die Regietafel, daar hebben we wel al over gehoord. Dus als dat zeg maar samen opgaat, dan kan ik daar wel blij mee zijn. Dus wij gaan nu ook het rapport van Remkes wel verder bestuderen en daar komen we met een reactie. En ook om, naar de PvdA, door te geven bij het IPO, wat zou dan mijn inbreng zijn? Nou, dat is puur en alleen de Noord-Hollandse inbreng, zoals ik dat ook altijd doe. Ik kom daar verder bij de andere vragen nog op terug.

1845

Op, nou ja, 14 oktober komt dan het advies. En wij als provincies willen inderdaad wel al eerder ook duiden, zodat we ook aan het kabinet mee kunnen geven, hoe wij ook op verschillende onderdelen nadenken.

1850

- 1855 Dan heeft JA21 een aantal vragen gesteld en CDA ook. Daar ga ik toch even op in, ook al is het specifiek en komt er nog veel meer later.
- 1860 Er is een vraag van, is er een lijst van uitstoot per veehouderij? Nee, die lijst is er niet. Wel heeft u zelf gezien – maar de minister heeft dat teruggetrokken – dat lijstje met de piekbelasters, die – wat is het, honderd waren het – die gelijk met de industrie meegegeven waren. Dus wij hebben dat zelf niet. En dat is ook heel lastig, want het heeft ook natuurlijk met AGV te maken.
- 1865 U zegt dat – even kijken, hoor – dat provincies – even kijken, hoor- U zegt: tijdens het overleg met de overheid is duidelijk geworden dat provincies er verschillend in zitten. Sommige provincies willen een zo duidelijk mogelijk beleid. De opdracht voor Gelderland en Noord-Brabant is hoger. Welk standpunt heeft de provincie in het IPO ingenomen? Ja, ik heb het standpunt ingenomen wat ik altijd al met u deel. Wij zijn- Dit is echt maatwerk in al die gebieden. En dat is ook waarom wij nog steeds ook doorgaan met die 24 gebiedsprocessen. En een herstel van de natuur maakt daar ook natuurlijk een heel groot onderdeel van uit. Want, nou ja, iemand heeft ooit gezegd: dat is een doodzieke patiënt. Maar ja, we moeten daar gewoon wel goed naar kijken,
- 1870 maar we moeten ook dat perspectief nog bieden. Het buitenland, ammoniak uit zee, de scheepvaart, nou, dat zie je ook in het rapport van Remkes wel terug, dat hij ook zegt van, Rijk, kom ook eens ergens mee. Nou ja, wij zijn in Noord-Holland- Moet ik wel trouwens zeggen, dat wij een grote vrager van stikstof zijn. Dus dat maakt het ook allemaal niet makkelijk.
- 1875 U heeft het ook over Friesland. Nou ja, dat wij- Hoe denken we met deze ontwikkelingen te voorkomen dat wij ons van Friesland gaan onderscheiden? Ja, wij herkennen ons in de belangen die Remkes dus ook uitgeeft. En ook, nou ja, de bevindingen vanuit de historie. Maar op zich hoeven wij ons niet te onderscheiden van Friesland, want, nou ja, door alle verschillen die we als provincies met elkaar al hebben, daar zorgt het onderscheid zichzelf al voor.
- 1880 Dan naar het CDA. U heeft een vraag – even kijken hoor – misschien ook last om- Ja, hoe gaat u door met de gebiedsprocessen? Misschien is dat wel lastig. Nee, het is zeker niet verantwoord als we nu een rem zouden zetten naar aanleiding van dit advies aan het Rijk. Wij gaan gewoon door met wat u heeft- Nou ja, met die gebiedsprocessen. Want daar is het allemaal gewoon veel te
- 1885 urgent voor.
- 1890 Statenlid **ZOON** (PvdD): Houdt u zich dan wel aan het rapport van Remkes? Want Remkes zegt heel duidelijk: eerst tot 2030 proberen wat ruimte te scheppen en daarna eens een keer de gebiedsprocessen te gaan doen. Ik ben het met u eens, om nu eerst die gebiedsprocessen wel door te laten gaan, maar daarmee gaat u niet in lijn met het Remkes-rapport.
- 1895 Gedeputeerde **ROMMEL**: Wij moeten met die gebiedsgerichte aanpak doorgaan om de doelen, die u als Staten heeft gesteld tot 2030, te halen. Dus nee, wij gaan gewoon door. En u heeft als Staten doelen gesteld. Het is net al ook gevraagd. En als die doelen moeten wijzigen doordat er wettelijke iets gewijzigd wordt – die 2035 in het regeerakkoord bijvoorbeeld – dan kom ik bij uw Staten terug. Maar u heeft mij een opdracht gegeven en daar luister ik naar. Ik heb het vandaag al gehoord: natuurlijk het hoogste orgaan. Dus daar luister ik naar. En de wet, die in Den Haag wordt vastgesteld. Maar dan kom ik bij u terug.
- 1900 Dan, herkent GS de uitspraak van Remkes dat er een kloof is? Ja, de voorbeelden die Remkes noemt, dat is helder en dat willen we nou juist ook gaan voorkomen. Want je ziet dat inderdaad, het is echt van, nou ja, ik tegen u, u tegen mij, wij tegen zij, en de Randstad tegenover het platteland. Ja, dat dat zie je gewoon in deze tijden, die onzekere tijden, zie je dat gebeuren. En daarom moeten we ook zo snel mogelijk ook die duidelijkheid en helderheid geven. En ik wil dat
- 1905 dus ook doen met, nou ja, om plannen, echt plannen, te maken in een gebied en niet weer met vier kaartjes te komen.
- Dan- Die heb ik al gehad. Ja, dat is mijn-
- 1910 Dan had ik nog een paar vragen opgeschreven. De doelen van GroenLinks heb ik beantwoord. Dan die vijfhonderd- Nou, hoeveel? Vijfhonderd piekbelasters. Hoeveel zijn dat er? Dat weten wij dus niet. Wij hebben daar geen overzicht van. Wij kennen alleen de industrie, die vijftien waar ik mee spreek. Het is heel erg afhankelijk van, ga je dus kijken zoals ik het zeg. Van, wat zijn de grote uitstoters? Of ga je kijken – zoals ook al genoemd werd – wat zit het dichtst bij een N2000-gebied en heeft daar effect op? We zullen dat zien en we zullen ook zien hoe het kabinet daarmee omgaat. Ik dank u wel, voorzitter.
- 1915

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De heer Köhler heeft nog een interruptie, maar mevrouw Koning is sneller dan- Mevrouw Koning.

1920

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Ja, de interruptie is: kunt u ook op onze vraag vier nog antwoord geven? Die vijftig miljoen die het Rijk ons heeft gegeven, maar die u zegt niet te gaan gebruiken, of u daar kan pleiten voor andere voorwaarden, zodat u het in kan zetten?

1925

Gedeputeerde **ROMMEL**: Ja, die vijftig miljoen hebben we nog niet gekregen. Die 250 miljoen, die nog verdeeld moet worden, die is voor de PAS-melders. En die vijftig miljoen, dat was voor ons, omdat we een aantal bedrijven hadden die opgekocht wilden worden. Daar wordt nu een plan voor gemaakt, omdat wij zien dat op deze manier- Want dat overleg moet nu plaatsvinden met Rijk. Want die zeggen: je mag alleen de gronden opkopen. Ja, op deze manier komen we er niet.

1930

Dus er wordt nu een plan gemaakt en dan gaan we naar het Rijk en dan gaan we kijken of we die vijftig miljoen kunnen krijgen.

De heer **KÖHLER** (JA21): Ja, dank u wel. Fijn, het zijn goede antwoorden. Ik ben er heel, heel blij mee dat u de meeste van onze vragen beantwoord heeft. Daarom heb ik eigenlijk één ding wat u zei. Vertaal ik het goed als u zei: wij geven onze eigen gebiedsprocessen voorrang. Met andere woorden, datgene wat in het rapport van Remkes staat, die vijf- tot zeshonderd piekbelasters in nabijheid van natuurgebieden, van Natura 2000-gebieden, dat we ons daarop moeten focussen, dat laat u los. U laat onze eigen gebiedsprocessen prevaleren en gooit wat betreft die aanbeveling van Remkes, dat deel in de prullenbak?

1940

Gedeputeerde **ROMMEL**: Nee, we zullen afwachten waar het Rijk mee gaat komen, hoe de definitie is van piekbelasters. En dan zullen wij kijken van hoe zich dat vertaalt over alle provincies. Want wat ik u ook al vaker verteld heb, dat in Brabant en Gelderland, dat er driehonderd bedrijven al gezegd hebben van, we stoppen ermee. Ja, dan moeten we gewoon kijken van, wat betekent dat, de definitie van het Rijk? Wij zijn in onze gebiedsgerichte aanpak al bezig met het kijken- Want we willen ook- We hebben ook boeren nodig om te beheren en we hebben ook heel veel extensieve boeren, hebben we al. En als je die kwijtraakt, dan kan je je natuur ook niet realiseren.

1945

1950

Mevrouw **STRENS** (D66): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik dacht, ik doe het toch even zo. Dat scheelt weer een tweede termijn. Ik had nog een vraag gesteld over de aankoop van gronden, omdat Remkes in zijn advies ook aangeeft, dat het Rijk daar wellicht centraal een actieve rol op zou moeten spelen. Terwijl ons idee is dat het juist heel zinvol is als wij zelf grond in handen hebben als provincie. Of u het daarmee eens bent. En hoe u daarmee kijkt, ook richting het Rijk.

1955

Gedeputeerde **ROMMEL**: Ja, dat is heel goed opgemerkt, want dat is nou juist ook wat ik mee zal nemen naar het IPO toe. Want er stond een groundbank in en ik weet wel dat het Rijk daar heel fond of is, maar wij hebben zelf al onze eigen grondstrategie en wij weten precies in welke gebieden wij gronden op zouden willen kopen om anderen, ja, zeg maar, agrarisch te helpen te extensiveren. Dus ik heb het liever in eigen hand. Als het Rijk daar zelf iets in wil doen, omdat het staatssteun zeg maar voorkomt, ja, dan moeten we het daar goed over hebben. Maar dan moet het wel in overleg met de provincies. Want als je lukraak opkoopt, dan gaat het ook niet goed.

1960

1965

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dat was het, denk ik. Volgens mij heeft u uitgebreid geantwoord op alle gestelde vragen. Mevrouw Van Wijnen heeft nog een laatste interruptie.

Statenlid **VAN WIJNEN** (GL): Ja, misschien dan ook om een tweede termijn te voorkomen. Maar u begon uw betoog met een lofzang- Of, nou ja, een lofzang is misschien overdreven, maar waardering voor de aandacht die Remkes had voor de wanhoop bij boeren. Ik las in het rapport van Remkes ook waardering voor de frustratie bij natuurorganisaties om betrokken te zijn, vooraf, bij beleid, maar dat dat ook de reden is geweest dat ze uiteindelijk een gang naar de rechter hebben gemaakt. Hoe kijkt u daar tegenaan?

1970

1975

Gedeputeerde **ROMMEL**: Nou ja, dat is met dit stikstofdossier, wat ik net ook al zei: wij tegen zij, jullie tegen ons, ga zo maar door. Nee, we moeten dit samen doen en we zullen allemaal een transitie door moeten maken. Ook de natuurorganisaties die natuurlijk- Waar de boeren ook mee in overleg zijn van, hoe kunnen we die extra stap maken om die natuur te herstellen en te verbeteren? En ik vind dat iedereen daar zijn eigen verantwoording ook in moet nemen.

- 1980 Statenlid **VAN WIJNEN** (GL): Dus daar moeten agrariërs, natuurorganisaties, overheden en burgers, iedereen moet zijn verantwoording nemen.
- 1985 Gedeputeerde **ROMMEL**: Zeker.
- De **VOORZITTER**: Het is allemaal lastig vandaag, hè, van iedereen via de voorzitter.
- 1990 Dat was een uitgebreide beantwoording van de gedeputeerde. Er zijn nog een paar partijen die wat spreektijd hebben voor een tweede termijn. Ik kijk eerst naar de heer Köhler of hij nog behoefte heeft om een motie in te dienen. Nee? Dan kijk ik even van de partijen, die nog spreektijd hebben, of daar nog behoefte is voor een tweede termijn. Ik zie verder geen handjes. Dan neem ik zomaar aan dat ook de gedeputeerde in tweede termijn- Geen ruimte meer heeft. Dan sluit ik hiermee deze actualiteit.
- 1995 En dan stel ik voor dat we even tien minuten schorsen, zodat u allen even uw neus kunt poederen.
- Schorsing 15.31 tot 15.43 uur.*
- 2000 **3a. Bekrachtiging besluit GS inzake opgelegde verplichting tot geheimhouding.**
- De **VOORZITTER**: Geachte Statenleden, ik heropen de vergadering. En ik ben aangekomen bij agendapunt 3a. Dat is Bekrachtiging besluit inzake opgelegde verplichting tot geheimhouding. Er zijn geen stukken ter bekrachtiging binnengekomen.
- 2005 Aldus vastgesteld.
- 3b. Lijst geheimhouding PS.**
- 2010 De **VOORZITTER**: Agendapunt 3b, lijst geheimhouding PS. Er zijn door de griffie tot op heden geen opmerkingen ontvangen van iemand. Iemand van u die het woord verlangt? Zo niet, dan stel ik voor deze lijst ook ter kennisgeving aan te nemen.
- Aldus vastgesteld.
- 2015 **4. Vaststelling notulen en besluitenlijst van de Statenvergadering van 19 september 2022.**
- 2020 De **VOORZITTER**: Dan hebben we de vaststelling van de notulen, agendapunt 4, en de besluitenlijst van de vergadering van 19 september 2022. Ook door de griffie zijn tot op heden geen opmerking ontvangen. Verlangt iemand het woord over de notulen of over de besluitenlijst? Zo niet, dan zijn de notulen en de besluitenlijst ongewijzigd vastgesteld.
- Aldus vastgesteld.
- 2025 **5. Vaststelling Strategische Statenagenda.**
- De **VOORZITTER**: Dan gaan we naar de Vaststelling van de Strategische Statenagenda. Wenst iemand daar het woord over? Zo niet, dan is die ook vastgesteld.
- 2030 Aldus vastgesteld.
- 6. Vaststelling lijst ingekomen stukken.**
- 2035 De **VOORZITTER**: Dan hebben we agendapunt 6, de Vaststelling van de lijst ingekomen stukken. Er zijn door de griffie ook tot op heden geen opmerkingen ontvangen. Verlangt iemand daar het woord over? Ook niet. Dan is die conform het voorstel van het presidium afgedaan.
- Aldus vastgesteld.
- 2040 **7. Voortgangslijst van moties.**

2045 De **VOORZITTER**: Dan gaan we naar 7. En zouden de nieuwe gedeputeerden wat rustiger kunnen doen hier rechts van mij? We gaan naar agendapunt 7. Dat is de Voortgangslijst van de moties. Er zijn ook door de griffie tot op heden geen opmerkingen ontvangen. Verlangt iemand het woord over de lijst moties? Zo niet, dan stel ik voor deze lijst zo vast te stellen.

Aldus vastgesteld.

- 2050 **8. Voorlopig aangemerkt als hamerstuk.**
8a. Aanwijzen nieuw lid namens PS in Algemeen Bestuur Recreatieschap Spaarnwoude (VD-52).
8b. Naar een toekomstbestendig Randstedelijke Rekenkamer (VD-50).
8c. Protocol voor de accountantscontrole op de jaarstukken 2022 (VD-48).
 2055 **8d. Vaststelling legesverordening 2023 en tarieventabel 2023 (VD-49).**
8e. Zienswijze PS Ontwerp meerjarenbegroting 2022-2023 Gemeenschappelijk Orgaan Hollandse Waterlinies (VD-51).

2060 De **VOORZITTER**: Dan komen we bij de hamerstukken, agendapunt 8. Op het advies van het presidium wordt geadviseerd om in te stemmen met de nagenoemde voordrachten en die ook als hamerstuk te behandelen. Dat is 8a, het aanwijzen van een nieuw lid namens PS in Provinciale Staten in het Algemeen Bestuur Recreatieschap Spaarnwoude. Dit voordracht 52. Agendapunt 8b, Naar een toekomstbestendige Randstedelijke Rekenkamer, voordracht 50. 8c, dat is het Protocol voor de accountantscontrole op de Jaarstukken 2022, voordracht 48. 8d, vaststelling
 2065 Legesverordening 2023 en de Tarieventabel 2023, voordracht 49. En 8e, Zienswijze van Provinciale Staten Ontwerp meerjarenbegroting 2022-2023 betreffende het Gemeenschappelijke Orgaan Hollandse Waterlinies, voordracht 51. Verlangt iemand hoofdelijke stemming? Iemand stemverklaring? Zo niet, dan zijn de besluiten behorende bij de punten 8a tot en met 8e aangenomen.

- 2070 **9. Initiatiefvoorstel ChristenUnie en PvdD inzake "Noord-Holland Impact" (NR-53).**

2075 De **VOORZITTER**: Daar komen we nu bij agendapunt 9. Dat is het initiatiefvoorstel van de ChristenUnie, de Partij voor de Dieren inzake Noord-Holland. Impact. Dat is nummer 53. Op 6 mei jongstleden ontving Gedeputeerde Staten het initiatiefvoorstel van de ChristenUnie en de Partij voor de Dieren, het voorstel, het stimuleren van de economie die van waarde is voor de samenleving. Het initiatiefvoorstel doet voorstellen voor nieuw economisch beleid onder de noemer betekenis-economie. Gedeputeerde Staten heeft in de brief aan u, aan Provinciale Staten, reactie gegeven op de verschillende afzonderlijke voorstellen in het initiatiefvoorstel. Deze brief
 2080 en het initiatiefvoorstel zijn behandeld in de commissie van EFB van 29 september jongstleden. En aan het eind hebben de indieners aangekondigd een aantal tekstuele wijzigingen in het voorstel aan te brengen, die ze toen op hoofdlijnen hebben samengevat. Deze wijzigingen vanuit de commissievergadering zijn in de roze kleur aangegeven in het initiatiefvoorstel. Na publicatie van de vergaderstukken van uw vergadering hebben de indieners nog wat aanvullende
 2085 wijzigingen doorgevoerd in het initiatiefvoorstel en het ontwerpbesluit. Deze zijn in geel gearceerd in het initiatiefvoorstel. Het is een kleurrijk voorstel. En voor nu ligt het definitieve voorstel, inclusief voordracht en ontwerpbesluit.

2090 De volgende sprekers, naast de indieners, hebben zich aangemeld. Naast de indiener Statenlid Kostić van de Partij voor de Dieren, de heer Klein van de ChristenUnie, hebben zich aangemeld: mevrouw van Geffen van Liberaal Noord-Holland, mevrouw Gonggrijp van D66, Mevrouw De Groot van de SP, de heer Hartog van JA21, mevrouw Kuiper van het CDA, Mevrouw van Meerten van de VVD, Statenlid Zaal van GroenLinks en de heer Carton van de PvdA. Heb ik iedereen gehad? Dan nodig ik nu, als het goed is, Statenlid Kostić uit om het initiatiefvoorstel toe te
 2095 lichten. Of is dat de heer Klein? Statenlid Kostić, gaat uw gang.

Ik heb u al aangegeven, het zal even wennen zijn vanaf die kant. Ja, succes.

2100 Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, dank u wel, voorzitter. Wij willen allereerst onze collega van de ChristenUnie heel erg bedanken voor de fijne samenwerking, maar ook de ondernemers, wetenschappers en burgers die ons hebben geïnspireerd en die al het goede voorbeeld geven. Daarnaast ook GS en alle partijen die in de commissie waardevolle feedback hebben geleverd en zich echt open hebben gesteld voor onze voorstellen. Grote dank daarvoor. Het resultaat is dan ook een gezamenlijk gedragen initiatiefvoorstel. Met de voorliggende vijftien voorstellen laten we

2105 samen zien dat politiek voorbij partijpolitiek en de korte termijn kan kijken. Daar kunnen we allemaal trots op zijn.

2110 Met het initiatiefvoorstel sluiten we deels aan bij wat de provincie al doet, maar maken we ook grofweg nog vier stappen. 1, we geven letterlijk en figuurlijk toekomstige generaties een centrale plek bij het maken van beslissingen. 2, we zetten een volgende stap in het groen, rechtvaardig en realistisch maken van ons economisch beleid. Realistisch over wat onze economie echt aan waarde en kosten met zich meebrengt. Het oude model liet vooral zien hoeveel we produceerden en consumeerden. Niets over de kosten voor de gezondheid en de leefomgeving. Niets over de realiteit dat, als iedereen zou leven zoals een gemiddelde Nederlander, we 3,5 aarde nodig zouden hebben. Hoe goed de financiële cijfers soms ook doen lijken, in werkelijkheid staan we in het rood en hebben we ons huishoudelijk boekje niet op orde. Dat gaan we hiermee veranderen. 3, we stimuleren en helpen ondernemers die interesse hebben in het maken van positieve maatschappelijke impact. In 2020 hadden we in deze zaal een Noord-Hollandse ondernemer die over haar eigen bedrijf zei: "Moeder Aarde is onze CEO". Ze snapte goed dat niemand perfect is, maar streefde steeds naar verbetering en positieve impact op ecologie en de maatschappij. Hoe mooi zou het zijn als dat gewoon de norm was? Toch wordt het ondernemers in het huidige systeem makkelijker gemaakt om negatieve maatschappelijke impact te leveren dan positieve. Dat kunnen we alleen samen veranderen. In provincies als Friesland zijn ze daarmee aan het experimenteren. Centraal staat daar niet meer economische groei, maar welzijn van alle inwoners. Bovendien laat onderzoek van de Kamer van Koophandel zien dat zo'n 70 procent van de ondernemers behoefte heeft aan praktijkvoorbeelden, informatie of ondersteuning op het gebied van ondernemen met positieve maatschappelijke impact. Met dit initiatiefvoorstel zorgen we ervoor dat de provincie verder aan die behoeften kan voldoen. En 4, we versterken de voorbeeldrol van de provincie en gebruiken die om de overweging te maken om de overgang te maken naar de economie die meer aansluit bij de uitdagingen van de 21^e eeuw.

2135 Kortom, met dit voorstel maken we samen een stap naar een betekenis-economie, die niet per se gaat om economische groei, maar om bloei van onze samenleving. Een economie waarin we binnen ecologische grenzen blijven en waarin het welzijn van mensen en andere dieren centraal staan, ongeacht of er economische groei is of niet. Wat ons betreft is dat geen verhaal van rechts, links of het midden. Het zijn partijpolitiek overstijgende stappen noodzakelijk om ons huishoudboekje echt op orde te krijgen en iedereen een gezonde toekomst te bieden. Dank u wel.

2140 De **VOORZITTER**: Dank u wel. En dan geef ik nu het woord aan de tweede indiener. En dat is de heer Klein van de ChristenUnie.

2145 De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Voorzitter, collega's, "een fabriek of een bedrijf binnenhalen voor banen en inkomen, dat kale recept werkt niet meer om de regionale economie aan te zwengelen; burgers vinden veel meer belangrijk dan centen alleen". Het zijn niet mijn woorden. Dit is de opening van een artikel in Trouw van afgelopen donderdag. Het beschrijft onder andere de Friese paradox, want hoewel Friesland consequent laag scoort op zaken als inkomen en opleiding zijn Friezen gelukkiger dan gemiddeld in de rest van Nederland. Het is daarom de reden geweest om brede welvaart centraal te zetten in het Friese coalitieakkoord, met als motto 'geluk op één. De economie moet niet alleen gericht zijn op financiële winst, maar op brede welvaart. En dat is meer dan logisch, want wat heb je eraan als inwoner dat de economie draait als een tierelier als je leeft in de rook van een vervuilende fabriek? Wat koop je voor hoge winstcijfers als je hoort dat jouw baan vervalst, omdat het werk wordt geautomatiseerd? En kun je werkelijk voldoening halen uit alles wat je voor weinig geld kunt kopen, wanneer je weet dat daarvoor aan de andere kant van de wereld mensen worden uitgebuit? Ja, moet er dan geen geld verdiend worden, zegt u misschien. Want al die mooie dingen moeten natuurlijk wel betaald worden. Dat is ook helemaal waar. Bedrijven zullen geld moeten verdienen om hun doelen te kunnen bereiken. Of misschien denkt u: alles is al zo duur en er is een enorme inflatie; de energiekosten rijzen de pan uit. Moeten we niet voorkomen dat alles nog duurder wordt? En dat is ook voorstelbaar. Niemand zit te wachten op een kostenverhoging. En misschien vindt u dat er al genoeg gedaan wordt aan duurzaamheid en milieu. Het is nu wel een keer genoeg. En inderdaad, we hebben het heel vaak over duurzaamheid. Het is ook bijna relevant in alle beleidsterreinen en dus ook in het economisch beleid. Joks Janssen, praktijkhoogleraar Brede Welvaart in de Regio aan de Universiteit van Tilburg, zegt: je ziet de behoefte aan een ander perspectief op de economie toenemen en dit is een repliek op doorgesloten neoliberal beleid van groeien om te groeien, zonder te bedenken wat die groei doet en voor wie die groei positief of negatief uitpakt.

Voorzitter, het is inderdaad tijd voor een andere blik op de economie, een integrale blik. Een blik die niet alleen oog heeft voor financiële winst, maar voor het brede effect op de samenleving. Wat betekent economische activiteit voor werknemers? Halen zij zin, voldoening en voldoende inkomen uit hun werk? Wat betekent het voor de leefomgeving? Draagt het bij aan natuur? Heeft het geen ontwrichtend effect op klimaat? Wat doet het voor de wereldwijde rechtvaardigheid en de kloof tussen arm en rijk? Alle bedrijven zouden met die factoren rekening moeten houden. Het gaat erom wat je bijdraagt aan de samenleving, aan de welvaart, aan het welzijn van de inwoners, aan de omgeving en aan de natuur en aan de brede wereld. En, voorzitter, dit mag dan wellicht nieuw klinken, maar het was eigenlijk jarenlang de gewoonste zaak van de wereld. De missie van de bakker was om te zorgen dat er gebakken brood was voor zijn dorpsgenoten. En in ruil daarvoor kreeg hij geld om in zijn levensonderhoud te voorzien. De smid zorgde voor het onderhoud van machines van de boeren in de omgeving en zorgde voor de opleiding van jongeren uit het dorp, zodat zij het vak konden leren. De vraag wat een bedrijf bijdraagt aan de samenleving, moet weer prominenter op tafel. En er zijn daarvan talrijke mooie voorbeelden. Denk aan Fairphone, dat probeert geld te verdienen met een verkoop van telefoons, maar tegelijkertijd als expliciet doel heeft om de arbeidsomstandigheden ver weg te verbeteren. Of denk aan Roots, dat nieuwe fietsen maakt van oude ov-fietsen en mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in dienst heeft om hen een baan te geven. Of denk aan de bollenboer die bodemverbetering en natuurherstel tot expliciet doel heeft gemaakt. Het gaat er dus om dat bedrijven impact maken op de samenleving.

Nou, het initiatiefvoorstel van de Partij voor de Dieren en de ChristenUnie heeft als doel dit brede perspectief steviger te verankeren in het provinciaal beleid. Het is een volgende stap op weg naar een economie waarin brede welvaart centraal staat. De voorstellen die in dit plan staan helpen om dit concreter te maken, maar het moet natuurlijk niet blijven bij nieuwe doelenbomen, nieuwe indicatoren of nieuwe stoelen. Nee, het moet handen en voeten krijgen in de praktijk. Daarom wil ik GS graag uitdagen met twee concrete suggesties. De laatste vrijdag van de maand is het traditioneel Black Friday. Dat is een rare gewoonte die is overgewaaid uit Amerika en steeds meer bedrijven zien daar de keerzijde van. Daarom is de Green Friday bedacht, een dag om extra aandacht te vragen voor de natuur. Grote organisaties, zoals bijvoorbeeld Decathlon en Dille & Kamille sluiten die dag de deuren. Zou het nou niet mooi zijn als de provincie op die dag extra aandacht vraagt voor Green Friday, bijvoorbeeld op social media. En ten tweede, u krijgt eigenlijk een kans in de schoot geworpen: volgend jaar is het Social Enterprises World Forum. Dat is de wereldwijde conferentie van sociaal ondernemen in Noord-Holland, in Amsterdam. Zou het ook niet mooi zijn als de provincie daar een prominente bijdrage aan levert? Wij dagen u uit.

Ter afronding, voorzitter. Wij willen graag GS en de andere partijen heel hartelijk danken voor hun reactie op ons voorstel en het constructief meedenken. Wij hebben naar aanleiding daarvan nog een paar kleine aanpassingen gedaan, zoals u heeft gezien, ten opzichte van de versie die we eerder hebben besproken. En we willen u graag dan de definitieve versie aanbieden. Daarvoor wil ik Statenlid Kostić naar voren vragen.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan gaan we nu voor de beantwoording- Of tenminste, de sprekerslijst af voor de eerste termijn en de Statenleden die zich hebben aangemeld. Als eerste geef ik het woord aan mevrouw Van Geffen van Liberaal Noord-Holland.

Mevrouw **VAN GEFFEN** (Liberaal Noord-Holland): Dank u wel, voorzitter. Beste collega's, het gaat wat mij betreft niet goed met de toon van de overheid richting bedrijfsleven. We zijn echt op een toch wel economisch dieptepunt gekomen als deze provincie gaat beoordelen wie er maatschappelijk verantwoord en sociaal ondernemer zijn. Ik kon eerlijk gezegd mijn ogen niet geloven toen ik las dat dit wordt voorgesteld. Maatschappelijk verantwoord en sociaal ondernemer, wie zijn dat dan? Zijn dat onze slaggers, bakkers, kappers of het café om de hoek? Is dat het bedrijf dat tickets verkoopt aan toeristen? Of het bedrijf dat zeilen maakt voor zeilschepen? Of is dat het, in mijn ogen, fantastische Noord-Hollandse bedrijf dat voor de industrie op duizend manieren buizen weet te buigen? En dan kijk ik naar mezelf als ondernemer met twee bedrijven. Deug ik zelf in de ogen van deze provincie of kom ik op een zwarte lijst, omdat ik niet sociaal of maatschappelijk verantwoord genoeg ben? De overheid, ook deze provincie, denkt steeds meer te bepalen. Het denken krijgt steeds meer de vorm van een planeconomie. Dat gaat ons het tegendeel opleveren van wat we beogen.

Ik zal u als ervaren ondernemer iets verklappen. In het bedrijfsleven wordt al van oudsher diepgaand gediscussieerd over maatschappelijke verantwoordelijkheid en deze verantwoordelijkheid is door heel veel ondernemers ook genomen. En natuurlijk zijn er altijd

2235 uitzonderingen, zoals de oprichter van Ikea. Toen hij een geslaagd, rijk man was, ging hij in een Zwitsers dorp wonen. Daar was hij welkom. De plaatselijke voetbalclub vroeg hem de T-shirts van het kindereftal te sponsoren. En wat denk je? Hij weigerde dat. Dat was geen reclame voor het ondernemerschap. Echter, besef je wel dat menige sportclub in Noord-Holland door veel kleinere ondernemers dan Ikea wordt gesponsord. En gelukkig is er ook gerechtigheid. Toen de eerste Ikea in Rusland de deuren opende – inmiddels zijn die trouwens weer dicht – wilde de gepensioneerde oprichter er toch nog persoonlijk langs, want hij gelooft in persoonlijk contact met klanten. Hij stapte op klanten af en vroeg wat hen ertoe bracht bij Ikea te komen. Daarop diende een vrouwelijke klant een klacht in bij Ikea, omdat ze werd lastiggevallen door een enge, 2240 oude man.

2245 Dus nogmaals, we moeten niet doen of de slechte uitzondering de regel is en ondernemers de maat nemen, omdat wij, de Staten van Noord-Holland, zo goed deugen. Onze provincie dreigt steeds verder van ondernemers af te staan. Niet alleen bij de boeren, ook bij andere ondernemers holt de verstandhouding met de overheid achteruit. En ik was wat dat betreft blij met het verhaal van mevrouw Rommel net. Dat gaf een ander geluid. Dit was zichtbaar op het congres over het Noordzeekanaalgebied vorige week en ook op het IPO-congres. Al wat ondernemers gedaan en bereikt hebben, wordt nu simpelweg afgeschreven als oude economie, een economie waarin het alleen om geld verdienen draaide. En het rare zelfbeeld van de politiek en de overheid is, dat zij 2250 degenen zijn die nu een economie gebaseerd op waarden gaan ontwikkelen. Niet alleen kan dat niet, het is ook een totale ontkenning van de betekenis die ondernemers voor Noord-Holland hadden en hebben. Dit initiatiefvoorstel spreekt over gedragsverandering. Nou, deze gedragsverandering is vooral nodig bij de overheid zelf, want het besef ontbreekt dat al die gewenste transitie rond energie, duurzaamheid en klimaat ook betaald moeten worden en dat 2255 het geld daarvoor verdiend moet worden door ondernemers. Het besef ontbreekt dat het geld van de overheid eindig is, wat ook blijkt uit het leeghalen van tientallen miljoenen aan reserves deze collegeperiode, waarmee de rekening tot en met vijftig jaar vooruit is geschoven. Daarom dien ik een motie in die oproept tot respect voor luisteren naar en samenwerken met ondernemers.

2260 Provinciale Staten in Noord-Holland in vergadering bijeen op 10 oktober 2022 constateren we dat goed ondernemerschap in toenemende mate wordt beschouwd als oude economie waarin het alleen draait om geld verdienen. Ondernemerschap alleen gedurende langere tijd kan bestaan als de inkomsten de uitgaven dekken en er bovendien ruimte is voor investeringen. Veel ondernemers in Noord-Holland aan het begin hebben gestaan van tal van maatschappelijke en 2265 sociale initiatieven. Veel ondernemers in Noord-Holland optreden als sponsor van sociale en maatschappelijke activiteiten als bestuurder van stichtingen en verenigingen en via goed werkgeverschap bijdragen aan sociaal en maatschappelijk welzijn en verbinding. En van de overwegingen, ik zal ze niet allemaal opnoemen, wil ik in ieder geval deze noemen. Overwegende dat ondernemers geen tijd hebben om voortdurend van de daken te schreeuwen hoe sociaal en 2270 maatschappelijk verantwoord zij bezig zijn en dat dat niet betekent dat ze het niet doen. Kijk, wij, politici, hebben daar tijd voor, maar voor ondernemers ligt dat wat moeilijker. Verzoeken GS en PS waardering te tonen voor ondernemers en de materiële en immateriële waarden die ze hebben toegevoegd en nog steeds toevoegen aan de samenleving, te luisteren naar ondernemers en met hen samen te werken, terughoudend te zijn met de neiging te oordelen over ondernemers 2275 en hun sociale karakter of maatschappelijke verantwoordelijkheid en proactief het gesprek op te zoeken met ondernemers over hun zorgen en hun perspectieven op oplossingen; en gaan over tot de orde van de dag. Dank u wel, voorzitter.

2280 De **VOORZITTER**: Dank je wel. En daarmee maakt deze motie onderdeel uit van onze beraadslagingen. Dank u wel voor uw bijdrage.

Motie 184-10 oktober 2022

Respect voor, luisteren naar en samenwerken met ondernemers

2285 *Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 10 oktober 2022*
Constaterende dat:

- *Goed ondernemerschap in toenemende mate wordt beschouwd als oude economie waarin het alleen draait om geld verdienen;*
 - *Ondernemerschap alleen gedurende langere tijd kan bestaan als de inkomsten de uitgaven dekken en er bovendien ruimte is voor investeringen;*
 - *Veel ondernemers in Noord-Holland aan het begin hebben gestaan van tal van maatschappelijke en sociale initiatieven;*
- 2290

- *Veel ondernemers in Noord-Holland optreden als sponsor van sociale en maatschappelijke activiteiten, als bestuurder van stichtingen en verenigingen en via goed werkgeverschap bijdragen aan sociaal en maatschappelijk welzijn en verbinding.*

Overwegende dat:

- *De afgelopen jaren zich voor veel ondernemers kenmerkten door gedwongen sluitingen en schuldenopbouw door Covid19;*
- *De economie op veel plekken nog steeds niet draait zoals voorheen;*
- *Problemen als inflatie en energie voor een aantal ondernemers herstel bijna onmogelijk maken en voor andere ondernemers de continuïteit ernstig belemmeren;*
- *Het geld voor de grote transities als duurzaamheid, klimaat en energie verdiend moet worden door ondernemers;*
- *Ondernemers geen tijd hebben om voortdurend van de daken te schreeuwen hoe sociaal en maatschappelijk verantwoord zij bezig zijn (wat niet betekent dat ze het niet doen);*
- *De overheid gebaat is bij een goede relatie met ondernemers en mede afhankelijk is van hun ideeën en oplossingen.*

Verzoeken GS en PS:

- *Waardering te tonen voor ondernemers en de materiële en immateriële waarden die zij hebben toegevoegd en nog steeds toevoegen aan de samenleving;*
- *Te luisteren naar ondernemers en met hen samen te werken;*
- *Terughoudend te zijn met de neiging te oordelen over ondernemers en hun sociale karakter of maatschappelijke verantwoordelijkheid;*
- *Proactief het gesprek op te zoeken met ondernemers over hun zorgen en perspectieven op oplossingen.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Grethe van Geffen (Liberaal Noord-Holland).

2320 De **VOORZITTER**: Dan gaan we naar mevrouw Gonggrijp van D66.

Mevrouw **GONGGRIJP** (D66): Voorzitter, in de commissie hebben we al onze complimenten gegeven voor dit voorstel. En ik herhaal nog maar eens een keer: dank hiervoor. De provincie en haar ondernemers hebben de afgelopen periode al stappen gezet naar een robuuste, duurzame economie met verschillende instrumenten, zoals de ROM in West, wordt het gestimuleerd: een overgang van een waarde-economie naar een waarden gedreven economie. Met dit voorstel wordt de ingezette koers – dit is al gezegd – nog eenmaal geborgd en op punten versneld. Het is een voorstel om focus te leggen op de maatschappelijke bijdrage en brede welvaart. En dat kan op de steun rekenen van D66. Want voor D66 is het duidelijk dat economische groei alleen kan binnen ecologische grenzen en maatschappelijke grenzen. Dus groei, dat niet ten koste gaat van de ecologie en het welzijn niet schaadt. Economische groei dat waarde toevoegt voor de samenleving. Dus de obsessie met het BBP moeten we misschien wat loslaten en een nadruk leggen op waar het in economie werkelijk om gaat en wat er gebeurt. En dan kan het betekenen dat je op basis van de traditionele groeicijfers nog niet groeit, maar dat je het altijd minder uitstoot. Of dat er groei is, zodat er een eerlijke prijs wordt betaald. Of dat er veel investeringen nodig zijn om een duurzame groei mogelijk te maken. Want laten we eerlijk zijn, de energietransitie zal zelf nooit lukken als de economie moet krimpen. De transitie vergt enorme investeringen in windmolens, warmtepompen, CO₂-afvang en noem het meer. Daar krijg je economische groei van, of je wil of niet. Dus voor D66 is economische groei geen taboe, zolang het geen schade brengt aan de samenleving en de natuur. Ik sta hierbij wel stil, omdat in het voorstel bij de definitie van betekenis economie staat: ongeacht of de economie groeit of niet. Maar onze fractie is niet an sich tegen groei, zoals ik eerder aangaf.

D66 is partij voor ondernemers en vrije burgers. We steunen het mkb als de motor van onze economie. We hebben ze keihard nodig om onze ambitieuze, economische agenda te realiseren. Dus stimuleren of inspireren om hun maatschappelijke impact zichtbaar te maken: akkoord. Extra eisen opleggen zijn wat D66 betreft niet passend, zeker in deze tijden waarin ondernemers niet alleen worden geconfronteerd met torenhoge energieprijzen, oplopende rente en schaarste op de arbeidsmarkt en ook nog eens een keer geconfronteerd worden met loonsverhogingseisen zijn extra verplichtingen niet, wat ons betreft, passend op dit moment. En we zijn dus ook blij dat de initiatiefnemers dat voorstel hebben aangepast op ons verzoek.

Op 5 september ontving PS van GS een reflectie algemene economie en circulaire economie. Daarin wordt gesteld dat het voor het volgende college wenselijk is om met een nieuw beleidskader economische visie te komen, waarin wellicht meer thema's worden geïntegreerd.

Onze fractie vindt dat dat goed aansluit bij de aangepaste wens van de initiatiefnemers op punt één, zes en zeven, waarbij er ook nog ruimte is voor de precieze benaming van het economisch model. Want het is niet vast of het betekenis moet krijgen, maar dat er ook een andere bewoording aan kan worden geven, zolang maar duidelijk is welke kant onze economische groei op gaat. Wij zullen dus ook voorstemmen voor het initiatiefvoorstel. Dank u wel, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan geef ik het woord aan mevrouw De Groot van de SP.

Mevrouw **DE GROOT** (SP): Dank u wel. Over het algemeen vindt de SP dit initiatiefvoorstel goed. De ChristenUnie en de Partij voor de Dieren hebben dit voorstel nog iets beter gemaakt door het woord 'rechtvaardig' toe te voegen onder de inzet van de provincie Noord-Holland. Inderdaad moet de provincie ook sturen op het op een rechtvaardige wijze veranderen van de Noord-Hollandse economie. Maar al te vaak worden plannen zo gemaakt dat er vergeten wordt om te zien naar de noden van de allerarmsten in de Noord-Hollandse samenleving. Overigens, niet alleen in de Noord-Hollandse samenleving, maar ook in de samenlevingen elders, overal op de wereld. Natuurlijk wordt gestuurd op de zogenaamde brede welvaart. Echter, het CBS berichtte op 18 mei – Centraal Bureau voor de Statistiek – dat laagopgeleiden en mensen met een migratieachtergrond de laagste brede welvaart hebben. Ze scoren ongunstig op alle indicatoren die het CBS hanteert. De verdeling van de brede welvaart is gemeten aan de hand van dertien indicatoren voor de thema's welzijn, materiële welvaart, gezondheid, arbeid en vrije tijd, wonen, samenleving, veiligheid en milieu. Dus eigenlijk alle indicatoren die je hier bijna kunt verzinnen. Wij maken ons dan ook ernstige zorgen om deze groep, die de allerarmsten in de Nederlandse, dus ook Noord-Hollandse, samenleving representeert. Door het woord 'rechtvaardig' toe te voegen aan het initiatiefvoorstel is er ook enigszins omgezien naar de mensen die het op alle vlakken moeilijk hebben en die niet van de algemene brede welvaart profiteren. Door het toevoegen van het woord 'rechtvaardig' is het initiatiefvoorstel beter geworden.

Nu komt het aan op de uitvoering, want woorden hebben lang niet altijd daden tot gevolg. Ongeacht of dit initiatiefvoorstel wordt aangenomen of niet, verzoeken wij Gedeputeerde Staten om in alle uitvoeringen de plannen ook, maar eigenlijk vooral, te richten op mensen die niet mee kunnen komen in de brede welvaart. Op degenen voor wie begrippen als betekeniseconomie en donuteconomie niets betekenen. Op degenen die weliswaar gelijke kansen krijgen, maar deze kansen nooit kunnen verzilveren. Op degenen die halverwege de maand nog een week of twee moeten zien te overleven. Op degenen voor wie een sociale huurwoning nog te duur is en die hun kinderen zonder ontbijt naar school moeten sturen. Op degenen die geen welvaart hebben, hoe breed die ook is. We verwachten van Gedeputeerde Staten dat die zich volledig gaat inzetten voor brede welvaart voor iedere inwoner van Noord-Holland. We horen graag een toezegging. En dan kunnen we, behalve met het initiatiefvoorstel – want we gaan voorstemmen – ook instemmen met het erop volgende beleid van Noord-Holland. Dank je wel.

2395

De **VOORZITTER**:

De heer **HARTOG** (JA21): Dank u wel. Dan geef ik het woord aan de heer Hartog van JA21.

De **VOORZITTER**: Voorzitter, in de commissie hebben we uitgebreid met elkaar gesproken over dit initiatief. Het is duidelijk dat de indieners hier veel tijd en moeite aan besteed hebben. Onze fractie kan en wil het stuk als geheel niet onderschrijven. Toch waren we aanvankelijk wel bereid om op enkele onderdelen onze steun te geven. Het stuk had dan wel opgeknapt dienen te worden. Zoals het nu ter besluitvorming voorligt, ademt het naar onze mening te veel de sfeer uit van een partijmanifest, te ideologisch getint en te betuttelend. En wij zien de optelsom van de verschillende uitgangspunten niet bijdragen aan een duurzamere provinciale economie. Of moet ik zeggen: betekeniseconomie? JA21 zal om die reden dan ook tegenstemmen.

De **VOORZITTER**: Dank u. Mevrouw Kuiper van het CDA.

2410

Mevrouw **KUIPER-KUIJPERS** (CDA): Voorzitter, dank u wel. Allereerst nogmaals dank aan de ChristenUnie en de Partij voor de Dieren voor het inbrengen van dit initiatiefvoorstel om de betekeniseconomie te versnellen. Ook het CDA vindt het belangrijk uit oogpunt van goed rentmeesterschap dat onze economie verder toegroeit naar een meer duurzame en toekomstbestendige economie. Economie draait niet alleen om geld, maar ook om mensen en de toekomst van onze aarde. En wij noemen dit graag een eerlijke of een nieuwe economie. Voorzitter, dit proces vraagt een andere waardering van economische activiteiten, zowel door het bedrijfsleven, inwoners en politiek. De provincie is hiermee al aan de slag gegaan met meerdere

2415

2420 economische stimuleringsprogramma's met duurzaamheid als hoofddoel of als belangrijke voorwaarde.

2425 Het valt zeer te waarderen dat de ChristenUnie en de Partij voor de Dieren willen kijken waar wij als provincie Noord-Holland nog een extra zetje kunnen geven aan deze verandering en daarvoor concrete voorstellen doen. Maar zoals wij ook al bij de behandeling in de Commissie EFB hebben aangegeven, zijn wij niet voor het inwisselen van de term 'economie' naar 'betekeniseconomie'. We zijn het met GS in haar reactie op deze voorstellen eens dat de inrichting van bijvoorbeeld onze jaarstukken een reflectie zijn van ons huidige beleid. En als er in een volgende statenperiode andere ambities, andere prioriteringen plaatsvinden, dan is dat ook het moment om de eventuele benamingen aan te passen of om een bredere monitoring te vragen. En 2430 daarnaast vinden wij het ook belangrijk dat onze jaarstukken zo inzichtelijk en begrijpelijk mogelijk zijn voor onze inwoners, alhoewel de term betekeniseconomie uiteraard kan worden toegelicht, zou denk ik voor vele mensen de term 'economie' veel duidelijker zijn.

2435 Voorzitter, in het initiatiefvoorstel is ook het voorstel opgenomen om als provincie Noord-Holland aan te sluiten bij de City Deal Impact Ondernemen. Een van de aandachtspunten hierbij is het laten rapporteren door bedrijven over hun maatschappelijke impact en dat op te nemen in aanbestedingsvoorwaarden of subsidievereisten. Wij vinden niet dat bedrijven vanuit de provincie extra lasten opgelegd moeten krijgen. Dat is aan Europa of aan de Rijksoverheid. En dat stellen de indieners ook. Onze vraag aan hen is: hoe verhoudt zich dat dan met elkaar? Als je je aansluit 2440 bij de City Deal Impact Ondernemen of als je zegt dat een integrale rapportage een onderdeel uitmaakt van je aanbestedingsprocedure of subsidie vereisten, dan gebeurt dat juist dus toch wel? En we zouden daar graag een reactie van de initiatiefnemers op willen.

2445 En, voorzitter, zoals gezegd in de commissie, steunen wij de reactie van GS voor de punten die ze wel willen overnemen. Er zijn echter meerdere voorstellen die onze steun niet hebben en zoals het stuk nu voorligt, zullen we dan ook tegenstemmen. Dit was onze reactie, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Mevrouw van Meerten, VVD.

2450 Mevrouw **VAN MEERTEN-KOK** (VVD): Dank u wel, voorzitter. Noord-Holland wil vooroplopen in de omschakeling naar een circulaire economie. Dat is beter voor het klimaat en de natuur en kan een verdienmodel worden voor onze ondernemers. De VVD is trots op onze ondernemers. Zij zorgen voor banen, brede welvaart en een sterke uitgangspositie om onze provincie verder te verduurzamen. Noord-Holland heeft met 21 procent het grootste aandeel in de Nederlandse 2455 economie. Ons verdienvermogen staat of valt met onze ondernemers. En de afgelopen jaren hebben zij het verdomde zwaar gehad door de gevolgen van de corona-epidemie, de fors gestegen energie- en grondstofprijzen en de inflatie die ook hun klanten raakt. Onze ondernemers verdienen onze steun om te doen wat zij zo uitstekend doen: ondernemen en innoveren. En de rol van de provincie is in onze ogen daarbij faciliterend en ondersteunend. De 2460 VVD wil verder op de reeds ingeslagen weg. Want als je de inbreng van de heer Klein en Statenlid Kostić hoort en het initiatiefvoorstel leest, zou je denken dat er nog niets op het gebied van brede welvaart gebeurt, maar niets is minder waar. De afgelopen vier jaar heeft de coalitie hard getrokken aan economische stimuleringsprogramma's en fondsen. Denk daarbij bijvoorbeeld aan het Economisch Herstelfonds, waarbij duurzaamheid en brede welvaart al belangrijke 2465 randvoorwaarden zijn. We maken al volop werk van de transitie. En gelukkig doen onze ondernemers dat ook. Een naamsverandering, aanpassing van de doelenboom of andere aanpassingen op het gebied van namen, zoals wordt voorgesteld in het voorliggende initiatiefvoorstel, heeft voor de VVD daarom geen enkele toegevoegde waarde.

2470 De ChristenUnie en de Partij voor de Dieren hebben een aantal aanpassingen doorgevoerd naar aanleiding van onze discussie in de commissie. Maar echter, ook met deze aanpassingen, staan we achter geen enkel voorstel ben ik bang, met uitzondering van punt zestien. Dat is namelijk 'de toekomststoel'. Die vinden we wel heel aardig, met name, omdat deze stoel goed past in het instrumentarium van onze participatie, waar we zo druk mee bezig zijn geweest en ook omdat 2475 het goed is om de toekomst en jongeren een stem te geven. En eigenlijk vind ik daarbij het allerbelangrijkste, dat daar misschien ook nog wel een jonge ondernemer op staat, die werkt aan deze toekomststoel of die heeft geparticipeerd. Want uiteindelijk gaat het daarom, dat we nog meer goede ondernemers in Noord-Holland krijgen. Dank u wel, voorzitter.

2480 De **VOORZITTER**: Dank u wel. Statenlid Zaal van GroenLinks.

De heer **ZAAL** (GL): Dank u wel, voorzitter. GroenLinks is erg blij met dit initiatief van de collega's van ChristenUnie en Partij voor de Dieren. Het is belangrijk om op een andere, eigentijdse wijze naar economie en economische groei te kijken nu we weten en in ons dagelijks leven ervaren dat we onze gezondheid en onze omgeving te veel belasten. We weten inmiddels dat we een ander, duurzaam pad moeten inslaan als internationale gemeenschap, als land, als provincie, als individuele burgers. De provincie kan en wil daaraan bijdragen en dit initiatiefvoorstel beoogt daaraan een impuls te geven. In de commissievergadering gaven wij al aan dat we van het college een positieve reactie op die voorstellen verwachten, passend bij de urgentie die Noord-Hollanders van vandaag en van 2050 zo hard nodig hebben. En die positieve reactie hebben we in de commissie gehoord en gezien.

Voorzitter, voor GroenLinks is er geen plaats meer voor een economie die niet duurzaam en circulair is. Het huidige coalitieakkoord ademt al die geest en hopelijk zal dat voor het volgende ook zo zijn. Maar veel van wat we gisteren als maatschappij in gang gezet hebben om te verduurzamen, blijkt vandaag alweer onvoldoende te zijn. Daarom zien we het initiatief van ChristenUnie en Partij voor de Dieren als een aansporing om kritisch naar onze terminologie en onze instrumenten te kijken, omdat wat we gisteren bedachten niet voldoende is en we moeten onderzoeken wat we morgen nog meer kunnen doen. We zijn benieuwd naar de reactie van GS vandaag en hopen van harte dat ook zij in dit voorstel die aansporing zien om op de provinciale doelen van de betekeniseconomie, de economie waarin duurzaamheid en circulariteit centraal staan, extra in te zetten.

Dank aan de indieners. En wat ons betreft kan de ontwerpwedstrijd voor die toekomststoel uit het laatste voorstel morgen uitgeschreven worden. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan geef ik het woord aan de heer Carton van de PvdA.

De heer **CARTON** (PvdA): Dank, voorzitter. De economische ontwikkeling heeft ook een keerzijde, waaronder schaarse grondstoffen, vervuiling en overlast en nog heel veel meer. Het is daarom goed dat ChristenUnie en Partij voor de Dieren met het initiatiefvoorstel met zestien voorstellen extra aandacht vragen voor een economie waarin welzijn, welvaart en welbevinden in evenwicht zijn, zoals ook verwoord in het voorstel. Dank daarvoor. Een ander perspectief is namelijk nodig op het beleid om ons bewust na te laten denken over de effecten van de economie op onze samenleving, leefomgeving en de kwetsbare inwoners van Noord-Holland. Dank ook aan de indieners voor de aanpassingen en nuances die zijn gedaan naar aanleiding van de behandeling van het voorstel in de commissievergadering. Mijn fractie kan de voordracht steunen. Hierbij zijn we vooral nieuwsgierig naar de toekomststoel, zodat we stilstaan bij en een stem geven aan de toekomstige generaties, want het doel van dit voorstel is misschien wel het allerbelangrijkste om in onze oren te knopen als we dit perspectief op de economie willen veranderen.

Maar mijn fractie heeft ook een kritische noot bij een aantal voorstellen die voortvloeien uit het beleid, zoals het aanpassen van de doelenboom, de naam van de portefeuille en de bijbehorende indicatoren, omdat wij juist als Staten aan de slag moeten met het aanpassen van het economisch beleid en de impact daarvan. En graag pakken we dit dan ook samen met de indieners en ook met de Staten op. De doelenboom en die indicatoren volgen daaruit ook weer verder. Maar mijn fractie stemt uiteindelijk wel voor, juist vanwege het belang om werk te maken van de betekeniseconomie of duurzame economie. Dank, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan geef ik voor de beantwoording in eerste termijn het woord aan gedeputeerde Zaal.

Gedeputeerde **ZAAL**: Dank u wel, voorzitter. Allereerst ook namens GS complimenten aan de indieners van dit initiatiefvoorstel Statenlid Kostić en de heer Klein van ChristenUnie en Partij voor de Dieren; ook voor het aanpassen van dit voorstel naar aanleiding van de commissiebehandeling. En ik denk dat we hier zo eigenlijk vlak voor de verkiezingen een heel mooi voorbeeld hebben van hoe boven partijen wordt samengewerkt en ook hoe samengewerkt wordt tussen Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten. En dit voorstel sluit heel erg mooi aan bij het beleid, wat al is ingezet door dit college. Want ook in deze periode heeft deze coalitie, dit college, al de omslag gemaakt naar een economie van brede welvaart. We streven in deze provincie naar een concurrerende economie, waarin geen energie en grondstoffen worden verspild en waar geen schade wordt aangebracht aan de ecologie. Een economie waarbij innovatie leidend staat, maar waarbij technische innovatie ook hand in hand dient te gaan met sociale innovaties. Want uiteindelijk streven wij ook hier naar een economie waarin iedereen kan

2545 meedoen. En die focus op brede welvaart is terecht. Uit recent onderzoek van Rabobank blijkt dat in de MRA de economische groei decennialang heel hoog is geworden, maar dat de brede welvaart niet is meegegaan. En daar moet echt verandering in komen, want economische groei is belangrijk voor werkgelegenheid. Ondernemerschap is belangrijk. Ook sociaal, bijvoorbeeld met de sportvereniging. Maar uiteindelijk moet iedereen ook profiteren daarvan en moet het welzijn
2550 en het geluk van onze inwoners centraal staan. Het is geen kwestie van dat we bepaald ondernemerschap afkeuren, maar waar we hier natuurlijk met elkaar over gaan, is: wat stimuleren we, waar zetten we de belastingmiddelen van deze provincie op in? En dat zou mijns inziens alleen maar moeten gaan om die brede welvaart. En dat doen we al. We werken natuurlijk al met onze mkb-instrumenten, we hebben een ROM, die inzet op energietransitie en circulaire
2555 economie. En deze voorstellen dragen mijns inziens gewoon bij aan die definitie van brede welvaart en aan ons economisch beleid. Ze geven een bepaalde concretisering waar wij als Gedeputeerde Staten mee aan de slag kunnen.

2560 Wat ik wel wil meegeven, is dat in de uitvoering zal GS heel erg gaan opletten: wat is proportioneel? Het is ook door een aantal van jullie gezegd: kijk nu goed dat je niet te veel lasten oplegt aan ondernemers. En dat vind ik wel belangrijk, want uiteindelijk willen we dat ons provinciale beleid ertoe bijdraagt dat ondernemers bijvoorbeeld die zonnepanelen op het dak leggen of die warmtepomp aanschaffen of omgaan naar circulair en niet alleen maar daartoe
2565 gedwongen worden, omdat ze dat moeten rapporteren. Dus het moet wel gaan om echt concrete maatregelen. Maar de aanpassing van dat voorstel leidt tot die verbreding. Dus ik ga ermee aan de slag.

En richting mevrouw Van Geffen: geen zorgen, onze relatie met de ondernemers is ontzettend goed. En als je kijkt naar de energietransitie en de circulaire economie, dan hebben daar de
2570 ondernemers een sleutelrol in. En zij vragen ons ook daarbij om te ondersteunen. Dus dit is ook een uitdrukkelijke wens van de ondernemers zelf om ze te ondersteunen bij de verduurzaming en transitie.

Mevrouw **VAN GEFFEN** (Liberaal Noord-Holland): Nou, er zijn wel kanttekeningen te maken bij die
2575 goede relatie. Ik denk dat GS er goed aan doet zich te realiseren dat ondernemers voorzichtig zijn zich te uiten, omdat ze de overheid overal tegenkomen. En dat dingen, geluiden die ik hoor de laatste twee jaar, die heb ik eigenlijk de afgelopen tien jaar daarvoor niet gehoord. Dus je gaat wel de echte samenwerking missen, Mensen gaan voldoen aan wat je nog van ze wil, maar je kunt veel meer met ondernemers. Dus daar heb ik op willen wijzen. Ik hoop dat dat is
2580 overgekomen.

De **VOORZITTER**: Dat was de vraag.

Gedeputeerde **ZAAL**: Volgens mij was er geen vraag.

2585

De **VOORZITTER**: Of dat is overgekomen.

Gedeputeerde **ZAAL**: Of dat is overgekomen. Uw betoog was luid en duidelijk, mevrouw Van
2590 Geffen. Ik herken alleen niet wat u zegt in de relatie die wij als provincie hebben met onze ondernemers. En als je kijkt naar die verduurzaming, dan gaan die ondernemers eigenlijk sneller dan dat wij als overheid soms kunnen bijhouden. En de wens is uitdrukkelijk om ze daarbij te ondersteunen. En dat gaan we doen. Dit initiatiefvoorstel draagt daar alleen maar aan bij.

Mevrouw **DE GROOT** (SP): Dank u wel, voorzitter. Ik heb een vraag aan de gedeputeerde.
2595 Misschien praat ik voor mijn beurt, hoor, dat kan, maar misschien is het ook zo dat zij het voor mij in elk geval niet voldoende duidelijk beantwoord heeft. Maar wat gaat u doen om ervoor te zorgen dat de mensen die, ja, nu in elk geval weinig mee kunnen doen aan die brede welvaart- Dus over het algemeen gaat het over de arme mensen. Wat gaat u doen om ervoor te zorgen dat zij net zo kunnen profiteren van de brede welvaart als alle andere mensen?

2600

Gedeputeerde **ZAAL**: Wat we natuurlijk wel moeten realiseren, dat het hier gaat om het economisch beleid en dat we het hier hebben over ondernemerschap en het stimuleren van de economie. Nogmaals, in ons economisch beleid staat ook dat iedereen daarin mee moet kunnen
2605 doen. Dus bijvoorbeeld op het gebied van arbeidsmarkt is een van onze doelstellingen ook een inclusieve arbeidsmarkt. Maar hier voeren we natuurlijk in de provincie geen armoedebeleid. Het gaat hier wel om economie. En die economie moet ook sociale impact hebben. Maar als het aankomt op armoedebeleid, dan zullen we toch moeten verwijzen naar de gemeenten.

2610 Mevrouw **DE GROOT** (SP): Ja, dus als ik het goed begrijp, gaat u ervoor zorgen de economie op die wijze te stimuleren dat zeg maar ook de mensen die, ja, arm zijn eraan mee kunnen doen?

2615 Gedeputeerde **ZAAL**: Ja, dank u, voorzitter. Absoluut. Als we kijken naar bijvoorbeeld sociale innovaties en sociale impact, dan is dat onderdeel van ons economisch beleid. Dat stimuleren wij. En ook in de arbeidsmarkt zorgen we dat ook mensen bijvoorbeeld met een achterstand tot de arbeidsmarkt ook toegang krijgen tot die arbeidsmarkt en dat het inclusief is. En ook natuurlijk in ons eigen beleid, wat onder gedeputeerde Kocken valt, hebben we ook nadrukkelijk aandacht voor inclusiviteit.

2620 Mevrouw **DE GROOT** (SP): Dank u wel. We gaan het monitoren.

De **VOORZITTER**: Dat is een mooi compliment. Was u klaar?

2625 Gedeputeerde **ZAAL**: Ik was klaar met mijn betoog, Misschien nog wel ter afsluiting. De brede welvaart, die monitoren we natuurlijk. En die monitor is geen beleidsinstrument. Als we kijken naar ons beleid, dan richt zich dat vooral op de economie en op het ondernemerschap. Maar de effecten daarvan, die proberen we zoveel mogelijk te verbreden naar welzijn en brede welvaart.

2630 De **VOORZITTER**: Dank u wel. Ik kijk even of er nog vanuit de portefeuille van mevrouw Kocken-Nee. Dan kijk ik naar de indieners. Er zijn ook nog vragen gesteld. Ik dacht dat de heer Klein als eerste het woord- Of Statenlid Kostić?

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Als we het mogen verdelen, voorzitter, dan doe ik een setje vragen en-

2635 De **VOORZITTER**: Oké, u bent welkom hier naast me.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, dank u wel, voorzitter. En dank voor alle reacties. Heel veel positieve reacties. Dat is echt heel fijn om te horen.

2640 Ik hoorde allereerst Liberaal Noord-Holland. Dat waren denk ik de meest kritische reacties. Dus daar zullen we mee beginnen. We waarderen Liberaal Noord-Holland en de altijd inhoudelijke inbreng. Het verbaast ons wel enigszins dat het zo negatief is opgevat. We hebben juist heel goed proberen mee te denken met ondernemers en waar zij behoefte aan hebben. Zoals ook in mijn bijdrage vermeld, heeft de Kamer van Koophandel een onderzoek gedaan onder de ondernemers. Die hebben duidelijk aangegeven dat ze heel graag die positieve maatschappelijke impact verder willen maken en groter willen maken, maar dat ze daarvoor goede voorbeelden nodig hebben, hulp van de overheid en een beetje informatie. En daar draagt dit voorstel aan bij.

2645 Dus ik zou eigenlijk hopen dat u uw motie voor deze ene keer in ieder geval intrekt, want het is tegenovergestelde van wat u zegt in uw bijdrage, dat ons initiatiefvoorstel is bedoeld.

2650 Daarna kwam D66. En nou ja, ik ben ontzettend blij – ik denk dat ik ook namens ChristenUnie mag spreken – dat D66 onze voorstel omarmt en ook ziet dat we weg moeten van de focus van die economische groei. En dan hoeven we nu niet die discussie te voeren 'moet economische groei nu of moet het later' maar wat we allemaal volgens mij erkennen, is dat we ons daarop niet moeten focussen. Dat het gaat om welzijn van mensen, binnen ecologische grenzen, ongeacht of die economie groeit of niet. En dat is even wennen. Dat snappen wij. Jarenlang is het ons geleerd die economische groei centraal te stellen, maar daar moeten we dus vanaf. En volgens mij hebben we vandaag – tenminste hopelijk – een duidelijk punt samen gemaakt.

2660 Daarna GroenLinks. Die was heel positief. Ik kan eigenlijk niks anders zeggen dan: dank jullie wel, ook voor de steun en voor het initiatief om meteen met het ontwerp van de stoel te beginnen. Dat steunen wij natuurlijk van harte.

2665 SP, heel, heel sterke punten over de armsten in de samenleving, die ook nog eens het minst profiteren van de brede welvaart. Ons initiatiefvoorstel gaat juist over die betekeniseconomie, waarin de sociale ongelijkheid, die de SP terecht benoemd, juist in wordt meegenomen en zichtbaar wordt gemaakt. Want als je kijkt naar dit huidige systeem, die allerarmsten, die zijn natuurlijk het slachtoffer van dit systeem. En die worden vaak ook weggemoffeld. Je ziet ze vaak niet in de statistieken. Daar willen wij verandering in brengen. Dit is een kleine stap, want er moet inderdaad veel meer gebeuren. Volgens mij heeft u dat ook gezegd, de SP, dat er niet alleen

2670 maar op papier en de eerste stappen op papier, maar er moet straks veel meer gebeuren. Dus daar zijn we het helemaal mee eens.

Volgens mij ben ik klaar met mijn behandeling. Ik kan collega Michel Klein plaatsnemen.

2675 De **VOORZITTER**: Dan gaat het woord naar de heer Klein. En ik zal in ieder geval straks het college nog even de gelegenheid geven om te reageren op de ingediende motie. Dus dan kan gedeputeerde Zaal zich daar vast op voorbereiden. Het woord is aan de heer Klein.

2680 De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ja, ook namens mij dank voor jullie reacties. Ik zou even kort de overgebleven partijen nog langslopen.

2685 De heer Hartog van JA21. U heeft inderdaad in de commissie aangegeven dat u een aantal voorstellen steunt, maar dat u toch niet met het geheel kan instemmen, want het ademt te veel de sfeer van een partijmanifest. Nou, ik denk dat het niet zo is, want het ademt vooral heel erg de sfeer van het beleid, wat we al voeren in de provincie. En we zullen daarom ook in dit voorstel, doen we juist een aantal concrete voorstellen om dat nog een stap verder te concretiseren.

2690 Mevrouw Kuiper van het CDA, ja, ook dank voor uw reactie. En toen u begon denk ik, tjonge, u staat voluit achter het voorstel. Wat een mooie woorden over hoe een nieuwe of een eerlijke economie belangrijk is. Ik denk dat we elkaar heel erg vinden ik. Ik ben ook een beetje verbaasd over jullie uiteindelijke conclusie dan om tegen te stemmen, want ook hier denk ik dat we nou niet zulke gekke dingen gaan doen, waardoor we het economisch- Waardoor we individuele ondernemers gaan dwarszitten. Nou, u had een heel concrete vraag over: hoe verhoudt zich nou dat aansluiten bij dat City Deal Impact en het daarmee wellicht opleggen van extra
2695 aanbestedingsvoorwaarden tot onze uitspraak dat we bedrijven geen lasten willen opleggen? Ja, dat is inderdaad een spannende vraag. Tegelijkertijd denk ik, het is allemaal gebaseerd op vrijwilligheid. En wat dit voorstel wil laten zien of eigenlijk concreter wil maken, is dat we bedrijven die hun best doen daarbij helpen, zonder dat je bedrijven die die stap nog niet kunnen maken om bepaalde redenen, dwarszit. En dat betekent soms dat je bepaalde bedrijven, die goed
2700 hun best doen, een extra pluimpje mag geven.

2705 Mevrouw **KUIPER-KUIJPERS** (CDA): Ja, voorzitter, dank u wel. Dan toch even de opmerking. Dat wordt ook gesuggereerd van, kijk ook als provincie, hoe stimuleer je nu bedrijven om zich meer ook op de maatschappelijke impact te werpen? En een van de voorbeelden die daarbij ook genoemd werd, naast die City Impact, was het bij de gunning van de aanbestedingen, die we hier doen, om daar extra punten toe te kennen voor de aanbestedingen die daar wel oog voor hebben; of bij subsidievoorwaarden. Dus impliciet of heel expliciet ga je daarmee eigenlijk mensen die in een aanbesteding of bij een subsidieaanvraag meedoen, ga je die toch echt dwingen om zo'n maatschappelijke impactanalyse toe te voegen. Dat verhoudt zich toch niet met
2710 'we willen geen extra lasten opleggen'? Dat doet u dan toch juist wel?

2715 De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ja, ik zou het willen noemen een extra bonus of een extra pluim die je bedrijven kunt geven. Het is ook goed om te bedenken: wij besluiten hierover de voorgestelde besluiten die we hebben voorgelegd. De voorbeelden zijn bedoeld om inkleuring te geven aan de manier waarop je dit zou kunnen vormgeven. En natuurlijk is op ieder voorbeeld, zijn dingen af te dingen. Ik denk ook dat het heel goed is dat wij, als het college hiermee aan de gang gaat, dan vragen wij om: onderzoek op welke manieren bedrijven gestimuleerd kunnen worden; en we noemen een aantal voorbeelden. Bij dat onderzoek zullen alle mitsen en maren in kaart moeten worden gebracht. En ook deze mitsen en maren die u noemt. Tegelijkertijd, ja, het
2720 is niet helemaal vrijblijvend, want als wij bedrijven willen stimuleren, dan zullen we ze ook af en toe een, ja, een iets extra's moeten kunnen gunnen.

2725 Mevrouw **KUIPER-KUIJPERS** (CDA): Nou, ja, ik denk als je een aanbesteding verliest, dat je dan dat niet zozeer ziet als een pluim die je wordt gegeven. Dat je dan gewoon denkt van, wat ontzettend vervelend dat ik deze aanbesteding op basis van die puntentoekenning toch heb verloren. Bent u dat niet met me eens? Dat het woord 'pluim' dan bij deze mensen niet gauw naar boven zal komen.

2730 De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ik denk, als je de aanbesteding wint, omdat je al jarenlang je best doet om een brede maatschappelijke impact te hebben, dat je het wel eens een pluim ervaart. Zo zou ik hem willen omdraaien.

De **VOORZITTER**: Gaat u verder, meneer Klein.

- 2735 De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ja, dan wil ik doorgaan naar de VVD, mevrouw Van Meerten. U geeft terecht aan dat ondernemers een heel zware periode achter de rug hebben gehad. En niet alleen ondernemers, maar juist ook bij ondernemers hebben we natuurlijk gezien dat de coronacrisis er heel erg heeft ingehakt. En u zegt: ondernemers verdienen steun bij ondernemen en innoveren. Daar vindt u ons helemaal. Tegelijkertijd denk ik wel dat het niet waardevrij is. We
- 2740 kunnen wel aangeven in welke richting wij ontwikkeling en innovatie waardevoller vinden dan andere richtingen. Dat is precies wat dit voorstel doet. Het geeft eigenlijk de kleur aan de focus, die we als provincie leggen op ons economisch beleid. U suggereert bijna alsof alles wat er in dit voorstel staat, behalve de toekomststoel, geen goed idee is. En dat verbaast mij toch ook een beetje, want een heleboel is eigenlijk een invulling van het beleid wat de provincie heeft. Ik
- 2745 hoorde ook een positief advies van het college. Dus het is ook best opmerkelijk moet ik zeggen dat u niet met een aantal van die voorstellen dan kan instemmen.

Mevrouw **VAN MEERTEN-KOK** (VVD): Maar bent u het ook niet met me eens dat als u de reactie van GS leest, dat zij ook een heleboel voorstellen, dat ze daar niet mee akkoord gaan.

- 2750 De **VOORZITTER**: Momentje, hoor, maar mevrouw Van Soest moet even geholpen worden met haar telefoon. De telefoon is gehackt. Dat gebeurt in meer landen. Mevrouw Van Meerten, gaat u verder.
- 2755 Mevrouw **VAN MEERTEN-KOK** (VVD): Als ik de reactie van GS lees op uw voorstellen, dan zie ik eigenlijk ook maar op één punt, namelijk punt zestien, dat zij daar volledig mee- Ze gaan wel met u mee, want er zijn een heleboel zaken inderdaad ook staand beleid en daar zijn we natuurlijk ook al vier jaar mee bezig. Ik heb dat de gedeputeerde ook horen zeggen. Er zijn verschillende fondsen. We hebben natuurlijk ook de ROM West, hebben we allemaal opgericht. Dus daarin gaan
- 2760 ze mee. Maar niet zozeer met de nieuwe voorstelling. Bent u dat niet met me eens? Behalve dan die leerstoel, nummer zestien.

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Kijk, het idee van een initiatiefvoorstel is dat Provinciale Staten een voorstel doen voor een aanscherping of bijsturing van het beleid. Dus als GS bij alles had moeten zeggen dat ze het al deden, dan hadden wij ons huiswerk niet goed gedaan. Dus dat is de consequentie.

- 2765 De **VOORZITTER**: Gaat u verder, meneer Klein.

- 2770 De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ja, dan ben ik volgens mij tenslotte aangekomen bij de heer Carton van de PvdA. Dank voor uw positieve woorden, dat u ook het doel van dit initiatiefvoorstel geheel kan onderschrijven. U maakt een aantal kritische noten en die gingen met name over het aanpassen van de doelenboom en de teksten die zijn grondslag vinden in het economisch beleid. Daar heeft u een terecht punt. Dat is ook al door GS gemaakt. Wij hebben ook in ons voorstel
- 2775 aangegeven dat we goed begrijpen dat dat parallel moet gaan en dat het werken aan het nieuwe economisch kader ook zal betekenen dat dan pas goed dit uiteindelijk ingevoerd kan worden. Tegelijkertijd, het denkwerk daarover kan natuurlijk nu al wel starten en dat is precies wat we hiermee beogen.

- 2780 Dan hebben we volgens mij alle reacties gehad en dan geef ik het woord aan GS.

De **VOORZITTER**: Aan GS? Nee, we gaan de tweede termijn doen.

Gedeputeerde **ZAAL**: De motie.

- 2785 De **VOORZITTER**: Ja, nou ja, u mag het van mij nu ook doen, maar eigenlijk kan u dat ook in de tweede termijn doen. Ik denk dat dat beter is, want dan kunt u gelijk alle vragen erbij pakken die- Want tenslotte heeft u allemaal nog spreektijd genoeg voor een tweede termijn. Ik ga even kijken, mevrouw Van Geffen, heeft u behoefte aan tweede termijn? Nee. Mevrouw Gonggrijp, D66?
- 2790 Mevrouw De Groot van de SP? De heer Hartog? Meneer Hartog, heeft u behoefte aan de tweede termijn? [...] Oké, ja, u keek alsof u niet oplette. Mevrouw Kuiper? Mevrouw Kuiper? Mevrouw van Meerten? Statenlid Zaal? De heer Carton? En gedeputeerde Zaal, die denkt, nou, ik wel. Voor de tweede termijn namens GS, gedeputeerde Zaal.

2795 Gedeputeerde **ZAAL**: Kijk, ik wist dat al, voorzitter, maar u wilt me gewoon de hele tijd heen en weer laten lopen. Dat is het, hè?

2800 Nog even voor de duidelijkheid: het aangepaste voorstel zoals het nu ingediend is, dat kan GS volledig omarmen. Dus het advies is positief op alle vlakken met uitzondering van de kanttekeningen, die ik n de eerste termijn heb gemaakt, dat er bij de uitvoering wel op moet worden gelet dat we de lasten voor de mkb'ers niet te groot maken.

2805 De motie. Ja, als ik die motie lees, dan doen we dit al en straalt het ook een bepaalde vijandigheid uit die ik niet herken en die vandaag ook niet onderbouwd is met wat dan de negatieve effecten zijn van ons beleid. Dus ik zou hem als overbodig willen kwalificeren. En dan is het altijd de vraag, als die overbodig is, ga je hem dan ontraden of ga je hem dan omarmen als bestaand beleid? En hier ben ik geneigd om dan de indieners van het initiatiefvoorstel te volgen en volgens mij hebben zij aangegeven dat zij de motie ontraden.

2810 De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan kijk ik of er nog een behoefte is in deze tweede termijn bij de indieners om nog te reageren. Ja, de heer Klein, die durft het aan.

2815 De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Nog een heel korte afsluitende opmerking. Het lijkt bijna wel dat dit voorstel een beetje polariserend heeft gewerkt, in de zin dat er een aantal partijen ook echt zeggen, ja, hier kunnen we ons niet in vinden. Dat was natuurlijk niet onze bedoeling. En ik weet ook dat het uw bedoeling niet is, want ik weet dat wij allen willen blijven werken aan het welzijn van Noord-Hollandse inwoners. Dus dat zou ik nog graag als afsluitende opmerking willen maken. Dank u.

2820 De **VOORZITTER**: Volgens mij een prachtige afsluiting. En dan mag u weer teruggaan naar uw plaats in de Statenzaal. En dan kunnen ook de twee gedeputeerden, die daar op het strafbankje zaten, de heer Loggen en de heer Olthof, weer terug. Maar u zat daar wel heel gebroederlijk naast elkaar, moet ik zeggen.

2825 We ronden nu de beraadslagingen af. Ik vraag of er nog aangepaste of nieuwe moties of amendementen worden ingediend. Even centraal nog. Zijn er nog wijzigingen op moties of amendementen? Zo niet, dan zijn de beraadslagingen over het initiatiefvoorstel afgerond en zullen we daar straks aan het eind van de agenda over gaan stemmen.

2830 **10. Vragenuur**

De **VOORZITTER**: Dan zijn we bij agendapunt 10. Dat is het vragenuur. Er zijn geen verzoeken tot het stellen van mondelinge vragen binnengekomen.

2835 **11. Indien aan de orde: advies GS motie(s) Vreemd aan de Orde van de Dag.**

De **VOORZITTER**: En dan zijn we bij agendapunt 11 en dat zijn de moties Vreemd aan de Orde van de Dag. En ik geef nu – er zijn er vijf ingediend – de gedeputeerden de kans om u daar een advies over te geven over deze moties. Zoals u weet, interrupties niet mogelijk.

2840 Als eerste is motie 178 van de fractie SP 'Tijdsige beëindiging internationale relaties'. Die zal ik zelf vanaf deze plek toelichten. Ik denk dat deze motie overbodig is. Tijdens de commissie hebben we hier ook over gesproken. Ik heb een aantal toezeggingen gedaan, onder andere dat op basis van de leidraad internationale betrekkingen die wij sinds 2020, en ook besproken in de
2845 commissie, als GS toepassen, is eigenlijk wat in de motie staat, is het uitgangspunt waar we mee bezig zijn. Dus in die zin is hij overbodig. We hebben er ook over gesproken, over de internationale relaties. En ja, ik wil benadrukken dat nog steeds internationale relaties ook voor ons een middel zijn om vooruitgang te boeken, ook in verbinding te blijven. Onlangs heeft gedeputeerde Olthof bijvoorbeeld de relatie met Nissan Noord-Amerika verlengd. Ik hoef u er niet
2850 op te wijzen dat Nissan haar thuisbasis in Japan kent en dat binnenkort ook daar een delegatie van hier, het provinciehuis, zal gaan bezoeken. Kortom, er zijn dus een aantal zaken die lopen. Ik heb ook toegezegd dat wij in ieder geval geen nieuwe verbindingen meer aangaan voor onbepaalde tijd, maar dat we dat altijd voor bepaalde tijd zullen doen, of met een evaluatiemoment. Dus in die zin denk ik dat deze motie overbodig is. Ik laat het dan aan de
2855 Staten wat u ermee wil. Maar hij is in ieder geval wat mij betreft overbodig.

Gaan we naar motie 179, ingediend door de fractie CDA en JA21 'Bescherming landbouwhuisdieren tegen de wolf'. En die zal worden beantwoord door- Van advies worden

2860

Ja, er was even verwarring wie de ene en de andere wolf zou doen, maar gedeputeerde Rommel- Even voor uw duidelijkheid: dat is motie 179. Heeft u alle een nummers daarop? 'Bescherming landbouwhuisdieren tegen de wolf'. Gedeputeerde Rommel.

2865

Gedeputeerde **ROMMEL**: Ja, dank u, voorzitter. Ja, we hebben hier al eerder – en mevrouw Koning refereerde er al aan – uitvoerig over gesproken, over wat wij allemaal doen. En ja, wat u in de motie vraagt, dat wordt allemaal- Dat is staand beleid. Dat doen we allemaal bij IPO. En ik begrijp uw zorg voor de wolf en de aanwezigheid die hier zou komen, maar die is er nog niet. Hij is heel even op bezoek geweest, Er is nog geen roedel verder. En ja, wat ik kan zeggen is, nou, het plan wordt nu geactualiseerd. We zijn er heel sterk mee bezig met die wolven, omdat in andere provincies, ja, daar lopen die roedels al. Er wordt veel ervaring mee op gedaan. Het enige wat ik u zou kunnen zeggen, dat zo gauw de actualisatie er ook is dat we dan ook het plan, zullen zorgen dat het bij u in de commissie terechtkomt en dan kunt u ernaar kijken. Maar dat is iets wat we landelijk al doen. En het andere punt wat u vraagt voor de monitoring, ook dat wordt al landelijk gedaan. Dus ja, ik zou zeggen: ontraden van deze motie.

2870

2875

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Gaan we naar motie 180, ingediend door de Partij voor de Dieren, GroenLinks, SP en DENK, 'De wolf welkom in Noord-Holland. En gedeputeerde Zaal zal deze motie nader van advies voorzien.

2880

Gedeputeerde **ZAAL**: Ja, als gedeputeerde van in het wild levende dieren zal ik deze beantwoorden. En mevrouw Rommel heeft zich al uitgesproken dat de wolf welkom is. Dus laat ik vanuit deze portefeuille Dierenwelzijn ook de wolf van harte welkom heten in Noord-Holland. Hij heeft de weg al gevonden. En het tweede deel van de- Dus GS spreekt zich uit dat de wolf welkom is. Als jullie je vandaag ook nog uitspreken, volgens mij hebben we deze motie dan het snelst afgedaan ooit en hoeven we daar dan ook verder niet meer op te reageren. Maar het is aan jullie of jullie ook je willen uitspreken voor de- We gaan geen spandoeken ophangen of een rode loper uitleggen, maar de wolf is van harte welkom.

2885

2890

De **VOORZITTER**: Ik ga geloof ik over het gebouw, hè? Dus pas op.

Motie 181, de Fractie Partij voor de Dieren, de SP, GroenLinks en Partij van de Arbeid, denk ik, 'Steun voor het recht op zelfbeschikking'. En gedeputeerde Kocken zal hem nader toelichten.

2895

Gedeputeerde **KOCKEN**: Dank u wel, voorzitter. Het verzoek om dit bericht door te laten klinken in Den Haag was in de Commissie al gedaan. Ik ben blij dat er een motie ligt. Dat legitimeert iets meer dat GS eigenstandig dit soort berichten overbrengt. Als er hier een meerderheid is voor dit bericht, dan zal ik dat met alle plezier overbrengen. Ik denk, ben het op zich met de indiener eens dat dat prima past in het zijn van een regenboogprovincie. We hebben uitgesproken dat wij dat belangrijk vinden en ook dat we dat willen uitdragen. En dat er tweederangsburgers zouden zijn, zoals u dat zegt, dat zouden we niet moeten willen. Dus in die zin het geluid van uw Staten zal ik zeker overbrengen.

2900

2905

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan motie 182, ingediend door de fracties van de VVD, maar ondertussen ook door GroenLinks, D66, PvdA, CDA en de SP, 'Deelname provincie Noord-Holland aan de komende edities van de Canal Parade. En wederom gedeputeerde Kocken die deze motie van advies zal voorzien.

2910

Gedeputeerde **KOCKEN**: Ja, ook daar kan ik eigenlijk positief over zijn. Ook ik was enthousiast over het meevaren. En ik ben het helemaal met de indieners eens dat het mooi zou zijn als we dat met twaalf provincies zouden doen in plaats van met drie en dat er nog wel wat feestelijkheid bij kan. Is het wel zo dat in al die feestelijkheid, elke feestelijkheid maar gewoon gemiddeld is, maar we kunnen daar vast wel wat beter ons best voor doen. Dus ik kan alleen maar zeggen: ik ben eigenlijk ook blij met deze motie, en verder laat ik het aan u.

2915

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dat waren de moties Vreemd. Ik zie een vinger van mevrouw De Groot van de SP. U heeft een ordevoorstel.

2920 Mevrouw **DE GROOT** (SP): Nou, voorzitter, eigenlijk wil ik motie 178 gezien uw toezeggingen intrekken.

De **VOORZITTER**: Motie 178 is ingetrokken. Dank u wel.

2925 *Motie Vreemd aan de Orde van de Dag 178 'Tijdige beëindiging internationale relaties' maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen.*

De **VOORZITTER**: Ik zag, ja, de heer Hollebeek van de Partij voor de Dieren.

2930 De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Voorzitter. Ik wil graag naar aanleiding van de beantwoording van de gedeputeerde even een korte schorsing hebben om te overleggen met de mede-indieners van de motie om te kijken wat we daarmee gaan doen.

2935 De **VOORZITTER**: Zeker. Het is nu- Hoeveel heeft u nodig? Tien minuutjes? Ik schors de vergadering voor tien minuten.

Misschien, dames en heren, even nog voor alle duidelijkheid. Daarna gaan we dus over tot de stemming. Dus ik zal tot 17.10 uur schorsen. Dan kunt u ook nog even de stemmingen voorbereiden en de moties die er liggen. Dank u wel.

2940 *Schorsing 16.54 tot 17.11 uur.*

2945 De **VOORZITTER**: Dames en heren, mag ik alle Statenleden verzoeken te gaan zitten, zodat wij kunnen zien uiteindelijk ook dat alle Statenleden- Als het goed is, zijn we met 45 Statenleden op dit moment. Tenzij er Statenleden tussendoor vertrokken zijn, maar voor zover mij bekend niet. Volgens mij hebben we 45. Dus dan kunnen er vanavond 45 geldige stemmen worden uitgebracht. En dat doen we door het plusje en het minnetje. En mocht u – en daar is straks sprake van – zich onthouden van stemming, dan doet u niets. Maar dat zal ik melden als dat aan de orde is.

2950 **12. Gebundelde stemming van alle motie(s) amendement(en) en initiatiefvoorstel.**

2955 De **VOORZITTER**: Allereerst agendapunt 12, zijn we aan de gebundelde stemming toe van de moties en de amendementen en de voordrachten. En dan gaan we eerst stemmen over de moties Vreemd aan de Orde van de Dag. En aan de orde is- Ja, mevrouw Koning van het CDA.

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Ja, dank u wel. Wij hebben een motie 179 ingediend, maar gezien de toezeggingen van de gedeputeerde zullen wij die nu niet in dienen, maar aanhouden en volgen hoe het verder loopt.

2960 De **VOORZITTER**: Motie 179 is aangehouden; met als titel 'Bescherming landbouwhuisdieren tegen de wolf'.

2965 *Motie Vreemd aan de Orde van de Dag 179 'Bescherming landbouwhuisdieren tegen de wolf' maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen c.q. besluitvorming.*

De **VOORZITTER**: De heer Hollebeek.

2970 De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Ja, voorzitter, gezien de beantwoording van de gedeputeerden, waar wij zeer blij mee waren, en het feit dat er verder nu niet heel veel verandert, willen wij onze motie ook graag aanhouden.

De **VOORZITTER**: En dat is uw motie 'De wolf welkom in Noord-Holland', motie 180.

2975 De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Ja.

De **VOORZITTER**: Ja. Motie 180 is ingetrokken. Aangehouden.

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Aangehouden.

2980 De **VOORZITTER**: Ja, weet u, feitelijk juridisch maakt het niks uit, maar hij is aangehouden.

Motie Vreemd aan de Orde van de Dag 179 'De wolf welkom in Noord-Holland' maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen c.q. besluitvorming c.q. besluitvorming.

2985 De **VOORZITTER**: Dan, dit gaat snel zo, zijn we toe aan de stemming over de motie Vreemd aan de Orde van de Dag en dat is motie 181, ingediend door de Partij voor de Dieren, de SP, GroenLinks en de PvdA. Titel is 'Steun voor het recht op zelfbeschikking'. Mijn vraag is, heeft iemand behoefte aan hoofdelijke stemming? Wil iemand een stemverklaring? Ja, de heer Kanik van D66.

2990 De heer **KANIK** (D66): Dank u wel, voorzitter. Onze naam hebben we niet verbonden aan deze motie, omdat die al staat onder het wetsvoorstel in de Tweede Kamer waar deze motie steunt voor oproept. Ook staatsrechtelijk vinden wij deze motie lastig en onze fractie heeft niet de illusie dat we met deze motie twijfelende partijen binnen de Tweede Kamer over de streep zullen trekken. Desalniettemin steunen we de motie wel, omdat wij het belangrijk vinden dat trans, intersekse en non binaire personen binnen onze provincie zich gesteund voelen in hun strijd voor zelfbeschikkingsrecht. Dank u wel, voorzitter.

2995 De **VOORZITTER**: Dank u wel. De heer Terwal, VVD.

3000

De heer **TERWAL** (VVD): Ja, voorzitter, dank. Ja, ook de VVD-fractie heeft behoorlijk geworsteld met deze motie en ik persoonlijk ook, want ik ben een onderdeel van die LHBTQIA+-gemeenschap. Ik struikelde er bijna over; het zijn inmiddels zoveel letters. En dat maakt ook dat het bij ons een vrije kwestie is. Een aantal zullen voorstemmen een aantal tegenstemmen, Maar ik vertolk hier de stemverklaring van de tegenstemmers. Ik ben het helemaal eens met de inhoud van de motie, alleen, ik vind hem staatsrechtelijk niet zuiver. We bemoeien ons met stemmingen **van** een ander bestuursorgaan. We willen ook niet dat de Tweede Kamer zich met de stemmingen binnen Provinciale Staten bemoeit. Maar Statenlid Kostić heeft in ieder geval van mij de verzekering dat ik niet als Statenlid, maar wel als individueel VVD-lid, en ook de tegenstemmers in deze fractie, wel degelijk onze boodschap zullen overbrengen naar de VVD-Tweede Kamerfractie om voor de wijziging van de Transgenderwet te stemmen. Dank u wel.

3010 De **VOORZITTER**: De heer Hartog, JA21.

3015 De heer **HARTOG** (JA21): Ja, voorzitter, het feit dat Noord-Holland zich een regenboogprovincie noemt, betekent niet dat elk initiatief met betrekking tot gender en geslacht omarmt moet worden. Recent is in de Tweede Kamer gedebatteerd over dit onderwerp. En onze partijgenoot Nicky Pouw-Verweij heeft daar een gedegen en professionele analyse van gegeven. Wij onderschrijven de uitkomst daarvan. De Transgenderwet maakt het mogelijk om op basis van gevoel het geslacht te wijzigen, ook door minderjarigen. JA21 gaat het niet steunen. Niet in de Tweede Kamer en niet in Provinciale Staten van Noord-Holland.

3020 De **VOORZITTER**: Mevrouw van Soest, Partij van de Ouderen.

3025 Mevrouw **VAN SOEST** (50PLUS/PvdO): Ja, dank u, voorzitter. Voorzitter, ik heb ook problemen met het zelfbeschikkingsrecht, want we hebben ook ouderen die graag zelfbeschikking zouden willen hebben over hun overlijden. En dat kan niet, want daar voorzien we niet in. Dus ik heb een beetje moeite met het zelfbeschikkingsrecht. Dus ik stem deze motie niet voor. Dank u wel.

3030 De **VOORZITTER**: De heer Klein, ChristenUnie.

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ja, dank u wel, meneer de voorzitter. Wij willen Statenlid Kostić danken voor haar mooie bijdrage. En het is natuurlijk heel pijnlijk om de voorbeelden te horen van mensen die zich uitgesloten voelen. Het is heel belangrijk dat transgenders volwaardig kunnen meedoen in de samenleving. En we zeggen daarom 'ja' tegen de oproep voor medemenselijkheid. Maar we denken eerlijk gezegd niet dat we deze discussie nu makkelijk kunnen platslaan in een 'ja' of 'nee' tegen de wet. En daarnaast komen ook nog de staatsrechtelijke bezwaren die eerdergenoemd zijn.

3035

3040 De **VOORZITTER**: Had ik daarmee- Ja, mevrouw Van Geffen, Liberaal Noord-Holland.

Mevrouw **VAN GEFFEN** (Liberaal Noord-Holland): Ja, ook van mijn kant de staatsrechtelijke bezwaren dat we tweede-kamertje gaan spelen eigenlijk voor iets wat een beter debat verdient.

3045 Dus daarom zal ik tegen stemmen, hoewel ik de zaak die mevrouw Kostić bepleit- De voorbeelden ken ik uit mijn eigen omgeving en ik weet dat het moeilijk is.

De **VOORZITTER**: De heer Heijnen, CDA.

3050 De heer **HEIJNEN** (CDA): Ja, voorzitter, dank. En ik denk terecht dat iedereen hier ook een stemverklaring over afgeeft, zeker na toch het indringende betoog van Statenlid Kostić, wat ons allemaal raakt. En laat mij duidelijk zijn dat niemand in deze provincie en in Nederland zich een tweederangsburger mag noemen of mag voelen. Tegelijkertijd is het een onderwerp wat in de Tweede Kamer volgens mij zorgvuldig gedebatteerd wordt, waar partijen over nadenken. En ik denk dat het ook die zorgvuldige behandeling verdient. En dan is eigenlijk een motie Vreemd
3055 vanuit deze provincie, ja, niet behulpzaam in de zorgvuldige behandeling die het in de Tweede Kamer krijgt, waarbij het CDA volgens mij openingen biedt om toch de Transgenderwet erdoor te krijgen op een manier die voor veel mensen acceptabel is. Dus dat proces laten wij graag gaan en we zullen daarom ook tegen deze motie stemmen.

3060 De **VOORZITTER**: Dan heb ik, denk ik, alle Statenleden gehad die een stemverklaring willen afleggen. Ja, dan gaan wij nu over tot stemming voor motie 181. De stemming is geopend. 45 stemmen binnen. De stemmingen zijn gesloten.

3065 Motie 181 'Steun voor het recht op zelfbeschikking', ingediend door Partij voor de Dieren, SP, GroenLinks en PvdA.
Motie 181 is met 26 stemmen voor en 19 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd: 5 fractieleden van de VVD, JA21, CDA, PVV, ChristenUnie, 50PLUS/Partij voor de Ouderen, DENK en Liberaal Noord-Holland.

3070 De **VOORZITTER**: Dan breng ik in stemming motie 182. Dat is de motie ingediend door de VVD, GroenLinks, D66, Partij van de Arbeid, CDA, de SP, met als titel 'Deelname aan de komende edities van de Canal Parade. Iemand hoofdelijk stemming? Iemand stemverklaring? Ja, de heer Klein van de ChristenUnie.

3075 De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Ja, dank u wel. Ook hier dank aan de initiatiefnemers. Het staat voor de ChristenUnie buiten kijf dat LHBTIQ'ers een volwaardige plek verdienen in onze samenleving. Emancipatie is belangrijk, gelijkwaardigheid is belangrijk en daar doet de provincie gelukkig ook verschillende dingen voor. Het is wat ons betreft aan iedere provincie zelf om de afweging te maken hoe ze dit beleid willen ondersteunen. Wij kunnen ons goed vinden in het
3080 huidige provinciale beleid op dit gebied en we zien geen toegevoegde waarde in deze motie.

De **VOORZITTER**: Nog anderen die een stemverklaring willen afleggen? Zo niet, dan open ik de stemming voor motie 182. 45 stemmen binnen.

3085 Motie 182 'Deelname provincie Noord-Holland aan komende edities Canal Parade', ingediend door VVD, GroenLinks, D66, PvdA, CDA en SP.
Motie 182 is met 37 stemmen voor en 8 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd: JA21, PVV, ChristenUnie en DENK.

3090 De **VOORZITTER**: Dan breng ik in stemming de motie 183, die behoort bij de actualiteiten ingediend door JA21, inzake dat inwoners niet geïnformeerd over mogelijke opvang statushouders. De titel van de motie is, motie 183, 'Betrek de omwonenden en de informeer Provinciale Staten'. Is er iemand die hoofdelijke stemming wil of een stemverklaring? Aantekening? Zo niet, dan open ik nu de stemming voor motie 183. 45 stemmen binnen. Ik sluit
3095 de stemming.

Motie 183 'Betrek de omwonenden en informeer Provinciale Staten', ingediend door JA21. Motie 183 is met 8 stemmen voor en 37 stemmen tegen verworpen. Voor hebben gestemd: FRACTIES.

3100 De **VOORZITTER**: Dan breng ik nu- En dan ben ik bij de stemming over punt 9. Dat is het initiatiefvoorstel 53. Daar is een motie ingediend, 184 'Noord-Holland Impact', dat is het initiatiefvoorstel. Motie 184 is ingebracht door liberaal Noord-Holland, met als titel 'Respect voor luisteren naar en samenwerken met ondernemers'. Is er iemand die hoofdelijke stemming vereist? Iemand die een stemverklaring wil afleggen? Iemand wil aantekening? Nee. Dan open ik
3105 nu de stemming voor motie 184. 45 stemmen binnen. Stemming is gesloten. Met 38- Dat was net

op de valreep. De stemming is gesloten. Dat ging net goed, maar hij was binnen de tijd, want de griffier, die drukt op het knopje en dan kan je niet meer wijzigen.

3110 Motie 184 'Respect voor, luisteren naar en samenwerken met ondernemers', ingediend door Liberaal Noord-Holland.

Motie 184 is met 8 stemmen voor en 37 stemmen tegen verworpen. Voor hebben gestemd: GroenLinks, JA21, 50PLUS/Partij van de Ouderen en Liberaal Noord-Holland.

3115 De **VOORZITTER**: Dan breng ik nu in stemming-

De heer **KLEIN** (ChristenUnie): Voorzitter, u leest het niet helemaal correct voor.

3120 De **VOORZITTER**: Wat lees ik niet- Met 37 stemmen tegen en 8 stemmen voor is motie 184 verworpen. Ach- één, ja, ik zie het nu. Die is op de laatste manier. Dus GroenLinks heeft één voorstemmen van de acht zetels. En voor hebben gestemd- Ik zal het nog een keer goed herhalen.

3125 Motie 184 is met 8 stemmen voor en 37 stemmen tegen verworpen. Voor hebben gestemd: met 1 stem GroenLinks, 1 JA21, 50PLUS/Partij van de Ouderen en Liberaal Noord-Holland.

De **VOORZITTER**: Het is goed dat u dat nog even zo zegt. Dank u wel.

3130 Dan breng ik nu in stemming initiatiefvoorstel nummer 53 inzake 'Noord-Holland Impact'. De heer De Wit en de heer Roosendaal van de VVD zullen afzien van stemming, gelet op conflicterende belangen. Dat betekent dat we dus 43 geldige stemmen kunnen uitbrengen voor het initiatiefvoorstel. Is er iemand die hoofdelijke stemming wenst? Is er iemand die een stemverklaring wil afleggen? Ja, de heer Van Hooff van de PVV.

3135 De heer **VAN HOOFF** (PVV): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, onze fractie ziet geen enkele nut en noodzaak om onze economie te transformeren op basis van een zinloze samenleving ontwrichtende duurzaamheidsevangelië, laat staan deze transformatie nog verder te versnellen, wat dit initiatiefvoorstel beoogt. Onze fractie zal dan ook tegenstemmen. Dank u.

3140 De **VOORZITTER**: De heer Heijnen, CDA.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Voorzitter, geen stemverklaring, maar ook ik zie af van stemmen vanwege conflicterende belangen.

3145 De **VOORZITTER**: Dan gaan we naar 42. En dat heeft onder andere te maken met bedrijven die specifiek worden genoemd, in ieder geval voor een aantal, in dit initiatiefvoorstel. Ik kijk nog even of een andere- Mevrouw van Meerten.

3150 Mevrouw **VAN MEERTEN-KOK** (VVD): De VVD zal tegen dit initiatiefvoorstel stemmen met uitzondering van punt 16, het onderzoek naar de toekomst toe.

3155 De **VOORZITTER**: Nog anderen die een stemverklaring willen afleggen? Wil iemand nog aantekening? Ik wil verzoeken aan degene die zich onthouden van het stemmen om niet op de knopjes te drukken. Dat betekent dat we dus 42 geldige stemmen kunnen uitbrengen en dat betekent dat de heer De Wit, de heer Roosendaal en de heer Heijnen zich van stemming zullen onthouden. Dan open ik nu de stemming voor initiatiefvoorstel nummer 53. Er zal nog één Statenlid moeten stemmen. 42. Stemming is gesloten.

3160 Initiatiefvoorstel VD-53 'Noord-Holland Impact', ingediend door ChristenUnie en Partij voor de Dieren.
Initiatiefvoorstel VD-53 is met 26 stemmen voor en 16 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd: VVD, JA21, CDA, PVV, 50PLUS/Partij van de Ouderen en Liberaal Noord-Holland.

3165 **13. Sluiting.**

De **VOORZITTER**: Dames en heren, zijn we bij agendapunt 13 aangekomen. Dat is de sluiting. De eerstvolgende Statenvergadering vindt plaats op 14 en 21 november. We hadden er rekening mee gehouden en dat is ook aardig uitgekomen. Dank aan de griffie voor alle werkzaamheden en de bodes en de ambtelijke ondersteuning. Er staat een hapje en drankje voor u klaar; en het drankje

- 3170 natuurlijk mede in het kader van de verjaardag van mevrouw De Vries. En er is voor u voor een avondmaaltijd gezorgd. Ik hoop u daar nog even te zien. Ik sluit de vergadering en tot de 14^e november.

Sluiting 17.27 uur